

Stenogrammid

XIII Riigikogu, VII Istungjärk, täiskogu korraline istung

Kolmapäev, 10.01.2018, 14:00

Toimetatud

14:00 Istungi rakendamine

1. 14:05 Põhikooli- ja gümnaasiumiseaduse muutmise ning sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu (519 SE) kolmas lugemine

2. 14:31 Erakooliseaduse muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu (520 SE) kolmas lugemine

3. 15:14 Majandus- ja taristuminister Kadri Simsonile umbusalduse avaldamise arutamine

4. 17:01 Peaministri ülevaade teadus- ja arendustegevuse olukorrast ning valitsuse poliitikast selles valdkonnas

5. 18:47 Alkoholi-, tubaka-, kütuse- ja elektriaktsiisi seaduse ning teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu (559 SE) teine lugemine

6. 20:03 Looduskaitse- ja metsaseaduse muutmise seaduse eelnõu (560 SE) teine lugemine

14:00 Istungi rakendamine

14:01 Aseesimees Enn Eesmaa

Austatud Riigikogu! Alustame täiskogu VII istungjärku esimese tööädala kolmapäevast istungit. Nüüd on aeg eelnõude ja arupärimiste üleandmiseks. Martin Helme.

14:02 Martin Helme

Lugupeetud asespiiker! Head kolleegid! Poliitika on dünaamiline asi, ei ole poliitikas sõpru ega vaenlasi, on huvid ja nende huvide teenistusse rakendatud liitlased. Oleme siit puldist varem koos Keskerakonna ja Vabaerakonnaga avaldanud umbusaldust nii Reformierakonna kui ka IRL-i ministritele. Täna avaldame koos Reformierakonna ja Vabaerakonnaga umbusaldust Keskerakonna ministrile Kadri Simsonile.

Kadri Simson on ministriks oleku ajal silma paistnud peamiselt siis, kui on olnud mingi jama. Loetlen lühidalt need patud, mida me tänases umbusaldusavalduses esitame. Esiteks, loomulikult põllumajandustoetuste sokutamise niimoodi, et sellest saavad kasu erakonnaga seotud inimesed. Teiseks, ühistranspordireform niimoodi, et toimiv süsteem lammutatakse ja uuest süsteemist – kuigi meil detaile ei ole – paistab jälle kasu saavat erakonnakaaslasega seotud transpordifirma, ning täiesti arusaamatud investeerimisotsused näiteks rongiliikluses, Rail Balticuga seoses või ka lennuliikluses. Kõik need lood lõhnavad omadele mängimise ja korruptsiooni järele ning kindlasti ei räägi nad riigimehelikust käitumisest või meie kõigi ühishüvede teenimisest. Me näeme, et Keskerakond kopeerib ka riigis ja valitsuses samasugust skeemi, nagu me oleme varem näinud Tallinnas, Narvas või Kohtla-Järvel. Meie meelest ei saa see jätkuda. Me tõsiselt soovitame ka peaminister Jüri Ratasel kaaluda, kas Kadri Simson sobib oma ametisse.

14:04 Aseesimees Enn Eesmaa

Riigikogu juhatuse nimel olen vastu võtnud umbusaldusavalduse ministrile. Kantselei töötajad võtavad ühendust Vabariigi Valitsusega ja kui sealt tuleb vastav otsus, siis me tuleme umbusaldusavalduse juurde tagasi. Nüüd aga teeme kohaloleku kontrolli.

Kohaloleku kontroll

Istungist võtab osa 93 rahvasaadikut.

1. 14:05 Põhikooli- ja gümnaasiumiseaduse muutmise ning sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu (519 SE) kolmas lugemine

14:05 Aseesimees Enn Eesmaa

Tänane esimene päevakorrapunkt on Vabariigi Valitsuse algatatud põhikooli- ja gümnaasiumiseaduse muutmise ning sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu 519 kolmas lugemine. Avan läbirääkimised. Heljo Pikhof Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsiooni nimel.

14:05 Heljo Pikhof

Austatud juhataja! Head ametikaaslased! Kaasav haridus näeb ette, et igal lapsel peab olema võimalus õppida kodulähedases koolis koos teiste omavanuste õpilastega. 74% hariduslike erivajadustega õpilastest õpibki tavakoolis. Vähem kui 40%-s koolidest on olemas koolipsühholoog, suur puudus on teistest tugispetsialistidest. Teame, et keskmiselt kolmandikule õpilaskonnast on kooliaja vältel moel või teisel vaja anda tuge. 75% õpetajatest aga väidab, et nad vajavad sel teemal täienduskoolitust. Samas, paar aastat peale kaasava hariduse kontseptsiooni heakskiitmist hakati kokku tõmbama HEV-õpilaste klasside liike ja erikoole ...

14:06 Aseesimees Enn Eesmaa

Austatud Heljo Pikhof! Käimas on läbirääkimised. Läbi räägib üks inimene korraga, nii on Eestis kombeks. Palun, Heljo Pikhof!

14:07 Heljo Pikhof

... kaotades samal ajal tavakoolides võimaluse maksta riigi rahast palka tugispetsialistidele, logopeedidele, eripedagoogidele, psühholoogidele, sotsiaalpedagoogidele ja abiõpetajatele. Aastatepikkuse pingutuse viljale saada paljudesse koolidesse toimiv tugisüsteem anti kabelimats üheainsa näpuliigutusega, ristides pedagoogid ümber õpetajateks. Jah, kui rangelt seadusetähte närida, siis võib öelda, et riik ei olnud ka seniajani tugispetsialistide tööd rahastanud, ometi andis tegelikkuses seda teha pedagoogide palgarahast ehk nn hariduslõtku toel. PGS-ist kadus ka abiõpetaja institutsioon. On ju teada tõsiasi, et paljusid õpilasi saab tulemuslikult abistada vaid siis, kui neid järjepidevalt jälgida, nendega vestelda ja nende vajadusi selgitada. Paljud vajavad regulaarset meeskonnatööd pikka aega ning nii mõnigi terve kooliaja. Siit küsimus, kes üldse aitaks õpetajal tegelda HEV-lastega ja nende probleeme mõista, kui psühholoogi või õpiabiõpetajat majas ei ole. Enamik tavakooli aineõpetajatest ei ole oma teadmistelt ega ka oskustelt valmis hariduslike erivajadustega lastega adekvaatselt tegelema, neil puudub selleks süsteemne ettevalmistus.

Üha rohkem puutuvad meie õpetajad kokku hüperaktiivsete lastega ning tähelepanuhäirete, käitumisprobleemide ja ka autistlike häiretega lastega. Mõndagi neist saaks aidata abiõpetaja, kes istub tunnis kõrval või aitab nelja silma all järje peale. Sedasi saaks ehk ennetada ahelreaktsiooni, mis tulevikus töötab ainult häda ja viletsust: katkenud haridusteed, asotsiaalset käitumist, kuritegelikkust, toimetulematust. Võib julgelt öelda: me oleme selle eelnõuga hiljaks jäänud. Nende seitsme aasta jooksul, mil me oleme kaasavat haridust rakendanud, ei ole olnud näha hüppelisi edusamme, õpetaja on jäetud üksi.

Head Riigikogu liikmed! Komisjonis leidsime üksmeelselt, et abiõpetaja institutsioon tuleb PGS-i tagasi panna, väärtustada tuleb tugispetsialistide tööd ning info erivajadustega lapse käekäigu kohta – loomulikult lapsevanema loal – tuleb üles panna EHS-esse, ikka selleks, et erivajadustega last oleks võimalik haridustee jooksul paremini toetada ja aidata. Eelnõu järgi peab olema koolis tagatud vähemalt eripedagoogi, logopeedi, psühholoogi ja sotsiaalpedagoogi teenus. Tõhustatud tuge ja erituge vajavate õpilaste puhul nähakse nii munitsipaalkoolide kui ka eraüldhariduskoolide pidajatele lisaks haridustoetusele ette vahendid kooli tegevuskuludeks. Haridusvaldkonna töötajate tunnustamiseks nähakse eelnõuga ette riiklikud hariduspreemiad ja valdkonna eest vastutav minister määrab riiklikke haridusstipendiume. Tugispetsialistid hakkavad saama lähtetoetust.

Kehtiva õiguse kohaselt lasub riigil kohustus asutada ja pidada üleval koole just raskemate ...
Palun kolm minutit lisaega!

14:10 Aseesimees Enn Eesmaa

Palun! Kolm minutit lisa.

14:10 Heljo Pikhof

... hariduslike erivajadustega õpilastele. Sellelt pinnalt on aga tekkinud mitmed riigi ja omavalitsuste kohtuvaidlused vastutuse jaotamise ja kohustuste täitmise sisu üle. Kohus on leidnud, et raskemate hariduslike erivajadustega õpilaste puhul on riigi ülesanne katta kulud ja seda ka juhul, kui õpilane õpib munitsipaalkoolis. Riik jätkab erivajadustega lastele mõeldud koolide pidamist, kuid kokkuleppel kohaliku omavalitsusega võib koolipidamise üle anda. Tegevustoetust, mis erivajadustega lapsega kaasas käib, võib vald või linn kasutada üksnes õpilastele tõhustatud ja eritoe andmiseks. Samas, kindlasti peab nii komisjon kui ka ministeerium otsima lahendusi probleemidele, mis kaasavas hariduses päevakorral on, sh tuleb tegeleda õpetajate liidu ettepanekutega vähendada HEV-õpilastega töötavate õpetajate tunnikoormust, tagada õpetajatele süsteemne täiendusõpe hariduslike erivajaduste teemadel jne. Lõppkokkuvõttes võin öelda, et komisjonis on ära tehtud suur töö ja sotsiaaldemokraadid toetavad selle eelnõu seadusena vastuvõtmist. Aitäh teile!

14:12 Aseesimees Enn Eesmaa

Palun, Yoko Alender Reformierakonna fraktsiooni nimel!

14:12 Yoko Alender

Hea juhataja! Head kolleegid! Me avaldame täna umbusaldust ühele Keskerakonna ministrile, sest ta ei ole meie hinnangul tegutsenud pädevalt ega riigi parimates huvides, ta on eiranud teadjate nõuandeid ja tegutseb keskerakondliku deviisi järgi "Teeme teisiti!". See näib olevat saanud tähenduse, et kallame raha peale, mis sest, et tagajärjed sisuliselt Eestile ohtlikud on, väljavalitud saavad ju vahendid praegu kätte, peale meid tulgu või ...

Kahjuks on PGS-i muudatused näide selle kohta, et Kadri Simson ei ole üksi. Ka haridus- ja teadusminister Mailis Reps tegutseb siin sarnasel moel. Ei ole olemas tasuta ühistransporti ega miljoneid, mis ilma sisuliste muudatusteta lahendaksid tänased ja homsed probleemid kaasavas hariduses. Tasuta bussitransport viib tõenäoliselt kvaliteedi languseni kogu ühistranspordis ning tekitab tõsisemaid probleeme rongitranspordis, inimeste diskrimineerimist liikumisvõimaluse alusel ja reostava bussitranspordi eelistamist säästlikumale rongiliiklusele, ühesõnaga, tekitab ebavõrdsust. Sama mustri järgi, kuna jäetakse tegelemata kaasava hariduse sisuliste probleemidega, tekitab selle eelnõu alusel antav lisaraha pudelikaelade kaotamise ja probleemide lahendamise asemel ebavõrdsust, sest täiendavad miljoniid plaanitakse kohalikele omavalitsustele eraldada ka tulumaksuprotsendi kaudu. Milline omavalitsus on siin suurim saaja? Kui suur osa tulumaksust laekub pealinna? On loomulik, et suured on juba praegu tugevamad ehkki pealinna näitel võib öelda, et nad oma kohustusi alati ei täida. Väiksemas kohas on erivajadustega praegu ja ka edaspidi raskem toime tulla. Kui soovida mitte raha jagamist, vaid sisulist kvaliteedi paranemist, tuleks esmalt lahendada süsteemsed probleemid, tagada tugipersonali olemasolu ja õpetajate ettevalmistus, koostöö, juhtimine ja nõustamine, ning rahaliselt tuleks toetada vajaduspõhiselt.

Kui eelmised valitsused tegid tööd, et tõsta õpetajaamet taas ausse, luues näiteks "Noored kooli" programmi ja hoides vankumatut joont ka õpetajate palkade asjus, siis praegusel valitsusel tundub olevat ununenud meie õpetajaskonna olukord nii vanuselises kui ka töötingimuste mõttes. Kas valitsusele on teada, kui mitu õpetajat on nende töötavate pensionäride hulgas, kes kaotavad uue maksukaose tulemusel osa sissetulekust? Kalvi Kõva võib-olla nendelt tahtiski vabandust paluda, ma ei tea. Minu teada on neid õpetajaid umbes 1500, aga nagu kolleeg Enn Eesmaa on maininud, neil on nüüd aeg hakata solidaarseks ja samal ajal aeg koolitada end ka erivajadustega laste harimiseks, sest kaasav haridus on ju Eestis olnud põhimõtteks juba aastaid, nagu siinsamas puldis mitmed koalitsioonipoliitikud eelnõu varem kaitstes on rõhutanud.

Siit on hea tulla konkreetsete küsimuste juurde, millele menetluse käigus vastust ei ole antud. Ilma vastuseta neile ei tohiks meie hinnangul olemasolevat süsteemi lammutama minna ja riigi vastutust vähendada. Kui palju on Eesti koolides õpetajaid, kes on hariduslike erivajadustega laste arengu toetamise koolitusel käinud? Kui suur on tegelik rahavajadus üldist tuge, tõhustatud tuge ja erituge vajavate õpilaste toetamiseks? Milline on kaasava hariduse strateegiline plaan tulevikuks? Milline on plaan koolide ja õpilaste toetamisel kaasava hariduse rakendamiseks? Kuidas on lood õppematerjalide

ja koolitustega? Kus on riigis toimivate heade praktikate kogumik? Millal rakendub õpetajate toetusmehhanismina kovisiooni ja supervisiooni süsteem? Mida konkreetselt me selleks teeme? Kui seda ei ole, siis kas ja kust on võimalik taotleda rahalisi vahendeid õpetajaid toetava süsteemi väljatöötamiseks ja rakendamiseks? Kahjuks ei ole võimalik enam selle eelnõu lugemist katkestada. Tegemata sisulise töö pärast ja ebavõrdsust suurendava rahastusmudeli tõttu ei saa Reformierakond seda seaduseelnõu toetada. Võib-olla peaks Keskerakond võtma kasutusele uue moto, näiteks "Proovime uuesti!". Seda, kas neil seda ka teha lastakse, otsustab juba valija. Kahju on neist, kes kannatavad seni tehtud kehvide otsuste tõttu, eriti, kui nagu praegu on tegemist sihtrühmaga, kel on end sedavõrd keeruline kaitsta. Aitäh!

14:16 Aseesimees Enn Eesmaa

Aadu Must Keskerakonna fraktsiooni nimel.

14:16 Aadu Must

Hea juhataja! Austatud kolleegid! Praegu arutatav eelnõu oli see eelnõu, millele kultuurikomisjon eelmisel hooajal pühendas kõige enam aega ja tähelepanu. Asi on selles, et meile kõigile meeldiks olla lõplike väärtuste looja, suurte asjade ehitaja või vähemalt suurte ja terviklike seaduste vastuvõtja. Paraku – seda teavad head kolleegid kõik ju hästi – oleme kohati nagu rööpmeseadjad raudteel, kus tuleb lihtsalt korrigeerida seda, mis on päevaprobleem, tegutseda seal, kus on juba tulekahju. Kui praegune valitsus ametisse astus, siis oli haridusvaldkonnas tulekahju juba majas. Erivajadustega lastega tegelevatest spetsialistidest rääkides leiti – üllatus-üllatus! –, et peaks neid üht- või teistpidi stimuleerima või midagi muud tegema, kas tuleks nad ühest asutusest teise tõsta, koolidesse laiali jagada või kuhugi kokku võtta. See oli kaua probleemiks olnud. Kuid siis äkitselt selgus, et kui me nad kõik kokku loeme, siis tuleks kokku vist pool vajalikust kontingendist üleüldse, sest selle teemaga eelmised valitsused sisuliselt ju tegelenud ei olnud, räägitud üht-teist oli, tegusid, vaata, jälle ei olnud. See rahulolematuse foon, mis tuli kohapealt, koolidest, oli tohutult suur. See, muide, väljendus ka kõnealuse eelnõu arutelul. Rahva ootused, et nüüd kõik probleemid lahendatakse, olid tõepoolest väga suured ja ootustele ei saanud kohe vastust. Oli tohutult huvitav jälgida seda, mis toimus kohapeal. Ega me siis ainult saalis seda ei arutanud. Ma mäletan, et me pidasime koos mõne kultuurikomisjoni esindajaga Tartus maha konverentsi, kus olid kohal huvirühmade esindajad ja kus asja arutati. Arvati, et nüüd hakkab kõik kohe minema uut moodi. Meile hakati rääkima kõikidest hariduse probleemidest, kooliõpetajatest ja sellest, et keegi ei taha kooliõpetajaks minna ja ainult 0,6% Eestis on neid, kes tahavad õpetajaks saada –kõige vähem – ning mitte isegi ainult sellepärast, et palk on nigel, vaid sellepärast, et see amet on väga maha tehtud. Teine väga suur probleem oli see, et meil tuli käia mööda Eestit ja seletada väga lihtsaid asju. Näiteks koguti ühes Eesti linnas allkirju, sest kõik teadsid, et 1. jaanuarist 2018 pannakse kõik puuetega lapsed tavakooli. Tõepoolest, lastevanemad olid mures, et mis nüüd saab, kas minu andeka lapse kõrvale tuleb see, kes vajab eraldi suhtlemist, kes on erivajadustega ja keda keegi ei aita? Kas kooliõpetaja, selle asemel et tegelda klassi tublide õpilastega, peab hakkama tegelema ainult erivajadustega lastega? See mure oli tohutult suur ja usaldamatus Eesti riigi vastu oli kohati samuti tuntav.

Teine usaldamatuse foon oli usaldamatus kohaliku omavalitsuse vastu. Käisid jutud, et oi, nüüd hakkab kohalik omavalitsus koole juhtima, aga ma ajalehest ju lugesin, et nemad lasevad kõik põhja. Hirmul on vahel suured silmad, eriti kui meedia seda võimendab, kuid julgen teile öelda, et selle eelnõu eesmärk oli lahendada üks osa probleemidest, oluliselt parandada – mitte lõpuni lahendada, selleks ei ole praegu lihtsalt jõudu –, nii palju kui võimalik parandada erivajadustega laste õpetamist. Seda see seaduseelnõu tõepoolest käsitleb. Mul on hea meel öelda, et kultuurikomisjonis – aga see on vist selle komisjoni juba ammu sissetöötatud vaim – oli enamikus punktides ja detailides väga suur üksmeel, mõistmine ja arusaamine. Arusaamine ka sellest, et kõike korraga ei ole võimalik teha. Muide ...

14:21 Aseesimees Enn Eesmaa

Palun! Kolm minutit juurde.

14:21 Aadu Must

... selle eelnõu menetlemise juures oli veel mitu positiivset momenti. Üks nendest oli arusaam, et erivajadustega laste probleem ei ole ju tegelikult ainult haridusküsimus, see on ka sotsiaalküsimus. See,

et me erivajadustega laste probleeme oleme arutanud koos sotsiaalkomisjoniga, andis tõepoolest kindlasti kvaliteeti ja tulemuslikkust juurde. Vahel on öeldud, et siin ongi konkurents, tuleb valida, kas tegelda hariduse kvaliteediga või erivajadustega lastega. Siin on vaja kahe komisjoni ühist mõistust ja lähenemist. Vahel on öeldud ka, et meil erivajadustega lastega üldse ei tegelda. Julgen öelda, et Eestis on pikad traditsioonid, mida tasub jätkata. Tuletame meelde, et juba 19. sajandil oli Eestis sellel alal edusamme. Aga ma ei hakka praegu rääkima ajaloost, sest see viiks meid teemast kõrvale. Mis on põhiline? Põhiline on see, et mõned huvirühmad teatasid, et neil ei ole olnud aega atra seada ja nemad ei olegi saanud kõikides küsimustes kaasa rääkida. Eriti paradoksaalne oli see, et üks huvirühma esindaja – tõsi, ta tegi seda neli aastat tagasi ja eelmises Riigikogus – on meile jaganud ülesandeid, et midagi sellist tuleks teha, aga nüüd oli ta väga üllatunud, et miks ilma temaga rääkimata on seda tehtud. Vaadake, issanda veskid jahvatavad vahel aeglaselt. Üks tulemus on veel. Selle eelnõu arutelu käigus laekus väga palju mõtteid, arvamusi ja hinnanguid. Kultuurikomisjonil kogunes terve pakk ideid, mille põhjal me saime aru, et ega see, kui üks väike detail on korras, ei lahenda kõiki probleeme. Haridus on kindlasti üks nendest valdkondadest, kus tuleb töötada, töötada ja töötada. Probleemid ei lõpe mitte kunagi. Ühe probleemi arutamine toob juurde uusi. Komisjon on üldiselt seda meelt, et me läheme nendega tegelemisega edasi. See ei ole mingi finiš, vaid vahefiniš, väike ja vajalik, seda küll. Täna tähelepanu eest!

14:23 Aseesimees Enn Eesmaa

Eesti Vabaerakonna fraktsiooni nimel Krista Aru. Palun!

14:23 Krista Aru

Austatud istungi juhataja! Head rahvaesindajad! Eesti Vabaerakonna fraktsioon hääletab selle seaduseelnõu vastu ja seda mitmel põhjusel. See seaduseelnõu tegeleb ühe väikese osaga meie haridusest. Haridus ei vaja mitte niivõrd väikest remonti, ühe või teise harukese väikest parandamist, vaid haridus on tõesti, nii nagu ka lugupeetud kultuurikomisjoni esimees ütles, suur süsteem, mis ootab ühe haru kordaseadmist ja siis ka teiste harude mõtestamist või mõistmist.

Me oleme Haridus- ja Teadusministeeriumilt oodanud ja palunud täpsustavaid andmeid, kui palju on meil õpetajaid, kes on saanud koolitust, et töötada erilist tähelepanu vajavate lastega. Me pole neid vastuseid saanud. Kui palju on koole, kus üldse on olemas tingimused, võimalused ja õppevahendid, et toetada puuetega lapsi, nende õppimist ja õpetamist? Me pole neid vastuseid saanud. Vabandust, kuidas me saame võtta vastu järjekordse seaduseelnõu, mille eeltööd on tegemata? Me saame väga hästi aru, et ühe seaduseelnõuga ei paranda tervet süsteemi, aga ärgem tehkem juurde neid seaduseelnõusid, mille puhul me näeme juba ette, et me ei tea, millisesse kohta ta sobib ja keda ta aitab. Kõige olulisem, vaadake, rahvaalgatuse korras on algatatud petitsioon. Õpetajad, lastevanemad, tugispetsialistide liidud – kõik on selle kiirustamise vastu. Kiirustamise põhjus on raha. Omavalitsused, kes saavad raha juurde, peavad hakkama ka vastutama. Iga lapse haridus, iga lapse tervis, iga lapse hea haridus ja toimetulek on olulisemad kui see lisanduv raha. Ja nüüd veel õpetajad. Me teame kõik väga hästi, et õpetajate töökoormus on kujunenud tõesti aukartust äratavaks. On vähe neid inimesi, kes jõuavad, jaksavad ja tahavad tänasel päeval seda tööd südamega teha. Ka õpetajad on vastu. Jah, haridustöötajate liit on andnud oma kooskõlastuse ja heakskiidu, aga suur osa neid inimesi, kelle peale me loodame, kellelt me ootame, et nad annaksid lastele parima hariduse, ütlevad, et ärge võtke seda seadust kiirustades vastu.

Kaasav haridus vajab veel mõtestamist, arusaamist ja mõistmist. See on põhjus, miks Eesti Vabaerakonna fraktsioon ei saa seda seaduseelnõu kahjuks toetada. Aitäh!

14:27 Aseesimees Enn Eesmaa

Kuna rohkem kõnesoovijaid ei ole, siis lõpetan läbirääkimised. Juhtivkomisjon on teinud ettepaneku panna eelnõu 519 lõpphääletusele. Kahe minuti pärast me seda teemegi.

Austatud Riigikogu, panen hääletusele Vabariigi Valitsuse algatatud põhikooli- ja gümnaasiumiseaduse muutmise ning sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu 519. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Hääletustulemused

Poolt hääletas 46 rahvasaadikut, vastu oli 44, erapooletuks ei jäänud keegi. Seaduseelnõu 519 on seadusena vastu võetud.

Austatud Riigikogu, Vabariigi Valitsus soovib 44 Riigikogu liikme esitatud kirjaliku nõude "Umbusalduse avaldamine majandus- ja taristuminister Kadri Simsonile" arutamist tänasel istungil. Seega, tuginedes Riigikogu kodu- ja töökorra seaduse § 56 lõike 1 punktile 2 ja lõikele 2, täiendan tänase istungi päevakorda selle nõude aruteluga. See toimub kolmanda päevakorrapunktina ehk pärast erakooliseaduse muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu 520 arutelu lõpetamist.

2. 14:31 Erakooliseaduse muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu (520 SE) kolmas lugemine

14:31 Aseesimees Enn Eesmaa

Vabariigi Valitsuse algatatud erakooliseaduse muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu 520 kolmas lugemine. Juhtivkomisjoni ettepanek on panna eelnõu lõpphääletusele. Avan fraktsioonide läbirääkimised. Toomas Jürgenstein Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsiooni nimel.

14:31 Toomas Jürgenstein

Hea eesistuja! Head kolleegid! Mulle tundub, et kui vaadata meie ees oleva erakooliseaduse muutmise seaduse eelnõu ettepanekuid, peame tõdema, et me oleme ühelt poolt jõudnud küll siin Riigikogus pikalt käsitletud protsessi lõppu, kuid see võib olla ka millegi uue algus. Haridusmaastik on dünaamiline, muutuv, mitte staatiline suurus ning on täiesti loomulik, et me erakooliteemade juurde naaseme, võib-olla viie aasta pärast, aga võib-olla ka enne. Haridusteemadele tüüpiliselt on erakoolidega seonduv kahtlemata keeruline, sest siin saavad kokku riigi ja kohaliku omavalitsuse kohustused, erainitsiatiiv ja erahuvi, lastevanemate soovid, erinevad maailmavaated, mida peab raamistama õppekava, ja loomulikult õpilased, kellest igaüks väärrib oma võimalust.

Toon erakoolide teemaga kaasnenud arutelude kohta ühe piltliku võrdluse. Vanas Pärsia loos läheb mulla Nasreddin toas mahakukkunud münti otsima õue, sest seal on valgem. Ta võib õuest leida huvitavaid asju, kuid mitte kadunud münti. Ka erakoolide probleeme on oht vaadelda üldisest haridussüsteemist lahus, kuid vähemalt minu meelest on see eksitav. Erakoolid on Eesti haridusmaastiku osa ning lahendades erakoolide probleeme, lahendame ka Eesti hariduse probleeme. Jah, ma mõõnan, et selle eelnõu toetamiseks peab olema omajagu positiivset usku, näiteks usku kohalike omavalitsuste ja erakoolide koostöösse. Olen siit puldist mitu korda öelnud, et Tartus see toimib. Tartu linn on kokku hoidnud vähemalt ühe koolimaja ehitamise raha, mis on suur summa. Ma ei näe põhjust, miks samasugune koostöö ei võiks toimuda mujal. Mõõdukas jõupositsioon on pigem kohalikel omavalitsustel, sest see eelnõu annab kohalikele omavalitsustele olulise kaasaráääkimisõiguse erakoolide tegevuskulude rahastamisel.

Teiseks, see eelnõu nõuab usku erakoolide ning munitsipaal- ja riigikoolide koostöösse. Eesti haridusmaastikul on asju, mida munitsipaal- ja riigikoolid on erakoolidelt õppinud. Kuid samuti on erakoolid õppinud munitsipaal- ja riigikoolidelt. Vastastikuse õppimise eelduseks on hariduslik mitmekesisus ning seda täna arutatav eelnõu toetab. Näiteks, koolikogukonna ja lastevanemate olulisust ning üleolekut aine- ja hindeseksusest on munitsipaal- ja riigikoolid tõenäoliselt õppinud erakoolidelt. Olen ise õpetajana kogenud, kuidas on teineteist rikastanud 15 aastat kestnud Hugo Treffneri Gümnaasiumi, munitsipaalkooli, ja Pärnu Sütevaka Humanitaargümnaasiumi, erakooli koostöö. Loomulikult pole sellises koostöös midagi uut. Isegi väga elitaarsete erakoolide maal Inglismaal loodi 20 aastat tagasi, 1997 erakoolide ja riigikoolide vahel heade kogemuste vahetamiseks partnerlusprogramm, mis edukalt toimib.

Palun kolm minutit lisaega!

14:35 Aseesimees Enn Eesmaa

Palun! Kolm minutit juurde.

14:35 Toomas Jürgenstein

Tunnistan ka seda, et see eelnõu eeldab usku, et erakoolid ei saa haridusliku kihistumise allikaks. Võib-olla on sellele probleemile lähenedes paljudel silme ees Suurbritannia Etoni-taolised erakoolid, mõned neist Inglise koolidest on 400 aastat vanad, tõesti tohutute traditsioonidega, kust tuleb järjest peaministreid ja presidente ... No presidente mitte. Aga vaatame näiteks riigieksamite tulemusi või headesse gümnaasiumidesse sisseastumise statistikat Eestis. No ei domineeri seal erakoolide õpilased! Mulle tundub, et kui me tahame tõsiselt kõnelda hariduslikust kihistumisest, peaksime valjema häälega rääkima hoopis koolikatsetest ja munitsipaalkoolis käivate laste vanemate n-ö vabatahtlikest sisseasketest.

Viimaks eeldab see eelnõu usku inimeste tarkusesse. Kiusu pärast keegi uut kooli ei asuta. Käesoleva eelnõuga on loodud nõelasilm – räägin jälle piltlikult – ja see nõelasilm on piisavalt lai, et heade ideedega koormatud kaamel sealt läbi läheks, aga piisavalt kitsas, et õnneotsijaid kandev kaamel sinna kinni jääks. Kaamelite all mõtlen loomulikult eri eesmärkidel ja eri ideede põhjal asutatavaid erakoole ning nõelasilma all tähtajatut koolitusluba.

Head kolleegid ja kaasteelised! See eelnõu on kompromiss, mis püüab hoida tasakaalu haridusliku mitmekesisuse, võrdsete võimaluste ja haridusteenuse paindlikkuse vahel ning soodustada eri koolitüüpide koostööd. Toetagem seda! Aitäh!

14:37 Aseesimees Enn Eesmaa

Reformierakonna fraktsiooni nimel Jürgen Ligi.

14:37 Jürgen Ligi

Austatud juhataja! Austatud Riigikogu! Juba teist eelnõu me arutame tooniga, et teeme midagi ära, kuigi küllap me peame selle juurde tagasi pöörduma, et teeme ära ja pärast mõtleme. Mingi lootusekiir tegelikult, et sotsid on hakanud jälle kaasa mõtlema, oli eelkõneleja tekstis, aga siis jõudsimme ikkagi selleni, et me peame uskuma, et erakoolide huvid saavad kaitstud. See on see kõige suurem probleem. See eelnõu on tunduvalt parem, kui on olnud vahepealne praktika, seda selle poolest, et nüüd on omavalitsustele siiski justkui antud kaalutusõigus, aga me tegelikult ei tea, mis välja kukub, me tegelikult ei tea, kuidas seda rakendada hakatakse. Juba see usk, et me kunagi saame seda parandada, on naiivne, sest kui huvigrupile on midagi antud, siis midagi sealt kätte saada ... Noh, me oleme püüdnud kolmandat aastat, aga ei saa, anname aga jälle tagasi. Asi ei ole mitte riigi ja erakoolide koostöös selles aspektis, et erakoolide huvid saaksid kaitstud, vaid selles, et Eesti hariduse huvid peavad saama kaitstud. Need on kaks väga erinevat asja ja ka siin saalis on väga vastuolulisi arusaamu sellest asjast. Selle eelnõu probleem on, et siin on riik ja erasektor pahupidi pööratud. Kapitaalselt pahupidi on kõik, alates sellest, et erasektor peab oma rahaga vähem vastutama, kui riigisektoril garantiisid on, ning riigi raha abil minnakse jälle konkureerima omavalitsuskoolidega, kellel selliseid riiklikke garantiisid ei ole. See on kogu selle asja jätkuv nõrkus. Kuidas seda praktiseerima hakatakse, me täpselt ei tea. Aga igatahes on paljud sotsid olnud nelja silma all minuga väga nõus, aga siis ikkagi räägitakse ja tehakse teistpidi, ilmselgelt poliitilistel kaalutlustel.

Nii et erakoolidel siiski säilivad suuremad garantiid kui munitsipaalkoolidel ja see puudutab nii mitteallumist koolivõrgu reformile kui ka riigi otsefinantseerimist. Riik maksab ju ühe käega raha, selleks et omavalitsused oma koolivõrku kokku tõmbaksid, kuid erasektor on jällegi see, kes ennast ise asutab ja siis esitab riigile arveid. See ei ole kiusuküsimus. On selge, et erainitsiatiivi tuleb hinnata, tuleb toetada, mida me haridustoetuse kaudu ju ka teeme. Aga küsimus ei ole kiusus, küsimus on selles, kas riik saab oma raha kontrollida või mitte, kas ta saab teha parimaid otsuseid või mitte. Selle seaduse tagajärjel ei saa ta endiselt teha parimaid otsuseid ja see on probleem.

Mis selle tagajärg on? Endiselt on ohus ühtluskool, haridusliku kihistumise risk on väga suur. Just see on põhjus, miks kõigis demokraatlikes riikides on väga ranged piirangud erakoolidele, kuigi tihti hinnatakse tõepoolest nende õppekvaliteeti ja paindlikkust ning seda ei piirata. Eesti tingimused on ka ilma selle seaduseta täiesti kasvuhoone omad, me ei saa kuidagi öelda, nagu me erakoole kiusaksime. Me soosime neid ka praegu.

Kurb on see, et riigil on kohustus pakkuda tasuta haridust, ta on sellega väga hästi hakkama saanud, me oleme maailma absoluutses tipus väga erinevate näitajate poolest just nimelt koolihariduses, ja sellist privilegeeritud suhtumist erasektorisse ei oleks vaja. Seda ka Tartu puhul. On küll kena rääkida, et nad ei pidanud ehitama koolimaja, aga selle koolimaja oli riik enne juba ehitanud. Miks pidi riik selle uuesti

ehitama, kui see oli kord juba erakoolidele antud? See on tõepoolest näide hea koostöö kohta, aga selles koostöös on olnud ka väga suuri vigu. Varasema seaduse põhjal on erakoole ikkagi üle makstud. Kuidagi ei saa öelda, nagu erakool oleks ise selle kooli ehitanud. Ei, selle ehitas omal ajal riik. Nii et ... Ma palun lisaiega!

14:42 Aseesimees Enn Eesmaa

Palun! Kolm minutit juurde.

14:42 Jürgen Ligi

Mul on väga kahju, et vist uusaasta tähistamisel üks sots küsis, kas sa oled erakoolide vastu. Jumal hoidku, ma ei ole erakoolide vastu. Ma olen selle vastu, et erasektorile kehtestataks privileege võrreldes riigisektoriga riigi funktsiooni täitmisel. Riigi funktsiooni täitmisel! Koostöö on väga hea, aga koostöö eesmärk on parem haridus, mitte erasektori eelistamine riigile. See on kogu see asi. Seda räägib parempoolne inimene. Saage aru, süvenege ja kuulake, mis ma räägin.

Sellele probleemile on juhtinud tähelepanu ju väga erinevad institutsioonid: omavalitsus, president, õiguskantsler, Riigikontroll. Kõik on osutanud samadele probleemidele. Nüüd me oleme jälle siin tagasi, me tekitame jälle tunde, et meil on mingisugune rahastus, mis eelistab pidevalt seda, et kinnisvara oleks rohkem, kui me teiselt poolt peame kinnisvara kokku tõmbama.

Üks erasektori ja riigi äravahetamise tagajärgi on need uued narrused, mis siia sisse on kirjutatud. No mis asi? Miks me peaksime üldse sekkuma õppemaksu regulatsiooni? Nüüd reguleeritakse seda veel täiendavalt. Kui see on erasektor, kui see on eraalgatus, miks me läheme ütleva, kui palju ta võib maksu koguda? Miks me läheme reguleerima seda, mida erasektor peab kirjutama oma veebilehel? See on ju jabur, see ei ole seaduse objekt. Miks me läheme ütleva, mida erasektor tohib oma eelarvega teha? See on ju narrus. Kui ta kogub õppemaksu, siis see toimub usalduse pinnalt ja turg ise seda reguleerib. Nad on kindlasti kliendisõbralikud ega varasta seda raha ära. Miks me seadusega ette kirjutame, mida nad tohivad õppemaksu eest teha? See on totrus. Selles mõttes on selle eelnõu kvaliteet väga halb ja need hariduse kihistumise riskid on siin alles. Ma arvan, et me ei tohiks teha seadusi, mille kohta me ise ütleva, et küllap on selle juurde vaja ikka tagasi tulla, sest siin on mured alles, eks ole, aga no hea küll, noh! Nii et natukene rohkem mehisust, sotsid! Aitäh!

14:44 Aseesimees Enn Eesmaa

Priit Sibul Isamaa ja Res Publica Liidu fraktsiooni nimel.

14:44 Priit Sibul

Austatud istungi juhataja! Head kolleegid! Eesti kooliharidusel läheb hästi. Me oleme edukad. Kuuldavasti imetleb pool maailma meid PISA suurepärase tulemuste tõttu. Paljud teist teavad – vähemalt IRL-ile ja meie tegemistele innukalt kaasa elav eelkõneleja Jürgen Ligi teab –, et loorberitele puhkama jäämine tähendab kaotust tulevikus. Päril paljud teist on ka märganud, et mis tahes eseme, nähtuse või valdkonna hindamine ühe mõõdiku põhjal ei ole kuigi arukas. Maailma kiireimast vedurist on vähe kasu, kui ta ei jaksa vajalikku arvu vaguneid vedada. Banaalne näide, aga nii see on. Nendeks vaguniteks on laste tulevik täiskasvanuna ja laste heaolust hoolivate vanemate otsused.

Niisiis oleme muutmas hariduskorraldust puudutavaid seadusi. Võtsime just vastu põhikooli- ja gümnaasiumiseaduse muutmise ning sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse, praegu menetleme erakooliseaduse muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu. Mõlemad tekitavad kirgi. Me muutsime erivajadustega laste hariduse finantseerimist, andes ühtlasi otsustusõiguse ja vastutuse omavalitsustele. See on suur muutus. Minu hea kolleeg IRL-i fraktsioonist Tiina Kangro pelgab, et riigi vastutuseta jäävad probleemid lahendamata. Paraku on probleemid paljuski lahendamata ka praegu, kui erivajadustega õpilaste õppe rahastamist suunab riik. Nüüd suureneb selle õppe finantseerimine omavalitsustes ja seal on otsustajad lapsevanemale lähemal, väiksemates omavalitsustes on nad sisuliselt isiklikult tuttavad. Selline lahendus võimaldab lapsevanemal olla nõudlik, sest otsustajad on suhtlemisulatuses.

Haridusministeeriumi ja seadusandja poole peal on haridusvaldkonnas – ja mitte ainult – liiga sageli valitsemas tehtagu-mentaliteet. Gümnaasiumis õpitagu eesti keelt! Kas tuleb tuttav ette? IRL-i inimestele vähemalt küll. Tihtipeale suudame me langetada mõistlikke otsuseid, aga ei suuda näha protsesside jada, mis võiks viia nende teostumiseni vajalikus kvaliteedis. Meie seadusandjana ei suuda

vajalikke korrektsioone luua ja ka ministeerium näitab vahel üles hämmastavat juhtimisvõimetust. Ma loodan, et erivajadustega lapsed ei ole haridusministeeriumi jaoks see miski, kus probleem on lahendatud ja teatepulk üle antud omavalitsustele. Vastutus jääb. Jääb ka meile siin. Terviku toimimise eest vastutatakse ikka riiklikul tasemel. Eelkõige on vastutus oma lapse eest aga lastevanematel ja siin jõuame me praegu arutatava eelnõu juurde.

Lastevanematel on põhiseaduslik õigus teha valikuid oma lapse hariduse asjus. Erakooliseadusega luuakse võimalused laste ja vanemate valikute realiseerimiseks. Standardiseeritud riiklik munitsipaalne koolivõrk ei paku selleks piisavalt võimalusi ja seetõttu on sündinud erakoolid, lastevanemate loodud kogukonnakoolid. Need koolid on paljuski ka haridusuuenduse eestvedajad, katsetajad, kelle tegevuse põhjal saab otsustada, milline on hea praktika ja mis üldse ei toimi. Sellise kogemuse olemasolu on suur väärtus Eesti haridusmaastikule tervikuna. Kui standardiseeritud riiklik süsteem saab tervikuna rappa minna, siis väga erinevate koolidega haridusmaastik on tervikuna suunakindlam, väldib suuri vigu ja on võimeline avastama ka rohkem võimalusi edasiliikumiseks. Aga edasi liikuma peab. Soome, Holland ja mitmedki teised formaalselt edukad haridusriigid katsetavad pidevalt, otsivad tulevikukooli, proovivad mõndagi, mis võib meile arusaamatuna tunduda. Maailm on muutumises, erivajadustega lapsi tuleb juurde. Lastevanematel on laste jaoks liiga vähe aega ning haridusliku kihistumise lähtekohaks ei ole valdavalt enam mitte lapsevanema jõukus, vaid ajaressurs, mida ta suudab lapsele ja perele pühendada. Muutuvad ka ootused haridusele. Kool ei saa selles keskkonnas staatiline olla.

Veel erivajadustega lastest. Hollandis võeti suund erivajadustega laste õpetamisele tavakoolis juba 1990-ndate alguses.

Palun lisaiega!

14:49 Aseesimees Enn Eesmaa

Palun! Kolm minutit juurde.

14:49 Priit Sibul

Panustati metoodikasse ja õpetajate koolitusse. Üleminek ja täiendusõpe toimusid järk-järgult, võrgustikuprintsiibil. Koolid, mis saavutasid vajaliku taseme ja kompetentsi, asusid koolitama järgmiste koolide õpetajaid. Tulemusena juhtus midagi hämmastavat: praegu õpivad Hollandi algkooliõpilased ühes klassis kolmes tempos, sest erivajadustega laste arenguvajaduste arvestamine tõi kaasa ka n-ö tavaliste laste arenguvajaduste märkamise. Nii saavad tõuke anded ja hoolitakse ka nendest lastest, kes mõnes aines pole nii kiired kui teised. Kas meie seda suudame, selles on küsimus. Seda küsimust ei saa lahendada seadusega. Maagiline sõna "tehtagu" ei toimi. Siinkohal on vaja lastevanemate nõudlikkust, õpetajate ja koolijuhtide soovi muuta oma praktikad ning haridusministeeriumi võimet leida muutuste toimimiseks võimalused ja vahendid. Me peame püstitama eesmärgi. Erakoolid on Eesti haridussüsteemi oluline element. IRL toetab seaduse vastuvõtmist. Aitäh!

14:50 Aseesimees Enn Eesmaa

Kuna rohkem kõnesoove ei ole, siis sulgen läbirääkimised. Juhtivkomisjoni ettepanek on panna eelnõu 520 lõpphääletusele. Asume seda ette valmistama.

Austatud Riigikogu, panen hääletusele Vabariigi Valitsuse algatatud erakooliseaduse muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu 520. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Hääletustulemused

Poolt hääletas 67 rahvasaadikut, vastu oli 24, erapooletuks jäi 2. Seaduseelnõu 520 on seadusena vastu võetud.

Austatud kolleegid, hetke pärast kuulutan ma 20 minutiks välja Riigikogu juhataja vaheaja, kuid lubage mul enne vaheaega teile tutvustada ministrile esitatud umbusaldusavalduse menetlemist. 20-minutiline vaheaeg on vajalik selleks, et ka koalitsioonifraktsioonide liikmed saaksid süveneda ja esitatud tekstiga tutvuda. Kõigepealt on ministri sõnavõtt kõnepuldist, mis kestab kuni kaheksa minutit. Siis esitatakse ministrile küsimusi, iga Riigikogu liige saab esitada ühe suulise küsimuse. Seejärel toimuvad fraktsioonide läbirääkimised. Esimesena annab juhataja sõna selle fraktsiooni esindajale, kelle liikmed on umbusalduse avaldamise algatanud. Enne lõpphääletust teeme veel kohaloleku kontrolli, st umbusaldusavalduse vastuvõtmine või tagasilükkamine nõuab Riigikogu koosseisu häälteenamust. Niipalju praegu. Kuulutan nüüd välja juhataja vaheaja, jätkame tööd 20 minuti pärast.

3. 15:14 Majandus- ja taristuminister Kadri Simsonile umbusalduse avaldamise arutamine

15:15 Aseesimees Hanno Pevkur

Austatud Riigikogu, läheme tänaste päevakorrapunktide käsitlemisega edasi. Meil on päevakorras ministrile umbusalduse avaldamine. 44 Riigikogu liiget Eesti Reformierakonna fraktsioonist, Eesti Konservatiivse Rahvaerakonna fraktsioonist ja Eesti Vabaerakonna fraktsioonist on sellele umbusaldusavaldusele alla kirjutanud. Tutvustan teile ka seda, mida näeb ette meie kodukord selle päevakorrapunkti käsitlemise kohta. Kõigepealt on ministri sõnavõtt, mis kestab kuni kaheksa minutit, siis on igal Riigikogu liikmel õigus esitada üks suuline küsimus, seejärel on fraktsioonide esindajatel võimalik läbirääkimiste käigus kuni kaheksa minutit puldist või kaks minutit koha pealt sõna võtta ja siis on lõpphääletus. Lõpphääletusel avaldatakse ministrile umbusaldust, kui umbusalduse avaldamise poolt on Riigikogu koosseisu häälteenamus. Kui kellelgi menetlemise kohta küsimusi ei ole, siis palun kõnetooli majandus- ja taristuminister Kadri Simsoni.

15:16 Majandus- ja taristuminister Kadri Simson

Lugupeetud Riigikogu liikmed! Mul on hea meel siin teie ees seista ja anda vastuseid teie umbusaldusavaldusele. See ei ole mul esimene kord olla Riigikogu saalis, kui arutatakse ministri umbusaldamist. Muiste valmistasime seda ikka ette põhjalikult ja sisuliselt. Viimane kord oli siis, kui suur osa teist siin saalis hääletas eelmise peaministri Taavi Rõivase umbusaldamise poolt. Ma arvan, et on kohane meelde tuletada, mida siis ette heideti. Tuletan meelde ühe lõigu sellest umbusaldusavaldusest: "Taavi Rõivase valitsused on aastaid eiranud kriisi põllumajanduses, lastes rahvastiku ära toitmise, regionaalpoliitika elujõulisuse ning ekspordi seisukohalt üliolulisel sektoril liikuda hääbumise suunas. Valitsus vaatab hoolimatult pealt, kuidas oluline majandussektor kokku variseb."

Seega ei ole mingi ime, et peale eelmise valitsuse tegevuse lõppu seisime me koalitsiooniläbirääkimistel väga kindlalt selle eest, et põllumajandust toetada. Keskerakond kaitses läbirääkimistel oma pikaageid seisukohti, taotledes põllumeeste üleminekutoetuste taastamist, kriisiabi väljamaksmist maksimaalselt lubatud mahus ning seakatku tagajärjel tugevalt kannatanud seakasvatajate toetamist. Põllumajandustoetuste kohta otsuseid langetades lähtuti sektori esindusorganisatsioonide palvetest. Muuseas, needsamad organisatsioonid on veel kord üle kinnitanud, et tehtud sammud olid õiged ja midagi korruptiivset seal ei olnud. Ma võin südamerahuga väita, et meedias ja nüüd ka umbusaldusavalduses esitatud konstruktsioon mõnele ettevõttele eriti soodsast otsusest ei vasta mitte kuidagi tõele. Veelgi enam, valitsuskoalitsiooni läbirääkimistel, millel ma aasta tagasi osalesin, ei arutatud kordagi võimalike toetuste jaotamise mehhanisme, mis oleks võimaldanud kellelegi siseinfot hankida. Vaatamata lahvatanud meediakärrale, leian endiselt, et seakasvatajate toetamine raskel ajal oli õige otsus. Veel kord, ühegi konkreetse põllumehe või farmi toetuseks lisavahendeid ei jagatud ja valitsus ei otsusta, kes toetust saavad. Kõik umbusaldusavalduses sellel teemal esitatud kahtlustused on ümber lükatud ja seda juba eelmisel aastal. Aga mis puutub teie uude väitesse, et see kehtib nii sigade tõuaretustoetuse kui ka seakatkuga seotud tsoonide tingimuste muutmise puhul ja seda ei toetanud seni erapooletu ekspertiis, siis juhin teie tähelepanu faktile, mida isegi mina teadsin: need tsoonid kehtestab Euroopa Komisjon.

Nüüd aga tasuta maakondlikust bussitranspordist. Mind ei üllata Reformierakonna ükskõiksus ja põlgus maaelu edendamise vastu, kuid see ei tähenda, et tänane valitsus peaks istuma, käed rüpes. Meie soov on parandada maainimeste liikumisvõimalusi ja vähendada nende kulutusi transpordile. Üheks sammuks oli loomulikult eelmise valitsuse diisliaktsiisiplaani tühistamine. Te soovisite diisliaktsiisi tõsta, see jäi ära. Teiseks sammuks on aga lisavahendid maakonnabussiliinidele. Kindlasti ei päde väide, mida umbusaldajad on püüdnud esitada, nagu tasuta ühistransport oleks mõeldud bussifirmade tulude suurendamiseks. Maakonnaliinidel teenust osutavad ettevõtted valitakse avaliku hanke tulemusena. Neid ettevõtteid on palju ja nad on valitud erinevate ministrite ametisoleku ajal. Selge on see, et mõni neist on võitnud seni, paljud võidavad ka tulevikus, aga bussifirma saab fikseeritud liinikilomeetri tasu.

Tänavu tuleb kaks kolmandikku sellest dotatsioonist ja üks kolmandik piletitulust, edaspidi tuleb kõik dotatsioonist, aga bussifirma jaoks jääb summa samaks. Ma nägin uudistest, kui Mart Helme tundis muret, et tema ei tea, kuidas tasuta sõidu puhul hakkavad toimuma uued hanked. Ma kordan üle, et kogu Eesti on juba kaetud 55 pikaajalise liinilepinguga, mis valdavalt kestavad kaheksa aastat. Need lepingud jäävad kehtima, samuti jääb kehtima omal ajal sõlmitud liinikilomeetri tasu. See summa on paljude lepingute puhul olnud juba algusest saati paigas, see muutub ainult indekseerimise tõttu, mingeid uusi hankeid korraldama ei hakata. Aga kui EKRE fraktsioon soovib täpsemat ülevaadet, siis olen rõõmuga valmis tulema teie koosolekule ja andma ühistranspordist põhjaliku ülevaate. Ühtegi tasuta ühistranspordi käivitamisel langetatavat otsust ei tehta erakondlikku või perekondlikku liini järgides, kuid üks umbusaldajad mõtleavad enda rikutuse tasemel. Oli ju ühel umbusaldusavaldusele alla kirjutanud inimesel endal majandusministrina osalus bussifirmas, mis tema ametiajal võitis spetsiifiliste tingimustega liinihankeid.

Ma palun lisaiega!

15:21 Aseesimees Hanno Pevkur

Palun! Kolm minutit lisaiega.

15:21 Majandus- ja taristuminister Kadri Simson

Meedias on loodud konstruktsioon, et tasuta ühistranspordile üleminekul tuleb valida liinide tihendamise ja tasuta sõidu vahel. See ei ole nii. Olemasolev plaan näeb ette mõlemat. See, kuhu ja mis kellaegadel bussid sõidavad, jääb kohalike ühistranspordikeskuste otsustada. Seega ei tasu karta, et keegi hakkab ministeeriumist kohalikke vajadusi ette kirjutama. Eksivad ka need, kes väidavad, et juba nüüd keegi maakondlikku ühistransporti ei kasuta. Möödunud aastal tehti 18 miljonit reisi. Me oleme leidnud lisavahendeid ka teistele ühistranspordiliikidele. Saaremaa saab kõrgperioodil tihedama parvlaevaühenduse ja lennuühendus saarte vahel muutub paremaks. Raudtee, mis minu ministriks saades oli sügavas miinuses, on aidatud tasakaalu. Lisaks leidis valitsus lisavahendeid, et tõsta sõidukiirust raudteel Narva ja Tartu suunal, ning ka Elroni dotatsioon kasvab käesoleval aastal 9 miljoni euro võrra.

Räägime nüüd piirkondlikest investeeringutest. Umbusaldajad on Pärnu lennujaama, Haapsalu raudtee ja Saaremaa sadama vastu. Haapsalu raudtee taastamisest on räägitud aastaid. Teate, siin Riigikogus on ka toetusrühm, sinna kuulub 42 Riigikogu liiget ja seda juhib inimene, kes on andnud umbusaldusavaldusele allkirja. Riigikogu sai möödunud aastal saarlaste pöördumise, millega Saaremaa valla inimesed taotlevad Mõntu sadama süvendamist, et saaks taastada rahvusvahelise laevaliini. Sellel pöördumisel on saarlaste allkirjad, üks neist on ka endine Reformierakonna fraktsiooni esimees Jaanus Tamkivi. Valitsus on toetanud erinevaid ettevõtmisi erineval viisil, riigieelarves mõnele üksikobjektile toetuse ettenägemine ei ole tavapäratu. Näiteks toetatakse 2018. aastal üksikobjektina lisaks veel ka Arvo Pärdi Keskust, möödunud aasta eelarves oli otsetoetus Lilleküla staadionile. Mõntu sadam on varemgi riigieelarvest toetust saanud. See on saarlastele väga oluline sadam, millel on potentsiaali elavdada tulevikus turismi ja kaubavedu, samuti elavdab sadam kohalikku elu ja suurendab piirkonna üldist atraktiivsust. Rahvusvaheline laevaliin on kirjas ka omavalitsuste ühinemislepingus. Mõntu sadama süvendamine on eelduseks, et Saaremaa vald saaks pidada läbirääkimisi Ventspils linnaga liini taaskäivitamiseks, millel on piirkonnale selgelt laiem mõju. Samasugune mõju on läänlaste jaoks raudteel ja pärnakate jaoks lennujaamal. On vajalik, et valitsusel investeeringuotsuseid tehes oleks ka teatud regionaalne vaade.

Lõpetuseks veel paar sõna riigiettevõtte EVR Cargo vagunirendi ärisuuna kohta. See pole uus suund, sellega tegeldi ka eelmiste ministrite ajal. On oluline märkida, et see pole vastuolus Euroopa Liidu sanktsioonidega. EVR Cargo juhtide kinnitusel ei ole rentnike hulgas kedagi, kes seostuks sanktsioonidega. Ka Euroopa Liidu transpordivaldkonna tippjuht Henrik Hololei kinnitas juba suvel, teema tekkides: "Olles ise Vene-vastaste sanktsioonidega tegelenud, ei näe ma kuskilt otsast, et mindaks sanktsioonidega vastuollu. Venemaa Raudtee[de]ga tehakse palju koostööd ja paljudel lääne ettevõtetel on nendega ühiseid ettevõtmisi." Täna teid tähelepanu eest! Olen valmis vastama küsimustele.

15:24 Aseesimees Hanno Pevkur

Hea minister, nii ka on, et teile on Riigikogu liikmetel küsimusi. Küsimuste vooru avab Andres Herkel. Palun!

15:24 Andres Herkel

Aitäh, härra juhataja! Austatud minister! Selle Mõntu sadama raha eest, 400 000 eurot, sai Keskerakond Saaremaal endale uue liidri Mihkel Undresti näol. See oli ilmselt tema Keskerakonnaga sidumise hind. Mille poolest selle raha eraldamine erineb Tallinna avaliku raha kasutamisest 2013. aastal Edgar Savisaare personaalreklaamiks, millest ta pidi üle 100 000 euro tagasi maksma, ja nüüd eetriaaja ostmisest PBK-lt Mihhail Kõlvarti kasuks? Mina näen kõigis nendes eraldistes avaliku raha kasutamist erakondlikes huvides.

15:25 Majandus- ja taristuminister Kadri Simson

Aitäh! Mõntu sadama süvendamine on eeldus, et Saaremaa saab käivitada rahvusvahelise laevaliini, mis toimis Mõntu ja Ventspils'i sadama vahel aastatel 2005–2008. Toona oli näha selle vägagi positiivne mõju Saaremaa turismisektorile. Nagu ma enne mainisin, selle laevaliini taastamine on ka ühinemislepingus kirjas, aga eeltingimus on sadama süvendamine. Seda, et seda sadamat peetakse Saaremaal prioriteetseks, on kinnitanud ka suure Saaremaa ühendvalla inimesed, kes sadama süvendamist eelmisel aastal taotlesid.

15:25 Aseesimees Hanno Pevkur

Martin Helme, palun!

15:25 Martin Helme

Aitäh, lugupeetud asespriker! Lugupeetud minister, ma tänan, et te pöörasite eraldi tähelepanu meie fraktsiooni muredele! Tõepoolest, me osalesime ka Rõivase valitsuse umbusaldamisel ja põllumajanduskriisi oli üks olulisi põhjusi selleks. Toetasime seda tookord ja oleme toetanud ka praegust valitsust tema otsuses põllumajandustoetusi suurendada. Mida me ei toeta, see on Keskerakonnale Tallinna linnast väga tuttav skeem teha nende toetuste puhul nii, et omad saavad suuremat kasu kui avalikkus. See on meie põhietteheide. Kõikides punktides on meie põhietteheide see, et see n-ö avaliku raha jagamine teeb kuidagi alati keskerakondlaste hulga kasusaajate ringis suuremaks, kui muidu oleks võinud arvata. Aga mul on konkreetsem küsimus n-ö tasuta ühistranspordi tegemise kohta. Üsna tüüpiline praegusele valitsusele on see, et kui kuskil midagi antakse, siis mujalt võetakse ära. Antud juhul rongipileti hind ju tõusis. Kas te siin tõesti ebaloogilisust ei näe?

15:26 Majandus- ja taristuminister Kadri Simson

Aitäh! Hetkel oleme me olukorras, kus rongid on reisija kohta arvestades palju kõvemalt doteeritud kui maakonnabussiliinid. Me leidsime selle aasta riigieelarves 9 miljonit, et Elronit enam toetada. See on väga kõva toetus raudteetranspordile. Ma arvan, et see ongi võti. Tegelikult on hinnatõus raudteel olnud regulaarselt, igal aastal võimalik.

15:27 Aseesimees Hanno Pevkur

Arto Aas, palun!

15:27 Arto Aas

Aitäh! Nende pikkade aastate jooksul, kui põllumajandusminister oli härra Seeder, aga ka hiljem, kui härra Kruuse seda tööd tegi, Eestis põllumajandust alati toetati. Küll aga muutus asjaajamine hämaraks ja kummaliseks sellest hetkest, kui keskerakondlased vastutavad ametipostid üle võtsid. Seda on kronoloogiliselt ka ajakirjanduses tõestatud. Tingimustega hakati manipuleerima sel viisil, et see oli kasulik just keskerakondlaste ja teie elukaaslasega seotud ettevõtmistele ja ühistule. Te olete ise hiljem ajakirjanduses seda huvide konflikti naeruvääristanud ja toonud absurdseid näiteid selle kohta, kuidas huvide konflikt puudus ja kuidas kõik laua taga olivad ju teadsid teie seotusest selle sektoriga. Kas te tänaseks päevaks olete oma seisukohti muutnud ja võib-olla natukene järele mõelnud? Võib-olla oleks siin koht oma eksimust tunnistada ja võib-olla vabandust paluda?

15:28 Majandus- ja taristuminister Kadri Simson

Aitäh selle küsimuse eest! Te eksisite, kui te küsimuses ütlesite, et eelnevalt, eelmise valitsuse ajal oli põllumajanduses kõik korras. Ma avasin Eesti Põllumajandus-Kaubanduskoja eelmise aasta kokkuvõtva teate, kus nad ütlevad, mida nad saavutasid eelmisel aastal ja mida üle-eelmisel aastal, kui oli teie valitsus, veel ei olnud. Esiteks, põllumajandustootjatele maksti üleminekutoetusi, enne seda ei olnud. Teiseks, piimatootjatele ja seakasvatajatele maksti täies mahus välja kriisiabi. Euroopa Komisjon otsustas toetada taimekasvatajaid, seakasvatajatele maksti arendustoetust. Taas on päevakorral otsetoetuste ühtlustamine Euroopa Liidu tasemel. Veel üks muutus, mis on minu tegevusest tulenev, aga millega ei peetud silmas mitte ühtegi ettevõtet eraldi: traktorid ja liikurmasinad vabastati saateautode kohustusest. See on oluline kõigile põllumeestele. Tähtsaks peetakse ka mitmeid edusamme rohestamise valdkonnas, seda, et looma- ja linnukasvatavad pääsesid registreerimiskohustusest jne. Nii et põllumajanduse esindusorganisatsioonid oskavad tänase valitsuse maaelupoliitikat hinnata küll. Eelmisel valitsusel oli väga palju tegematajätmissi. Ega muidu ei oleks põllumehed siin Toompeal meelevaldusel olnud.

15:30 Aseesimees Hanno Pevkur

Raivo Põldaru, palun!

15:30 Raivo Põldaru

Aitäh, härra eesistuja! Hea minister! Annan edasi maainimeste rahulolematuse ja sisuliselt nende autoettevõtjate rahulolematuse, kellel on viie auto kanti ja kes peavad nüüd suuri makse maksma ning panevad lihtsalt ettevõtte kinni, kuna on võimatu edasi tegutseda. Nad müüvad autod maha, sest neil on võimatu konkureerida suurte ettevõtetega ja üldse tööd saada. Veel, maal elavad ja taludes toimetavad inimesed, kellel on vanad nõukogudeaegsed autod – massiga 7,5 tonnini, GAZ 53, GAZ 52 –, peavad selleks, et oma toimetusi kodus toimetada, maksma üheksa eurot päeva eest. Nad ütlevad: "Näed, naabrimehel on käruga traktor, temal on kerge, aga mina, vana rumal, omal ajal soetasin selle auto, et kodus toimetada." Kuidas te hindate seadusi autode maksustamise kohta, mis on nüüd teie ajal vastu võetud?

15:31 Majandus- ja taristuminister Kadri Simson

Aitäh, lugupeetud Raivo Põldaru! Te räägite raskeveokite teekasutustasust, mis sai kehtestatud 1. jaanuarist. Eesti oli eelviimane Euroopa Liidu riik, kes raskeveokitele selle tasu kehtestas. Viimaseks on jäänud Soome. Soome majandusministeerium on juba palunud meie kogemusi, kuidas seda kehtestada, öeldes, et järgmisel aastal kehtestab Soome samasuguse tasu. Eelkõige on see mõeldud selle jaoks, et raskeveokitasu maksaksid Eestis ka need masinad, mis ei ole Eesti registris ja mis ka ei tangi siin, vaid on Eestis transiitsõidul ja kasutavad seega meie taristut. Esimese nädala kogemus ütleb, et kolmandiku raskeveokimaksust ongi maksnud need masinad, mis ei ole Eesti registris. Ma enne mainisin, et see valitsus jättis ära aastaks 2018 planeeritud diisliaktsiisi tõusu, millest oli planeeritud üle 30 miljoni euro lisatulu. Seda tõusu ei tulnud, selle asemel tuli raskeveokitasu, millest planeeritakse saada 17 miljonit. Sellest 17 miljonist omakorda päris suur osa peaks tulema rahvusvahelistest vedudest. Nii et ma arvan, et need inimesed, kellel on ettevõtte näiteks viie masinaga, tegelikult võidavad.

15:32 Aseesimees Hanno Pevkur

Aivar Sõerd, palun!

15:32 Aivar Sõerd

Austatud juhataja! Austatud minister! Teile heidetakse ette, et te majandusministrina otsuste tegemisel ei lähtu majanduslikest kaalutlustest ega taha kuulata ekspertide hinnanguid. Mul on küsimus Harjumaa bussiliinide kohta. Kui teie soovil tuleksid tasuta bussiveod, siis mis juhtub kommertsvedudega? Ekspertid ütlevad, et see toob kaasa kommertsliinide sulgemise ja hinnatõusu kommertsliinidel. Kommertsliinidel on näiteks Harjumaal väga suur tähtsus. Bussiliiklus on seal hõre, sagedus võiks olla suurem. Kas teil on olemas eksperdihinnanguid või analüüse, mis ütlevad, et tasuta

bussiliinid Harjumaal ei too kaasa kommertsbussiliinide sulgemist ja hinnatõuse? Kui teil on need eksperdi hinnangud ja analüüsid olemas, kas te saate need meile esitada? Kui teil need on, kas te võite neid lühidalt siin praegu refereerida?

15:33 Majandus- ja taristuminister Kadri Simson

Lugupeetud Aivar Sõerd! Te eksite, Harjumaal ei ole bussiühendus hõre. Harjumaal on avaliku teenindamise lepinguga hõlmatud 6 miljonit liinikilomeetrit ja kommertsliinidega veel lisaks umbes niisama palju. Tihendamiseks on võimalik liine veel juurde panna, selle jaoks on riigieelarves raha olemas.

Te küsitate, kas ma kuulan eksperte, Jah, ma kuulan eksperte, isegi neid eksperte, kes pole nõu andnud just täpselt mulle, vaid ka teistele. Selles suhtes pange palun tähele, et veel eelmine valitsusjuht Taavi Rõivas kutsus kokku ekspertide rühma, mida juhtis Erkki Raasuke. See rühm tõi välja punktid, mida peaks tegema majanduse elavdamiseks. Üks selge nõuanne oli see, et tehke maainimestele töөлõõitmine odavamaks. Tasuta ühistransport oli seal nõuannetes kirjas.

15:34 Aseesimees Hanno Pevkur

Toomas Kivimägi, palun!

15:34 Toomas Kivimägi

Austatud juhataja! Väga lugupeetud minister! Via Baltica Pärnu ja Pärnu-Jaagupi vaheline lõik võttis sel pühapäeval kaks järjekordset ohvrit. Sõitsin kaks tundi tagasi sellest kohast mööda, väga vilets tunne oli. Minu küsimus on just eriti sinule kui majandusministrile: miks sa eelistad lennukilt rahakülvi – pean silmas tasuta ühistransporti –, teades, et tegelikult ei ole hind praegu mitte kõige suurem probleem, kui me räägime ühistranspordist, vaid pigem on oluline tihedus, kättesaadavus ja mugavus? Miks sa eelistad lennukilt rahakülvi investeringutele teedesse? Lisades paarkümmend miljonit, saaks sellega tegelikult säästa mitmeid inimesid. See 2 + 1 variant, mida sina toetad, ei ole minule teadaolevalt lahendus, kui vaadata seda autode hulka, mis sellel lõigul liigub.

15:35 Majandus- ja taristuminister Kadri Simson

Täna küsimuse eest! Suurimad taristuinvesteringud, mis lähiaastatel Pärnumaal ellu viiakse, puudutavad just eelkõige Via Baltica arengut. Selle parendamiseks on tulevatel aastatel eraldatud täiendavad 44 miljonit eurot, just 2 + 2 ridade ehitamiseks. Teedesse tehtavad investeringud tuginevad uuringutele, me lähtusime liiklustihedusest ja liiklusohutusest. Kui võrrelda näiteks Tallinna–Tartu maanteed ja Via Balticat liiklustiheduse poolest, siis on mõlemal maanteel võimalik leida lõike, kus liiklustihedus on üle 10 000 masina ööpäevas ja mis vajavad neljarealisteks muutmist. Esimene otsus Via Baltica neljarealisteks muutmiseks tuli sellelt valitsuselt, enne mindi edasi plaaniga 2 + 1. Ma usun ka, et kõik, kes on sõitnud Pärnu maanteel, nii nagu mina seda tihedasti teen, teavad, et seal on sageli ohtlikke olukordi, sest just Pärnu maanteel, Via Baltical on kõige rohkem autoronge.

Nüüd räägime muutusest. Milline positiivne muutus on saanud osaks Via Baltical? Seni oli põhiohk Tartu suuna arendamisel ja Pärnu lõik oli täielikult vaeslapse osas. Arvud kinnitavad seda. Tallinna–Tartu maanteesse investeeriti eelmisel eelarveperioodil 115,6 miljonit eurot ja selleks perioodiks – see on ka see Euroopa Liidu raha – planeeritakse 109,6 miljonit eurot. Me peame leidma teehoiukavasse selle jaoks, et Tallinna–Tartu maantee saaks kuni Mäoni neljarealisteks ehitatud, veel 40 miljonit lisainvesteringuid. Aga Tallinna–Pärnu maanteesse oli enne selle valitsuse tööle hakkamist investeeritud vaid 39,3 miljonit eurot. Rõhutan: liiklustihedus on täiesti võrreldav. Nii et ma arvan, et see, et on tehtud esimesed investeerimisotsused ja leitud 44 miljonit 2 + 2 rea ehitamiseks, on väga tänuväärne, aga mitte piisav. Loomulikult tuleb peale aastat 2019 nende investeringutega ka Via Baltica suunal edasi minna.

15:37 Aseesimees Hanno Pevkur

Mart Helme, palun!

15:37 Mart Helme

Aitäh, härra eesistuja! Lugupeetud minister! Me oleme praktiliselt kõikidele küsimustele, mis siit saalis on esitatud, saanud vastuseks propagandat. Aitäh! Te esitate seda meisterlikult, tuleb tunnustust avaldada, aga tegelikke vastuseid me ikkagi hästi ei saa. Minu küsimus puudutab Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi seaduskuulekust ja kompetentsust. Teatavasti kavandatakse maanteedel 2 + 2 rea ehitamist lähtuvalt Rootsi riigi normidest, mitte Eesti Vabariigis kehtivatest laiusnormidest. Minu küsimus ongi, kuidas see on võimalik. Ja ärge vastake, et see on Maanteeameti otsus. Ei ole. Me küsisime järele ja sealt öeldi, et korraldus tuli teie juhitavast ministeeriumist. Kuidas see ikkagi võimalik on, et me kasutame teise riigi norme, mis ei vasta meil kehtivatele normidele, ning Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium paneb silmad kinni ja ütleb, et kõik on korras?

15:38 Majandus- ja taristuminister Kadri Simson

Aitäh, lugupeetud Mart Helme! Ma püüan teile anda sisulisi vastuseid, see ei ole propaganda. Mulle jääb kohati mulje, et arupärijad ei ole faktidega tutvunud ja on esitanud arupärimise – praegu küll mitte arupärimise, vaid umbusaldusavalduse – lihtsalt esitamise rõõmust. Ma püüan teile anda sisulisi vastuseid. Mis puutub 2 + 2 reaga maantee ehitamisse, siis te olete sel teemal esitanud eraldi arupärimise. Ühel varsti saabuval esmaspäeval saame me siin pikalt aega veeta, et sellel teemal täpsemalt kõneleda. Enne seda kohtun ma ka Maanteeametiga, et teada saada, miks lähtutakse just sellistest normidest.

15:39 Aseesimees Hanno Pevkur

Liina Kersna, palun!

15:39 Liina Kersna

Aitäh, hea eesistuja! Austatud minister! Te olete olnud ametis veidi üle aasta. Ma vaatasin, et praktiliselt kõikide ajalehtede juhtkirjade tasandil on teie erinevaid otsuseid jõuliselt kritiseeritud. Täna oleme me siin, et arutada teie umbusaldamist. Te oma kõnes ja vastustes ütlete pidevalt, et eksivad ajakirjanikud ja eksivad teie oponendid. Kas te olete analüüsinud ja mõelnud, kas te ka ise olete teinud mõne vea, et ei ajakirjandus ega oponendid suuda teid mõista?

15:39 Majandus- ja taristuminister Kadri Simson

Aitäh küsimuse eest! Eks juhtkirju ole olnud erinevaid, mina positiivse inimesena panen just neid häid juhtkirju tähele. Näiteks oli täna minu kodulinna ajalehes Pärnu Postimees väga toetav juhtkiri, seal ei mõistetud seda, miks te umbusaldust avaldate, sest sellel ei ole ju mõtet ja sellel ei ole ka põhjust taga. Kas ma olen teinud vigu? Jah, ma olen sõnakas, minuga on ju huvitav siin mõtteid vahetada. Kui ma annaksin teile mittemidagiütlevaid vastuseid, vaevalt siis oleks ka nii palju toredaid küsimusi.

15:40 Aseesimees Hanno Pevkur

Jürgen Ligi, palun!

15:40 Jürgen Ligi

Aitäh! Proua minister! Teiega oleks huvitav mõtteid vahetada, kui te mõne mõtte ka väljendaksite. Tuletan meelde, et teile heidetakse ette kolme asja: esiteks, omakasumuster, teiseks, majandusliku argumentatsiooni puudumine, kolmandaks, kogu maailma süüdistamine. Sinna juurde see, et kogu majanduslik argumentatsioon on selline, et mina andsin raha ja teie ei andnud. See ei ole päris see, kuidas majandusinimesed räägivad. Majandusinimesed räägivad sellest, kas riik peaks midagi tegema ja mis järjekorras seda asja peaks tegema. Teie motivatsioon on kogu aeg olnud vastupidine: omad kõigepealt. Kas te olete kunagi proovinud oma otsuseid põhjendada ka tasuvusanalüüside, jätkusuutlikkuse ja alternatiivide võrdluse pinnalt, nagu majandusinimesed räägivad? Kas te olete kunagi seda proovinud? Arvestage, et see raha ei tule kuskilt lõputust kaukast, vaid alati on vaja teha valikuid. Teil on seda raha rohkem, aga siiski. Kas te olete kunagi proovinud?

15:41 Majandus- ja taristuminister Kadri Simson

Lugupeetud Jürgen Ligi! On erinevad põhjused, miks keegi teist siin saalis on. Kui umbusaldusavaldus üle anti, kuulsin ma, et seda tehti sellepärast, et ma olen edasi liikunud Rail Balticu ehitamisega. Jah, Martin Helme kõnetoolis ütles seda. Te vangutate pead, aga täpselt nii see oli. Jah, seal on tasuvusanalüüsid taga. Nüüd see, et te olete oma allkirjaga kinnitanud, et ma olen Haapsalu raudteed taastama asudes eksinud. Teile ei meeldi Pärnu lennujaam. Jah, neil on analüüsid taga. Aastaid ja aastaid on kohapeal arvatud ja seletatud, et see tooks kaasa regionaalset kasvu. Nii et iga päev, iga päev me tegutseme selle nimel, et Eesti majandusel läheks paremini. Tõsi, teil on ka mitmeid küsimusi, mida te minu käest ei küsi. Näiteks pole te peatunud sellel, et majandusministeeriumis ja Veeteede Ametis tehakse iga päev tööd selle nimel, et muuta Eesti atraktiivsemaks mereriigiks. Me töötame selle nimel, et suured kaubalaevad tuleksid tagasi Eesti lipu alla, ja koos Tallinna Sadamaga selle nimel, et Tallinna Sadama IPO – muuseas, selle sajandi esimene riigiettevõtte IPO – saaks edukalt läbi viidud. Nii et analüüse on rohkem, kui teie oma sportlasekarjääri jooksul olete ilmselt suvatsenud läbi lugeda.

15:43 Aseesimees Hanno Pevkur

Kristen Michal, palun!

15:43 Kristen Michal

Aitäh! Hea majandusminister! Mina olen siis see salapärase eelmine majandusminister, kes sai erastamisväärtpaberite eest 24 Viljandi ATP, hilisema Hansabussi aktsiat. Nende 24 aktsiaga olen Eesti bussiturul olnud lausa suur tegija ja need aktsiad on alati olnud ka minu majanduslike huvide deklaratsioonis kirjas. Ministriametis tõttu lahkusin bussiturult, tunnistan, kokku 18 euro eest ja juba paar aastat mõtlen, kuidas seda summat paigutada. Aga kogu see teie jutt viitab sellele, mida ka Jürgen Ligi ütles: selle asemel, et rääkida sisust, te ründate küsijaid ja sisulisi argumente. Minu küsimus on Cargo Vene äride kohta. Te ütlete, et see tegevus on toimunud ka varem. Mina kinnitan, et minult ministrina selline avantüür heakskiitu ei oleks saanud. Minu küsimus on, mis on tegelikud põhjused, et sinult see heakskiidu sai.

15:44 Majandus- ja taristuminister Kadri Simson

Aitäh! Tõepoolest pidasin ma silmas teid, kui mainisin, et Hansabuss Võrumaa liinihanke teie ametisoleku ajal võitis. See tõi kaasa pikki segadusi, sest seal oli spetsiifiline tingimus. Lahendus leiti juba uue ministri ajal.

Mis puudutab EVR Cargot, siis räägime äri sisust. Tegemist on vara rendiga transpordisektoris, nii nagu on ka kaubikute rent, autohaagiste rent, vedurite rent, laevade prahtimine. Antud juhul on tegemist vagunite rendiga. Eesti Raudtee, hiljem EVR Cargo, on seda teinud juba alates 2000. aastate algusest. Ma arvan, et selle puhul on kõige olulisem öelda, et peamine huvi vagunite rendi vastu on tulnud idalääne suunalt ehk India, Hiina ja Kasahstani suunalt, nendelt, kes neid kaubavooge teenindavad. Veel kord sanktsioonidest. EVR Cargo on kontrollinud vastaspooli sanktsioonidega seoses. Vagunid ja vagunite äri ei ole sanktsioonide all, ka EVR Cargo rentnikud ei ole. Ma nägin arupärimises või vähemalt selle mustandis väidet, nagu me kuidagi aitaksime sanktsioonide all olevaid ettevõtteid nende likviidsusprobleemide lahendamisel. Veel kord, Venemaa Raudteed ei ole sanktsioonide all, RŽD ehk Venemaa Raudteed korraldas 1. märtsil 2017 võlakirjaemissiooni Euroopa Liidu liikmesriigi börsil, liri börsil summas 500 miljonit USA dollarit, selle korraldajaks oli USA suurpank J. P. Morgan. Miks EVR Cargo seda ärisuunda edasi arendab? Sellepärast, et nende töömaht on tõsiselt vähenenud ja just tänu sellele ärisuunale oli võimalik eelmine majandusaasta lõpetada suhteliselt väikese miinusega.

15:46 Aseesimees Hanno Pevkur

Jaak Madison, palun!

15:46 Jaak Madison

Aitäh, austatud istungi juhataja! Hea minister! Te siin Jürgen Ligile vastasite teravmeelitsedes, aga ma pean küll nentima, et ma usaldan Jürgenit majandusküsimustes mitu korda rohkem, kuna terves kehas terve vaim, kui meenutada tema spordikarjääri, mida te mainisite. Aga te tõite sisse tänuväärse teema, mis mulle väga korda läheb, see on laevandussektor ja nimelt kaubalaevade Eesti lipu alla meelitamine. Samal ajal te teate väga hästi, et Eestile on väga oluline ka reisilaevandus, mis on üks osa n-ö

kaubavedudest. Üks suurimaid selle valdkonna ettevõtteid Läänemere regioonis on sel teemal korduvalt sõna võtnud ja on mitmeid oma laevu viinud ka Läti lipu alla. Millal teie majandusministrina – kuna te olete sellel teemal ülimalt kompetentne – jõuate selleni, et me ei tekitaks erisusi kaubalaevade ja reisilaevade vahel? Millal te hakkate tegema maksusoodustusi reisilaevandusele?

15:47 Majandus- ja taristuminister Kadri Simson

Täna küsimuse eest! Erinevalt teist ei ole mina reisilaeval töötanud, aga pean sektorit väga oluliseks. Eks kogu merendussektor võidab sellest, et me teeme suuri investeeringuid ja tõsist tööd selle nimel, et meie kaldasektor oleks konkurentsivõimeline ja veel atraktiivsem kui ülejäänud Euroopa Liidu riikide kaldasektor. Me peame silmas pidama, et maksupoliitikas ei saa me võistelda mugavuslipuriikidega. Meie jaoks jääb ka merendussektorile maks alles. Aga tõsi on see, et ülejäänud Euroopa Liidu riikides on merendusele tehtud erandeid. Meie oleme senimaani igasugused erandid sektoris välistanud. Tulemus on see, et suurtest kaubalaevadest ei ole jäänud meie registrisse mitte ühtegi. Nii et alustame seal, kus olukord on kõige hullem. Lisaks vaatame üle veeteede tasud, sest ka need on nii mõnegi laevakategooria puhul, näiteks puistlastilaevad ja tankerid, meie konkurentsivõimet kahjustamas.

15:48 Aseesimees Hanno Pevkur

Järgmisena on Maris Lauri kord.

15:48 Maris Lauri

Aitäh! Hea minister! Te olete siin kinnitanud, et te kuulate kõiki. Mina tean seda, et üks asi on kuulamine ja teine asi on arvessevõtmine. Mulle ikkagi tundub, et võib-olla te tõesti kuulete, et keegi räägib, aga te ei võta neid asju arvesse. Miks ma seda julgen väita? Te siinsamas puldis natuke aega tagasi, väites, et kõik teised eksivad, ütlesite ka seda, et majandusarengu töögrupp soovitas maapiirkondades tasuta transporti. Olles ise olnud selle töögrupi liige, saan ma öelda, et sellist soovitusi seal ei olnud. Nii, mina teen sellest kaks järeldust: te kas teadlikult valetate või te pole seda materjali lugenud. Kumb see nüüd siis õige on?

15:49 Majandus- ja taristuminister Kadri Simson

Lugupeetud proua Maris Lauri! Pean tunnustama, et kuigi mul on siin kaasas mapp, ei ole mul kaasas seda aruannet. Aga ma ei oleks teile väitnud midagi, mida ma ei oleks eelnevatel päevadel üle kontrollinud.

Mis puutub sellesse, et kuulamine on oluline, siis jaa, loomulikult, aga kindlasti peate ka teie mind kuulama. Ma pole kordagi siin väitnud, et kõik teised valetavad. See ei oleks olnud adekvaatne reageering. Meil on erinev maailmavaade ja me lähtume erinevatest küsimustest. Teie kui majandusinimese arvates ei ole maaelu ilmselt kuidagi otstarbekas ja seda ei peaks toetama, aga mina olen seda meelt, et Eestis väärivad ka regionaalpoliitika investeeringuid ja toetust. Seda ei saa ette heita.

15:50 Aseesimees Hanno Pevkur

Yoko Alender, palun!

15:50 Yoko Alender

Aitäh! Hea minister! Transpordispetsialistid on olnud ülimalt kriitilised teie plaani suhtes külvata raha riigi kinnimakstud bussitranspordile, selmet suunata vahendeid näiteks rongiliiklusesse, kus on olemas suur nõudlus ja on vajadus pikemate rongide järele. Te ütlesite, et olete suurendanud toetust Elronile. Samal ajal võetakse see raha ju riigi rahakotti tagasi ja kasutusmugavus inimestel sellest ei parane. Inimesed on nõus maksma rongipileti eest raha, sest sõit on mugav. Raudteetrasside lähikonnas elab tervelt 80% Eesti elanikest ja reisirongiliiklus on ainus riigisisene liikumisviis, mille abil saab tegelikult vähendada aegruumilist vahemaad. Miks te käitute populistlikult raha külvates, teades, et see seab tegelikult ohtu kogu riigi ühistranspordi edasise kvaliteedi?

15:51 Majandus- ja taristuminister Kadri Simson

Aitäh! Me investeerime ka raudteesse. Vaatame siis arve. Majandusministriks asudes ma avastasin, et Eesti Raudtee on olukorras, kus tal on katmata kumulatiivne kahjum. 2017. aasta riigieelarve muutmise

seadusega leidsime me selle kahjumi katmiseks erakorraliselt täiendavad 12 miljonit eurot. Ma juhin tähelepanu, et seda oleks pidanud tegema jooksvalt, sest raudteeseaduse § 49² lõige 5 sätestab, et riik peab tagama, et tavapäraistes äritingimustes oleksid avalikku raudteed majandava infrastruktuuri ettevõtja tulud ja raudteeinfrastruktuuri majandamise kulud viieaastase perioodi arvestuses tasakaalus. Lisaks sellele, et Eesti Raudtee sai toetust, võttis valitsus vastu suuremahuliste taristuinvesteeringute kava. Raudteele on seal 135 miljonist ette nähtud 35 miljonit: Tallinna–Tartu raudtee renoveerimiseks, et suurendada sõidukiirust, läheb 10 miljonit, Tapa–Narva raudtee sõidukiiruse suurendamiseks läheb 17 miljonit ja Haapsalu raudtee esimese etapi jaoks 8 miljonit. Nii et me investeerime raudteesse.

Nüüd küsimus selle kohta, mis seisus on Elron. Elron on tõepoolest seisus, kus sõltumatu regulaator TJA nägi ette, et peab üle vaatama raudtee kasutustasud. See 9 miljonit oli hädavajalik leida, selle me käesoleva aasta eelarves Elroni jaoks ka leidsime. Nii et ma arvan, et on tehtud optimaalseid otsuseid, et igas transpordiliigis oleks võimalik kvaliteeti ja senist liiklustihedust parandada.

15:53 Aseesimees Hanno Pevkur

Meelis Mälberg, palun!

15:53 Meelis Mälberg

Aitäh! Hea minister! Ilmselt keegi ei vaidlegi sellega, et paar aastat tagasi olid turusituatsioonist lähtuvalt põllumajanduses keerulised ajad, seda eelkõige loomakasvatuses. Aga millistel kaalutlustel ja kelle nõuandel te otsustasite veisekasvatusele, mis oli seakasvatusest vahest veel keerulisemas olukorras, eelistada tõuaretust seakasvatuses? Te pidasite seda ju nii tähtsaks, et otsustasite selle peatüki läbirääkimistel ise osaleda.

15:54 Majandus- ja taristuminister Kadri Simson

Aitäh! Ma tõepoolest osalesin maaelupeatüki läbirääkimistel. Me olime olukorras, kus Venemaa vastusanktsioonide tõttu oli eelnevatel kuudel kogu aeg tulnud uudiseid, et üks või teine farm läheb pankrotti ja lõpetab tegevuse. Raske oli nii piimatootjatel, sest piima hind oli väga madal, kui ka seakasvatajatel, sest lisaks oli Eestis Aafrika seakatki. Piimatootjatel on selle jaoks, et nad piimakarja saaksid pidada, vaja ka sööta toota, see tähendab, et neil on põllumajandusmaad, ja see tähendab, et üleminekutoetuste taastamine mõjus neile samuti väga positiivselt. Nii et on mitmesugused meetmed, mis aitavad erinevaid põllumajandusvaldkondi. Me püüdsime saavutada tasakaalustatud lähenemise, et kõik valdkonnad oleksid õiglaselt koheldud. See on vastus küsimusele.

Ma pöördun korraks uuesti Maris Lauri poole. Krista Aru ja Maris Lauri, ma palun vabandust ja korraks tähelepanu! Ma tegelesin nobedate näppude abil guugeldamisega. Erkki Raasukese raporti 24. leheküljel on kirjas ettepanekud, mida tuleb teha majandusolukorra parandamiseks. Te ise olite seal töörühmas. Ma seda ei jõudnud guugeldada, kas te ikka olite, nagu te väitsite. Siin on ettepanek pakkuda laialdasemalt tasuta transporti majanduskeskuste ja töötajate elukohtade vahel, see on leheküljel 24.

15:55 Aseesimees Hanno Pevkur

Heidy Purga, palun!

15:55 Heidy Purga

Aitäh, lugupeetud eesistuja! Hea minister! Teadaolevalt on ka Riigikogule esitatud andmete järgi ATKO Grupp üks suurima lepingumahuga bussiveoettevõtte riigi doteeritavatel liinidel. Kui teie soovil nüüd suurendatakse olemasolevate riigi doteeritavate bussilepingute mahtu, nagu on kuulda, siis loogiliselt on ju sellest suurim kasusaaja Keskerakonna fraktsiooni esimehega seotud ettevõtte ATKO Grupp. Kuidas te seda kommenteerite?

15:56 Majandus- ja taristuminister Kadri Simson

Täna küsimuse eest! Ma vaatasin umbusaldusavaldusele eelnenud avalikke väljaütlemisi. Jäi mulje, nagu maakonnaliinidel korraldakski ühistransporti ainult ATKO Grupp. Aastate jooksul on korraldatud erinevaid hankesid ja parim pakkumine on võitnud. Valdavalt on hanked tehtud kaheksaks aastaks. Neid

ettevõtteid, kes üle Eesti maakonnaliinidel ühistransporditeenust pakuvad, on palju. Lihtsalt selle jaoks, et ei jääks muljet, nagu seda korraldaks üks firma, loen nad teile ette: OÜ Adraku Transport, OÜ Asunduse, ATKO ka, OÜ Automen, OÜ Estonian Lines, AS GoBus, AS Hansabuss, MÜ Hargla, AS L&L, OÜ Lüganduse HVM, OÜ M.K. Reis-X, OÜ Rannu Rukkilill E.S.T., OÜ Rapla Bussipark, FIE Reinhold Pihlak, OÜ Remfakt, AS Samat, AS SEBE, OÜ T&T Transport, AS Temptrans, OÜ Tõnu Tours, OÜ Võru Taksod, OÜ Väandra Karu – kõik need ettevõtted on osalenud hankel ja selles liinigrupis on nad võitnud, sest nad tegid parima pakkumise liinikilomeetri hinna kohta. Praegu jääb liinikilomeetri hind neil samaks, aga selle katmiseks tuleb kaks kolmandikku riigieelarvest ja kolmandik saadakse piletitulust. Vedaja jaoks on liinikilomeeter täna sama hinnaga, nagu see on 1. juulil 2018. Vedaja jaoks mitte midagi ei muutu.

15:57 Aseesimees Hanno Pevkur

Henn Põlluaas, palun!

15:57 Henn Põlluaas

Aitäh! Kahjuks pean tõdema, et teie tegutsemist majandusministrina saadab täielik kompetentsipuudus, te ei ole päevagi erasektoris töötanud ja kahjuks ei jaga seda, mis parata. Te töite aga ise esile Rail Balticu. Ernst & Youngi analüüs näitab, et tegevusaja jooksul on selle kahjum peaaegu 4 miljardit. Erapooletud analüüsid on näidanud, et see on oluliselt suurem, sest Ernst & Youngi analüüsi aluseks võetud arvandmed on täiesti väärad. Olles opositsioonis, seisite te vastu sellele laristavale ja kiiruse mõttes 19. sajandi raudtee ehitamisele. Päevapealt te arusaamad muutusid. Me oleme näinud seda väga- väga paljudes asjades. Kas selline hüplik lähenemine asjadele ongi teie meelest majandusministri hea tegutsemisviis?

15:59 Majandus- ja taristuminister Kadri Simson

Aitäh, lugupeetud pärija! Te eksite faktides. Kui ma olin veel Riigikogu liige, siis ma kuulusin Rail Balticu toetusrühma, ma olin selle aseesimees. Nüüd küsimus, miks majandusministeerium läheb Rail Balticu projektiga edasi. Sest see on Riigikogu soov, Riigikogu enamushääletage ratifitseeris selle lepingu ja Riigikogu soov on meile täitmiseks.

15:59 Aseesimees Hanno Pevkur

Arno Sild, palun!

15:59 Arno Sild

Aitäh, lugupeetud eesistuja! Lugupeetud minister! Te rääkisite siin suurtest arvudest, kui palju on raudteesse plaanis raha panna nii sel kui ka järgmisel aastal. Aga Võru, Antsla ja Valga rahvas ei ole ikka saanud ammendavat vastust, mispärast meie valitsus ei ole pööranud tähelepanu selle piirkonna raudteetranspordi arengule. Seal on raudtee olemas, lihtsalt oleks võib-olla vaja mingid summad eraldada, et saaks selle raudtee uuesti käiku panna ja ka selles unustatud nurgas oleks transpordiasi lahendatud, oleks väljapääs Valga kaudu nii Riia poole kui ka mujale. Kuidas sellega on, kas oleks võimalik meie rahvale selgitada mingite uuringute või millegi muu alusel, kui palju siis tegelikult seal seda rahvast on, kellele see transport hädatarvilik oleks?

16:00 Majandus- ja taristuminister Kadri Simson

Aitäh, lugupeetud Arno Sild, selle sisuka küsimuse eest! Ma arvan, et regionaalne raudteeühendus on väga oluline. Aga te ise olete alla kirjutanud umbusaldusavaldusele, kus te heidate mulle ette, et me taastame raudteed hõredalt asustatud piirkonnas. Te panete pahaks, et me uuringutele tuginedes alustame Haapsalu raudtee taastamist. Kui ma võin teile nõu anda, siis võtke Lääne-Eesti inimestest eeskujuga, tehke Riigikogus samasugune toetusrühm, nagu on 42 inimest teinud Haapsalu raudtee toetamiseks. Kui see on tõesti Riigikogu soov, siis ka Võru kandi rahvas saab ühel päeval endale raudteeühenduse.

16:01 Aseesimees Hanno Pevkur

Eerik-Niiles Kross, palun!

16:01 Eerik-Niiles Kross

Aitäh, hea juhataja! Hea minister! Te rääkisite siin pisut vaguniärist Venemaaga. Ma olen teiega selles küsimuses kirjavahetust pidanud ja on hea meel, et vähemasti otseselt sanktsioonirežiimi tõepoolest ei rikuta. Samas on ju päris selge, et Venemaa Raudteedel siiski on rahvusvahelisel probleemel finantseerimisega. Selle *roadshow'*, mida te nimetasite, London ja võlakirjad, põhikorraldaja on siiski VTB pank. Küsimus on otseselt Vene riigiettevõtte võlakirjade müügis otsitud investoritele, kusjuures põhilised investorid on tundmatud Šveitsi investorid. Tegelikult on see skeem suurel määral lihtsalt Vene väljapestud raha tagasitoomine Venemaale. Aga see selleks. Objektivselt võttes me siiski rikume selle äriiga sanktsioonide vaimu, kuid ma ei saa tõesti kätt ette panna, seda äri võib ajada. Aga ma küsin seda: kui Eesti riigiettevõtte on võtnud laenu, ehitanud Venemaal vagunid, rendib need Venemaal välja ja maksab ära riigimaksud, aga juhtub ikkagi see, mida ma ennustan, et see äri läheb luhta, siis kas te võtate vastutuse?

16:02 Majandus- ja taristuminister Kadri Simson

Reformierakonnas on selgeltnägijavõimega ennustajaid rohkem kui üks. Loomulikult, kui see äri läheb luhta, siis minister võtab vastutuse. Te ütlete, et me tuleme appi Venemaa Raudteedele. Ma kordan uuesti: mina rääkisin sellest emissioonist, mida Venemaa Raudteed tegi võlakirjaemissioonina mahus 500 miljonit USA dollarit liri börsil. Selle korraldajaks oli USA suurpank J. P. Morgan. Kas meie läksime appi? Meie osa 1520-millimeetrises raudteesüsteemis liikuvatest vagunitest, mida kokku on 1,6 miljonit, on 0,1%. See on EVR Cargol läbimõeldud ja kalkuleeritud äriplaan, mis on osutunud toimivaks, ja selle mahuga ei ole Venemaa Raudteid küll abistama mindud.

16:03 Aseesimees Hanno Pevkur

Taavi Rõivas, palun!

16:03 Taavi Rõivas

Aitäh! Ma soovin kõigepealt tänada selle tähelepanu eest, mis on osaks langenud minu juhitud valitsustele! See meenutab mulle vana lugu kolmest ümbrikust nõuannetega, millest esimene oli: "Süüdistada eelkäijat." Aga ma tuletan meelde, et need ümbrikud ei ole korduvkasutatavad, kuid teie olete esimest ümbrikku kasutanud juba enam kui aasta. Kolmas nõuanne on teadupärast see, et tuleb ise ümbrikutesse kolm nõuannet panna. Aga see umbusaldusavaldus – ma loodan, et te seda mõistate – ei ole küsimus poliitilistest valikutest, vaid see on küsimus kitsa ringi eelistamisest, see on küsimus ebaeetilistest valikutest maksumaksja raha eest. Ma ei küsi konkreetselt teie kohta, aga küsin selleks, et mõista teie eetilist kompassi, kas te põhimõtteliselt näete eetilist konflikti sellises olukorras, kus keegi otsustab suunata maksumaksja raha oma lähikonna hüvanguks. Kas te põhimõtteliselt näete selles üldse probleemi?

16:04 Majandus- ja taristuminister Kadri Simson

Loomulikult, meil on selle jaoks olemas ju näiteks eetikakoodeks, millest Riigikogu liikmed lähtusid. Omal ajal sai see koos Kaja Kallasega välja töötatud. Meil on selgelt sätestatud ka see, mis on korruptsioon. Selles suhtes võin öelda, et mina ei ole mitte midagi seesugust teinud.

16:04 Aseesimees Hanno Pevkur

Kalle Laanet, palun!

16:04 Kalle Laanet

Aitäh! Hea minister! Ühes eelnevas vastuses sa väitsid, et umbusaldusavaldus on algatatud röömust tulenevalt. Ma väga kahtlen selles, sest mina küll ei ole, olles kümme aastat Riigikogu liige olnud, ühelegi umbusaldusavaldusele alla kirjutanud kerge südamega, vaid alati väga raske südamega. Aga see selleks. Minu arvates ministri ja poliitiku otsused mitte ainult ei pea olema seaduslikud, vaid nad peavad ka välja paistma õiglaselt. Kas see trall, mis on toimunud seakasvatuse ja toetuste jagamise ümber, näib teile ka väljastpoolt õiglane?

16:05 Majandus- ja taristuminister Kadri Simson

Jaa, sellepärast et põllumajanduse eri sektoreid ongi olnud vaja toetada. Tuletan uuesti meelde, kus me olime 2016. aasta lõpus. Iga kuu läks mõni farm pankrotti, mitte midagi ei tehtud selles suhtes, et meie põllumehed olid löögi all Venemaa vastusanktsioonide tõttu, mitte midagi ei tehtud selles suhtes, et Eestisse oli saabunud Aafrika seakatk. Võib-olla olekski võinud väita, et midagi pole vaja teha, aga meie naabrid tegid ja seetõttu oli meil see sektor raskemas olukorras kui lõunanaabritel. Sel oli ka selge mõju meie kõigi toidulauale. Olid ajad, kui Eesti seakasvatus tootis nii palju, kui me ise tarbisime, ja ka eksporditi. Enam see nii ei ole. Selle langeva trendi ümberpööramiseks oligi neid toetusi vaja. Neid ei tehtud ühegi ettevõtte toetamiseks eraldi, see oli sektori päästmine.

16:06 Aseesimees Hanno Pevkur

Jüri Jaanson, palun!

16:06 Jüri Jaanson

Aitäh! Austatud minister! Teie vastusest Jürgen Ligile võis välja lugeda, et teil on midagi isiklikku sportlaste vastu, aga ma arvan, et see ei ole teema, mida peaks siin praegu arutama. Te väitsite ja olete ka varem väitnud, et raudteetransporti doteeritakse enam kui bussitransporti. Samuti oleme viimasel ajal meediast saanud lugeda teie huvitavat väitlust transpordiekspertidega, kes on juhtinud teie tähelepanu sellele, et te kasutate transpordi olukorra kirjeldamisel valesid näitajaid ja olukord on tegelikult vastupidine. Te peaksite pöörama rohkem tähelepanu raudteetranspordi arendamisele.

16:07 Majandus- ja taristuminister Kadri Simson

Lugupeetud Jüri Jaanson! Ma kinnitan teile, et mul ei ole mitte midagi sportlaste vastu, ma hindan sportlasi väga kõrgelt ja ootan kannatamatult olümpia algust. Aga mis puutub raudteetransporti, siis tunnistagem – ka Arno Sild ütles seda –, et raudtee ei ulatu Eestis igasse maakonda. Ainukene transpordiliik, mis katab tõesti iga maakonda, on maakondlik bussitransport. Seetõttu ongi minu esmatähelepanu all maakondlik bussitransport, mis ei tähenda, nagu raudtee oleks vaeslapse rollis. Vastupidi, oma eelmistes vastustes näitasin ma, kui palju lisavahendeid me oleme selle aastaga raudteele leidnud.

16:08 Aseesimees Hanno Pevkur

Madis Milling, palun!

16:08 Madis Milling

Suur tänu, härra istungi juhataja! Austatud minister! Kui räägitakse tasuta ühistranspordist, siis haarab mind alati selline vastakas tunne. Iga analüüsivõimeline inimene saab ju aru, et tasuta asju ei ole maailmas olemas. Kui valitsus kellelegi midagi tasuta annab, siis peab ta kusagilt mujalt või kelleltki teiselt selle ära võtma. Aga minu küsimus on ajendatud kolleeg Aivar Sõerdi küsimusest, millele te ei vastanud. Ma küsin siis uuesti. Kas teil on olemas mõjuanalüüs, mis ütleb, et tasuta ühistransport ei sea raskustesse kommertsliine ega sunni neid ettevõtteid kommertsliine sulgema?

16:09 Majandus- ja taristuminister Kadri Simson

Aitäh küsimuse eest! Tõepoolest, kõik teenused, mida me oma inimestele pakume, on ju tegelikult rahastatud. Erakorraline meditsiiniabi on rahastatud, häda korral saab igaüks abi. Kõrgharidus on rahastatud ja ka põhiharidus on rahastatud. See on osa meie solidaarsusest, et rahastavad ka need, kellel endal seda teenust otseselt vaja ei ole. Maakondlik ühistransport on kantud regionaalpoliitilisest motivatsioonist, et inimesed, kes elavad keskustest eemal, ei peaks tegema märkimisväärselt suuremaid kulutusi näiteks töökohta jõudmiseks kui need inimesed, kes elavad keskustes. Kui soovite, võime seda nimetada ka nii, et see on püüd anda kergendust inimestele, kes elavad maal, sest me soovime, et Eestis elu maal säiliks. Tõsi, väga paljud inimesed on praegu valinud auto, sest bussiliiklus ei vasta kõigile nende nõudmistele, seetõttu on ühistranspordikeskustele öeldud, et neil on olemas ka rahastus liinide tihendamiseks. See on tõesti esimest korda päriselt olemas. Teine asi veel. Me ministeeriumis algatame pilootprojekti, et näha, milline on võimalus luua nõudluspõhine ühistransport. See on seesama, millest Tanel Talve kogu aeg on rääkinud: igal inimesel on võimalus sel päeval, kui ta sõita tahab, kutsuda endale transpordivahend vastu ja saada õhtul koju tagasi ka. Sellist süsteemi ega

platvormi täna olemas ei ole, pole ka kaardistatud neid masinaid, mis näiteks Saaremaal ühest vallast teise sõidavad, kuigi võiks olla võimalik, et hommikul saaks Omniva pakimasinaga keskusesse ja õhtul kaubaauto viiks su koju tagasi. Aga sel nädalal sai kokku lepitud, et majandusministeeriumi innovatsioonitöörühmas saab oluliseks just sellise lahenduse leidmine regionaalsete transpordivajaduste katmiseks, mis oleks sünergias ka õpilastranspordi ja sotsiaaltranspordiga. Need transpordiliigid on kõik praegu olemas, need toimivad eri tasanditel, omavahelist kokkupuudet on vähe. Ka selle nimel me töötame, et kõik need asjad hästi toimima saada.

Nüüd küsimus, mis hakkab saama Harjumaal, kas kõik inimesed hakkavad trügima avaliku liinilepingu alusel töötavasse bussi ja jätavad näiteks soodsamatel aegadel sõitvad väikebussid tühjaks. Harjumaa erineb mõneti ülejäänud Eesti maakondadest, Harjumaa inimestel on suurem ostuvõime. Me oleme teinud väga põhjaliku analüüsi, millised kommertsliinid töötavad väga lähestikku avaliku teenindamise lepingu alusel töötavate liinidega. Neid ei ole väga palju. Kui kuskil peaksid kommertsliinid ära kaduma, siis on võimalik see tühimik katta avaliku teenindamise lepingu alusel töötavate liinide tihendamisega.

16:12 Aseesimees Hanno Pevkur

Külliki Kübarsepp, palun!

16:12 Külliki Kübarsepp

Aitäh, hea aseesimees! Hea minister! Oma esimeses vastuses te ütlesite väga selgelt, et Mõntu–Ventspils liin on otsustatud. Samas, Saarte Koostöökogu ütles novembris Saarte Hääles, et uuritakse ka alternatiivi, Roomassaare–Riia liini. Samas artiklis ütles Enn Eesmaa, et nad kirjutasid selle Mõntu–Ventspils liini Saaremaal valimiste programmi, sest nende edukas kandideerija Mihkel Undrest on suuresti selle idee ja projektiga seotud. Kas ministeeriumi otsused ongi lähtunud vaid Keskerakonna valimisprogrammidest? Kui ei ole, siis miks tegi ministeerium otsuse enne, kui Saarte Koostöökogu on jõudnud analüüsini, kas Roomassaare–Riia liin võiks äkki Eesti riigile tasuvam olla?

16:13 Majandus- ja taristuminister Kadri Simson

Aitäh, lugupeetud proua Kübarsepp! Te ei kuulnud mu vastust tähelepanelikult. Ma ei öelnud, et Mõntu–Ventspils laevaliin on otsustatud. Ma ütlesin, et sellega edasimineku eelduseks on Mõntu sadama süvendamine. See edasiarendamine on kohaliku piirkonna küsimus.

Ma olen saanud koopia Riigikogule tulnud kirjast, Eiki Nestorile adresseeritud kirjast, kus öeldakse, et toetatakse riigieelarvest Mõntu sadama arendamiseks toetuse eraldamist. Kirjas öeldakse: "Raha kasutamise eesmärk on Saaremaa–Ventspils laevaliini taastamiseks oluliste tööde teostamine Mõntu sadamas. Hetkel on Mõntu sadam eelkõige kalasadam ja sadama omavahendite arvelt selliseid investeeringuid teha ei ole jõukohane. Ventspils laevaliini taastamine on Saaremaa jaoks (ka Hiiumaa jaoks, kuna turistide voog läbiks ka naabersaart) väga oluline ühendustee. Strateegiliselt on Mõntu sadam oluline ka kogu Eesti mõistes, kuna tegemist on Eesti ühe läänepoolseima sadamaga. Seega on planeeritav investeering oluline riigile tervikuna. Aastatel 2005–2008 toimus laevaliin Mõntu ja Ventspils sadamate vahel ja sellel oli väga positiivne mõju Saaremaa turismivaldkonnale. Reisijateks olid hinnanguliselt 90% ulatuses omal käel reisivad turistid eeskätt Balti riikidest, Saksamaalt ja Soomest. 2006. a hooajal kasutas liini 17,5 tuhat reisijat. Majanduskriisi saabudes [...] liin suleti. Tänapäevaks on majanduskriisi möödunud ning turismivood Eestisse ja Lätti on kasvamas. Saaremaa ja Läti vahelise turismi teenindamisele suunatud laevaliini taasavamise vastu on tugev huvi nii Ventspils linna kui Saaremaa valla poolt." Nii et see on ikkagi linna ja valla omavaheline suhtlemine ja koostöö. Kirjas kinnitatakse, et mõlemad omavalitsused on valmis osutama liini avamisel kaasabi, sh Eestis ja Lätis kättesaadavate meretranspordi riigiabi võimaluste kasutuselevõtul. Kiri veel jätkub. Alla on kirjutanud Saaremaa omavalitsuse esindajad Tambet Kikas ja Jaanus Tamkivi.

16:15 Aseesimees Hanno Pevkur

Monika Haukanõmm, palun!

16:15 Monika Haukanõmm

Täna, härra juhataja! Hea minister! Jätkan Mõntu sadama teemal. Jäigi natukene arusaamatuks, mis selle 400 000-ga siis ikkagi on ja kuhu see suunatakse. Kas on tehtud tasuvusanalüüs, uuringud, kuhu

oleks kõige mõistlikum see raha suunata? Saaremaa vallavanem Madis Kallas on ka öelnud, et enne kui otsuseid teha, tuleks teha tasuvusanalüüs, sest on selge, et ilma dotatsioonideta see liin suure tõenäosusega ära ei tasu. Kas ministeeriumil oli enne selle otsuse tegemist, et suunata see raha Mõntusse (kui see on ikka sinna suunatud, mina enam lõpuks aru ei saanud), tasuvusanalüüs tehtud ja kui suured need dotatsioonid siis peaksid olema?

16:16 Majandus- ja taristuminister Kadri Simson

Te räägite laevaliini, mis praegu ei puuduta ministeeriumi. Läbirääkimised käivad Saaremaa omavalitsuse ja Ventspils linnavalitsuse vahel.

16:16 Aseesimees Hanno Pevkur

Remo Holsmer, palun!

16:16 Remo Holsmer

Aitäh, austatud juhataja! Tere, Kadri! Te olete oma vastustes öelnud, et teie haldusalas pole ühtegi eksimust olnud ja kõik on superhästi. Mulle meenus Jevgeni Ossinovski, kes siin mõni aeg tagasi ütles, et valitsus on teinud kaks viga, nimelt maksupoliitika ettenägematuse mõttes ja ka maksudega rapsimisel. Minu meelest on avatud valitsemise päris hea vorm see, kui valitsusliige ütleb ka midagi kriitilist valitsuse tegemiste kohta. Ma annan ka teile võimaluse nimetada kaks-kolm viga, mida te olete oma valitsemisalas teinud, aga kui te soovite seda laiendada ja öelda midagi kogu valitsuse aadressil, siis olete vaba seda võimalust kasutama.

16:17 Majandus- ja taristuminister Kadri Simson

Tere, Remo! Kui rääkida maksudest, siis võib öelda, et tõepoolest tuli eelmisel aastal valitsusest väga palju maksu-uudiseid. Ma arvan, et majandusministeerium sai raskeveokite teekasutustasuga ja selle rakendamise tegelikult päris hästi hakkama. Aga näete, siiski on Jõgevamaal väikeettevõtjaid, kes panevad pahaks, et meil on teekasutustasu. Järelikult tuleb öelda, et me ei ole ära seletanud põhimõtet, et teekasutustasuga planeeritavad 17 miljonit tulevad otse taristusse, ja et see tasu on levinud kogu Euroopas. Maksude selgitamine on keeruline, keegi meist ei taha rohkem maksta. Aga ma arvan üldiselt, et raskeveokite teekasutustasu, mis on meie ministeeriumi vedada olnud, on euroopalik – seda kasutavad kõik Euroopa riigid peale Soome –, sektoriga läbi räägitud ja see on tuginenud mõjuanalüüsile.

16:18 Aseesimees Hanno Pevkur

Terje Trei, palun!

16:18 Terje Trei

Ma tänan! Hea minister! Mul oleks palju küsimusi, aga kahjuks saan küsida ainult ühe. Kuna te ei ole siiani ilmselgelt mõistnud, et see, kui teie lähedased saavad teatud hüvesid, kummalisel kombel viimasel hetkel kvalifitseerudes õigetele normidele vastamisel, ei ole täiesti normaalne, siis ma seda teemat ei puuduta. Aga mul on selline küsimus. Detsembris kuulsime, et teie ministeeriumis käis kõrge Vene valitsusametnik, transpordi aseminister, aga me kuulsime seda tagantjärele. Kuidas teie haldusalas see asi lahendati, kas keegi sai noomida selle eest, et press ei olnud infot saanud, või on lihtsalt üks transpordi aseminister Venemaalt teie arvates nii ebaoluline isik, et sellest ei peagi avalikkust teavitama?

16:19 Majandus- ja taristuminister Kadri Simson

Aitäh! Täna küsimuse eest! Minu pressiosakond on püüdnud anda selgitusi. Möödunud aasta teises pooles oli Eesti Euroopa Liidu eesistujariik ja sellel ajal, kui üle mitme aasta kogunes Tallinnas Eesti ja Vene ministeeriumide transpordikomisjon, juhatasin mina Brüsselis energeetikanõukogu. Päevakord oli väga tihe ja me ei saanud olla kindlad, et ma teisipäeval tagasi Eestisse jõuan. Ambitsioon oli suur, ja imede ime, kõik meie seatud eesmärgid said nõukogus täidetud, need said heakskiidu ja seda kõike hinnati Eesti eesistumise kõige kõvema peatükina. Seetõttu ei olnud see viisakusvisiit, et kohtuda Venemaa aseministriga, midagi kindlat ega olnud ka minu päevakavasse pandud, sest ei saanud olla

kindel, et ma Brüsselist õigeks ajaks tagasi jõuan.

Rääkides sellest, kas see oli erakordne, et toimus Eesti ja Vene ministeeriumide transpordikomisjoni istung, siis jah, mõneti võib öelda, et see oli erakordne. See toimus nüüd 18. ja 19. detsembril 2017 Tallinnas, enne seda oli see toimunud 26. ja 27. juunil 2013 Moskvas ning veel enne seda 29. septembril 2009 Tallinnas. See toimub päris harva. Aga tihedamini on toimunud Eesti ja Vene transpordiministeeriumide maanteeliikluse ühiskomisjoni kogunemised. Viimati toimus see oktoobris 2016 Tallinnas, enne seda novembris 2015 Ivangorodis ja veel enne seda detsembris 2011 Moskvas ja siis veel mais 2011 Tallinnas. Nii et see on transpordikoostöö. Minu kohtumine oli n-ö kokkuvõtte sellest, milles omavahel kokku lepiti. Räägiti näiteks sellest, kuidas saab kiirendada Tallinna ja Peterburi vahelises rongiliikluses tolliprotseduure, räägiti ka sellest, mida toob kaasa see, et me kehtestame raskeveokimaksu.

16:21 Aseesimees Hanno Pevkur

Valdo Randpere, palun!

16:21 Valdo Randpere

Lugupeetud Kadri! Minul oleks ka palju küsida, aga kõik head küsimused või vähemalt enamik neist on juba ära küsitud. Ma ühe hea küsimuse siiski leidsin. Tahan küsida sinu käest, mis tunne on sul seista täna siin Riigikogu ees ja avastada, et pool Riigikogu peab sind ebaausaks, ebapädevaks ja ebakompetentseks.

16:21 Majandus- ja taristuminister Kadri Simson

Aitäh! Ma tegelikult tänan seda poolt Riigikogu, sest küsimused on olnud väga asjakohased. Ma tänan eraldi seda poolt sellest poolest Riigikogust, kes eravestlustes on tunnistanud, et see on lihtsalt see, mida te tegema peate. Ma olen olnud pikalt opositsioonis, ma tean, et aeg-ajalt tulebki seda teha, see on opositsiooni töö. Jõudu meile kõigile selles heas mõttevahetuses! Tulen teie ette alati rõõmuga ja vastan kõigile küsimustele nii põhjalikult, kui vähegi suudan.

16:22 Aseesimees Hanno Pevkur

Urmas Kruuse, palun!

16:22 Urmas Kruuse

Aitäh, austatud istungi juhataja! Auväärt minister! Oma vastustega te selgelt näitate, et te ei usalda ka maaeluministrit, oma erakonnakaaslast. Mis puudutab arupärijate ebakompetentsust tsoonide asjus, siis tuleb tunnistada, et küsimus ei ole selles, kes tsoonid kehtestab, vaid selles rahas, mis tsoonidele jagatakse, ja selles, kelle siga on rasvasem ehk kes saab rohkem toetusi. Nende arvudega on selgelt omade huvides manipuleeritud. Tarmo Tamm saatis aga 5. jaanuaril meile kirja, kus ta loetleb kõik kriisiabimeetmed, mis viitavad üheselt sellele, et Euroopa Komisjon, Vabariigi Valitsus ja Maaeluministeerium on asjaosalistega sektoris koostööd teinud. Selle koostöö tulemusena on selgunud üks tõsiasi, mida suudab tunnistada ka aasta põllumees Lembit Paal. Mul on kaasas Põllumehete Teataja, kus ta ütleb, et kriis on lõppenud, hinnad on jälle lõpuks normaalsed. Te olete kõiki oma tegemisi, kaasa arvatud seakasvatusektoris, põhjendanud sellega, et sektor oli 2016. aastal sügavas kriisis. See on olnud nende tegude õigustus. Kas te karvavõrdki ei tunne, et Riigikogu liikmel ei ole eetiline seista oma lähedaste huvide eest?

16:23 Majandus- ja taristuminister Kadri Simson

Aitäh! Ma pean tunnistama, et avalduse tekstis – see kehtib nii sigade tõuaretustoetuse kui ka seakatku tõttu kehtestatud tsoonide tingimuste muutmise kohta – ei saanud ma kuidagi aru, et te räägite millestki, mida ei tee Euroopa Komisjon. Sõnastus jättis arusaamatu mulje.

Mis puutub sellesse, kas sektor on kriisis või ei ole, siis ma eeldan, et te olete maaelukomisjoni liige, kohtuge sektori inimestega ja küsige, kas see, et nad saavad võrdväärset või natuke madalamat toetust kui Läti põllumehed, on aidanud neil seakatku ja Venemaa vastusanktsioonide jätkumise olukorras ellu jääda. Mina ei ole põllumajandusekspert. Tõsi, viimaste nädalate sündmuste tõttu olen väga palju teema kohta lugenud. Ma olen endiselt veendumusel, et Eesti riik peab samamoodi nagu meie naabrid

tagama põllumeestele võrdväärset tingimused. Toetuste abil neile vähemalt mingi võrdne positsioon tagatakse.

16:24 Aseesimees Hanno Pevkur

Artur Talvik, palun!

16:24 Artur Talvik

Aitäh! Hea Kadri! Kuulates sinu vastuseid, meenub mulle teie endise esimehe kuulus väljend "puhas kui prillikivi". Nüüd istub see esimees kohtupingis. Kui teie valitsus võimule tuli, siis te teatasite uhkelt, et te puhastate Keskerakonda ka n-ö korruptiivsest mõttelaadist. Kuidas teil selle tööga läinud on ja mida te olete teinud selleks, et Keskerakond sellest mõttelaadist puhastuks?

16:25 Majandus- ja taristuminister Kadri Simson

Hea Artur! Me töötame selle nimel iga päev. Eelkõige saab omaenda tegudega eeskuju näidata. Mina ministrina ei ole teinud ühtegi otsust, millega oleks eelistatud ühte või teist ettevõtet või inimest. Ma olen pidanud silmas Eesti üldist käekäiku ja võin kinnitada, et nii käituvad ka minu kolleegid. Selle üle otsustamine, kas ma olen oma tööd teinud hästi ja kas see on olnud arusaadav, on tegelikult ju valijate kättes. Ma arvan, et ma olen saanud nendel viimastel nädalatel päris kõva toetust, päris kõva toetuse sain ka Pärnu inimestelt kohalikel valimistel. Selle nimel ma töötan.

16:26 Aseesimees Hanno Pevkur

Krista Aru, palun!

16:26 Krista Aru

Aitäh, härra juhataja! Proua minister! Ma pöördun tagasi eelmiste küsimuste ja teie vastuste juurde, nimelt selle majandustöörupi aruande juurde. Selle lehekülge 24 te tsiteerisite ning väitsite selgelt ja kindlalt, et seal on antud soovitus tasuta ühistranspordi korraldamiseks. Proua Maris Lauri väitis vastupidist, et seda soovitust ei ole. Kumb siis valetab ja kus, või on tegemist erinevate tõlgendustega? Mina olen sealt välja lugenud, et see on eelkõige soovitus tööandjatele korraldada kodu ja töökoha vahel töötajate transporti, aga mitte tasuta ühistransporti.

16:27 Majandus- ja taristuminister Kadri Simson

See on ju meile kõigile internetis kättesaadav dokument. Loen teile siis veel kord ette. Pealkiri on siin "Tööjõu paigutamise tõhustamine majanduses". Leheküljel 24 on tehtud ettepanek pakkuda laialdasemalt tasuta transporti majanduskeskuste ja töötajate elukohtade vahel, parandada transpordiühendusi ning suurendada eri transpordiskeemide omavahelist ühilduvust. Ka sellega me tegeleme, me parandame ja tihendame transpordiühendusi ning tegeleme sellega, et need omavahel hästi haakuksid. Siis on siin veel öeldud, et tuleks kaotada erisoodustusmaks ettevõtetele kuludelt, mis toetavad töötajate mobiilsust. Ka selle me tegime ära. Ettevõtte, kes toob ise oma töötajad tööle, pidi senimaani maksma erisoodustusmaksu, nüüd enam ei pea.

16:28 Aseesimees Hanno Pevkur

Keit Pentus-Rosimannus, palun!

16:28 Keit Pentus-Rosimannus

Aitäh, hea juhataja! Hea minister! Me oleme siin nüüd mõnda aega kuulnud teie vastuseid küsimustele. Ma mõtlen nii, et võib-olla see nipsakus ja üleolevus osale parlamendiliikmetele vastuse andmisel võib teil olla mõeldud katsena kuidagi varjata sisulist ebakindlust või ebapädevust, aga minu meelest on see igal juhul olnud väga ebaõnnestunud taktika. Täna arutatava umbusaldusavalduse peamine põhjus on teie tegevuse motiivid mitme otsuse tegemisel. Minu küsimus puudutab EVR Cargot, mille üldkoosolek te olete ja mille Venemaa transpordisektoriga tehtud tehingute tõttu me oleme ka varem parlamendis väga kriitilised olnud. Kas te kinnitate siin praegu parlamendi ees, et neid vaguneid, mida sanktsioonide all olevalt Venemaalt ostis Eesti riigiettevõtte, ei ostetud kallima hinnaga kui turuhind?

16:29 Majandus- ja taristuminister Kadri Simson

Aitäh, proua Pentus-Rosimannus! Ma ühele küsimusele vastasin võib-olla liigse humoorikusega, aga see tuli sellest, et see küsija väitis, nagu ma süüdistaksin kogu maailma, mida ma ei tee, absoluutselt. Mis puutub EVR Cargosse, siis nõukogu, kes iga päev ettevõtte juhatusega koostööd teeb, on korduvalt üle kontrollinud, kas pakkumine vastab turusituatsioonile. Silmas tuleb pidada ka seda, et nendel vagunitel, mis soetati, peab olema tagatud ligipääs turule kogu 1520-millimeetrises raudteevõrgus. Mulle on kinnitanud nii nõukogu kui ka ettevõtte juhtkond, et see on parim pakkumine.

16:30 Aseesimees Hanno Pevkur

Martin Repinski, palun!

16:30 Martin Repinski

Aitäh, hea eesistuja! Lugupeetud minister! Tahtsin eelkõige tänada opositsiooni selle eest, et nad on juba mitu nädalat toonud pildile seda, et tänu Keskerakonnale ja meie koalitsioonipartneritele on põllumajandus saanud viimasel ajal palju rohkem toetusi ja põllumajandusel läheb palju paremini. Nendele rahvasaadikutele, kes on väitnud, et põhjus, mis põllumajandus oli kriisis, oli ainult see, et hind oli madal, tahan öelda, et tegelikult oli veel üks väga tähtis põhjus. Näiteks maksti Lätis ja teistes meie naaberriikides *top-up*'i ja meie põllumehed pidid konkureerima nende põllumeestega, kes olid kindlasti paremas olukorras. Kui meil fraktsioonis oli arutelu põllumajanduse ja toetuste teemal, kus osales üks kõrge riigiametnik, siis me küsisime temalt otse, mis on põhjus, miks põllumehed ei saa praegu toetust. Ta ütles, et põhjus on selles, et peaministri arvates see valdkond ei ole seksikas, tema arvates on seksikas näiteks *startup*'ide või IT-valdkond, ja kuni see ei muutu, ei muutu ka olukord põllumajanduses. Minu küsimus on, miks mõned poliitikud on nii silmakirjalikud.

16:31 Majandus- ja taristuminister Kadri Simson

Aitäh, Martin, selle toetava küsimuse eest! Kindlasti oled sina põllumajanduses suurem spetsialist kui mina, aga ka mina, kui ma olin veel Riigikogu liige ja fraktsiooni juht, suhtusin väga mõistvalt kogu põllumajandussektori probleemidesse. Me kuulasime neid esindusorganisatsioone ka oma fraktsioonis. Seetõttu oli loogiline, et koalitsiooniläbirääkimistel me seda teemat põhjalikult käsitlesime. Valitsuse vahetus on toonud maaelule ikkagi hoopis teise hingamise, kui oli enne.

16:32 Aseesimees Hanno Pevkur

Hea minister, Riigikogu liikmetel teile rohkem küsimusi ei ole. Nüüd on aeg avada läbirääkimised. Reformierakonna fraktsiooni nimel Arto Aas, palun!

16:32 Arto Aas

Austatud Riigikogu! Tuletan alustuseks meelde, miks me täna siia kogunenud oleme ja miks kolm Riigikogu fraktsiooni umbusaldusavalduse sisse andsid. Me avaldame umbusaldust minister Kadri Simsonile, kuna ta ei lähtu oma otsustes mitte Eesti majanduse, vaid erakondlikust ja perekondlikust huvist. Ta ei põhjenda oma valikuid majandusala ministrile kohasel viisil ega anna sisulisi vastuseid ajakirjanikele, ekspertidele ega oponentidele. Minister Simson ei valda mõjuanalüüse ega alternatiivide võrdlust ning ei taju raha päritolu ega huvide konflikte. Rõhutan, et me ei heida Kadri Simsonile ette seda, milles on prokuratuur esitanud kahtlustuse tema elukaaslasele. Kuid me heidame talle ette seda, et ta ei mõista poliitilist vastutust endaga seotud isikute huvide võõra rahaga teenimise eest. Me taunime, et seakasvatusega tegelenud firmade kaudu on tema otsesel osalusel saanud hüvesid tema erakonnakaaslased ja lähedased, seda siseinfo kasutamise ja toetuste tingimustega manipuleerimise teel. Me taunime majanduslike kaalutluste asemel parteilistest huvidest lähtumist ka transpordipoliitikas. Niinimetatud tasuta bussiveo plaani ei toeta ekspertiis ega isegi koalitsioonikaaslased. Rõhutan ka siin, et Raasukese raport ei rääkinud kindlasti tasuta maakonnaliinidest, vaid maksusoodustusest, mida peab saama tööandja, kes ise oma töötajaid transpordib. Ka siin Simson vassis. Maakonnasiseste bussiliinide eelistamine lõhub transporditervikut, kohtleb ebavõrdselt eri piirkondade inimesi, suretab välja kohalike omavalitsuste ja kommertsliine ning kahjustab rongiliiklust. Simsoni plaani tulemus on paljude reisijate jaoks hinnatõus, ebamugavused või isegi liinide kadumine. Üheks võitjaks on ühe parteikaaslase bussiaari, sest tema ei pea enam muretsema

piletitulu pärast.

Majanduslikku põhjendatust ei ole näha olnud ka tema erinevates investeerimiseelistustes, küll aga on olnud näha erakondlikku huvi. Ei ole usaldusväärset argumenti, miks kulutada raha erakonnakaaslaste erasada heaks, sellel puudub tasuvusanalüüs nii riigi kui isegi ka ärilisest seisukohast vaadates. Me kindlasti taunime ministri haldusalas oleva EVR Cargo vaguniäri Venemaal, mis õnnestab Eesti poliitilisi otsuseid, antud juhul rahvusvahelisi sanktsioone Venemaa vastu. Kadri Simson ise õigustas aktiivselt EVR Cargo riskantset vaguniäri ja vabastas ametist selles kahelnud nõukogu esimehe, et sisuliselt murda Venemaale kehtestatud juurdepääsupiirang finantsturgudele.

See on meie umbusaldusavalduse sisu. Peame täna pettumusega tunnistama, et see arutelu siin nendele küsimustele ei vastanud ja meie kahtlusi ei hajutanud. Nagu me täna nägime, Kadri Simsonil oli korduvalt võimalus lükata ümber väited omakasu saamise ja huvide konflikti kohta. Tal oli korduvalt võimalus sellele küsimusele vastata, aga ta ei kasutanud seda võimalust. Ma arvan, et see on märgiline. Teiseks kasutas minister seda kõnetooli siin selleks, et rünnata isiklikult oponente, tihti üsna, ütleksin, madalas stiilis ja täiesti irrelevantsete argumentide või võtetega. Ma arvan, et need isiklikud solvangud opositsiooni suhtes ei paranda kuidagi Eesti poliitilist kultuuri ega suurenda lugupidamist või usaldust ministri vastu. Me saame aru, et Kadri Simson pelgab Reformierakonda, aga umbusaldajate hulgas on ka EKRE ja Vabaerakonna liikmed.

Mis kõige kurvem, ministrilt ei kuule me jätkuvalt mitme valdkonna küsimuste kohta majanduslikke argumente. Me kuuleme demagoogiat, loosungeid, valimisprogrammi, aga mitte arve, mitte sisulisi vastuseid. See kõik on meie arvates kurb, sest me näeme siin ühte selget trendi: see on Tallinna poliitilise kultuuri valgumine riigi tasandile. Meie arvates on see muret tekitav ja kurb.

Palun lisaiega!

16:37 Aseesimees Hanno Pevkur

Palun! Kolm minutit lisaiega.

16:37 Arto Aas

Tallinna poliitiline kultuur ei ole midagi, mida riigi tasandil peaks kopeerima. Riigi poliitika on ammu olnud hoopis teisel, kõrgemal tasandil, palju argumenteeritum, palju professionaalsem, palju läbipaistvam. Selline keskerakondlik omade eelistamise, kahtlaste otsuste ja oponentide ründamise stiil kindlasti rõõmu ei valmista.

Meil ei ole enam ammu illusioone, nagu esimehe vahetus oleks Keskerakonnas midagi sisulist muutnud. Ei ole olemas uuenenud Keskerakonda. Siinkohal on palve eelkõige sotsiaaldemokraatidele ja IRL-ile: teil on veel võimalik seda teerulli peatada. Ka Kadri on sõbralik soovitus. Minule tundub, et ta on oma otsuseid tehes ja siin vastuseid andes ikka Keskerakonna peasekretäri rollis. Oleks aeg tulla sellest keskerakondlase rollist välja ja saada aru, et esindatakse Vabariigi Valitsust ja Eesti riigi huve. Selle kohaselt tuleks ka käituda. Kokkuvõtteks ütlen, austatud Riigikogu, et Reformierakond umbusaldab jätkuvalt Kadri Simsonit, kuna me umbusaldame tema tegevuse motiive ega näe tema pädevust ei valdkonna juhi ega majandusinimesena. Aitäh!

16:38 Aseesimees Hanno Pevkur

Eesti Vabaerakonna fraktsiooni nimel Artur Talvik.

16:38 Artur Talvik

Hea eesistuja! Head Riigikogu liikmed! Kui Vabaerakond tuli poliitikasse, siis üks kindlaid eesmärke oli muuta Eestis poliitilist kultuuri, muuta muu hulgas sellist arusaama, et poliitikas ollakse sellepärast, et suunata avalikku raha n-ö omadele. Meie eesmärk oli muuta seda mõttelaadi ja tuua sisse mõttelaad, et seda, mida me teeme, neid otsuseid, mida me teeme, me teeme Eesti jaoks, mitte mõne oma ustava parteikaaslaste jaoks, kes meile järgmistel valimistel häält organiseerib.

Kui Keskerakonna juhitud valitsus aasta tagasi võimule tuli, siis nii peaministri suu läbi kui ka teiste Keskerakonna liikmete, vähemalt nende liikmete või mõne liikme, kes on siin Riigikogus, suu läbi oli kuulda, et nad võitlevad korruptiivse mõttelaadiga, mis selles erakonnas on olnud ja mille kuvandiks on olnud just Tallinna linna valitsemine. Võib-olla mõned naiivsed uskusedki, et selline võitlus toimub, aga selle aasta jooksul, kui see valitsus on Keskerakonna eestvedamisel pukis olnud, on olnud juba mitu kriminaalset juhtumit, korruptiivset juhtumit. Põhjus, miks me täna Kadri Simsonit umbusaldame, on

just sellesama süsteemi osa ehk see, mida ma alguses rääkisin: omade toetamine, oma huvide eelistamine Eesti huvidele. Väga hea näide on Mõntu sadam. Premeeritakse üht inimest, üht sadamaomanikku selle eest, et ta oli valmis asuma Saaremaal Keskerakonna eestvedajaks. Ilma igasuguseid uuringuid tegemata antakse sadama süvendamiseks raha ja on pretsedenditu, et see pannakse eraldiseisva reana ka eelarvesse.

Minule on sellised umbusaldamised ja n-ö lauskritiseerimised ebameeldivad. Aga seda peab tegema. Võib-olla on täna ka teisi patte või sellist mõttelaadi laiemalt Kadri Simsoni kraesse suunatud. Aga Kadri Simsoni haldusalas on selliseid asju ka kõige rohkem praegu juhtunud. Me Vabaerakonnas tahame väga, et Eesti poliitika sellest mõttelaadist puhastuks ja poliitkorruptiivne käitumine Eestis lõppeks. See oli põhjus, miks me sellele umbusaldusavaldusele alla kirjutasime. Me jääme lootusrikkalt edasi tegutsema selle nimel, et selline muutus Eesti poliitikas tuleks. Aitäh!

16:42 Aseesimees Hanno Pevkur

Eesti Keskerakonna fraktsiooni nimel Jaanus Karilaid, palun!

16:42 Jaanus Karilaid

Hea juhataja! Head kolleegid! Ma kõigepealt tahan tänada EKRE-t selle eest, et neil oli siirust ja ausust tunnistada, et poliitikas sõpru ei ole, täna on ühed sõbrad ja homme on teised. Aga olge sellise künismiga ettevaatlikud! Koos Keskerakonnaga te olite edukad, kui me koos ühte reformierakondlast umbusaldasime, täna te olete paaris Reformierakonnaga ja olete edutud, teie umbusaldusavaldusel ei ole jõudu taga. Te lasite ilmaasjata Jürgen Ligil ennast ära rääkida ja tulite tema asemel siia pulti. Ma mõistan ka seda, et Reformierakond ei saagi tegelikult siin puldis seda avaldust selge ja ausa näoga ette lugeda, sest Reformierakond on juhtimiskriisis, nad ise on väga edukalt oma erakonna esimeest umbusaldanud, nad otsivad oma viimast õlekõrt Brüsselist ja loodavad, et ta aprillis saabub, siis on põrand roosidega palistatud ja ehk tuleb sealt uus hingamine. Reformierakonnal on oma ajaloo suurim võlakoormus. Võib-olla on seal mingi korruptiivne seos: kui oldi võimul, siis võlga ei olnud, kui kukuti opositsiooni, siis tekkis ootamatult suur, peaaegu miljoni euro lähedane võlakoormus. Võib-olla peab sealt seost otsima?

Kui me vaatame umbusaldusavalduse teksti, siis näeme, et see on kuidagi juhumõtetest kokku traageldatud. Ükskõik kui palju sa ühte vaevaldusi ümber lükkad, alati on opositsioonil oma poliitilises kultuurituses võimalus seda ikka uuesti ja uuesti esitada ning öelda, et nad ei saanud vastust. See õigus on alati olemas.

Vaatame neid samme, mida on tehtud maaelu heaks. Neid tunnustavad põllumajanduskaubanduskoda, põllumeeste keskliit ja talupidajate keskliit, aga Reformierakonna arvates ei ole nad mitte keegi, nende arvamus ei loe, nende kooskõlastus ei loe.

Süüdistamine, et üks meie erakonnakaaslane saab kasu maakonnaliinide doteerimisest, on täiesti ebapädev. Te nagu ei olekski riigis võimul olnud. Võib-olla oli võimalik niimoodi raha jagada Tallinna Sadamas, aga avalikel hangetel, kui hanketingimused on paigas, tehakse avalik konkurss, iga sendi eraldamine on läbipaistev, seal ei ole võimalik kellelegi salaja raha anda. See on häbitu vale, aga Reformierakond selle seljas hea meelega ratsutab.

Räägime täpsemalt, mis on tegelikult selle umbusaldusavalduse motiiv. Kord te tahate avaldada umbusaldust Mailisele, kord Jürile, siis selgub, et ei, avaldate ikkagi Kadriale. Ühtegi edasiviivat ideed teil ei ole. Kogu selle umbusaldusavalduse teksti taga on poliitiline armukadedus. IRL-i, sotsiaaldemokraatide ja Keskerakonna väga edukas valitsemine, suurem panustamine julgeolekusse, tervishoidu, huviharidusse ja kohalike omavalitsuste tulubaasi – teid see ärritab, sest te ise ei suutnud seda teha. Ma toon teile näite, et te saaksite aru. Haapsalu võidab kohalike omavalitsuste tulubaasi korrigeerimisest üle 200 000 euro. Me saame muusikakooli õpetajate palga tänu sellele tõsta 780 eurolt 1000 eurole. Teil on sellest ükskõik. Me saame huviharidusse panna üle 152 000 euro rohkem. Teid see ei huvita. Te süüdistate, et Haapsalu raudtee kohta ei ole tehtud analüüsi. Te valetate, tehnikaülikooli uuring on olemas. Hiiumaa ootab seda raudteed, Raplamaa ootab seda, Läänemaa ootab seda, Harjumaa ootab seda. Kõik on toetust avaldanud, aga teie räägite, et mitte kellelegi pole seda vaja. Teie arvates pole neid nelja maakonda olemaski. Räägime veel Haapsalu raudteest. Ma tuletan meelde, et viimased ehitused elektriraudtee jaoks tehti aastal ...

Palun lisaaga!

16:47 Aseesimees Hanno Pevkur

Palun! Kolm minutit lisaega.

16:47 Jaanus Karilaid

... 1981. Nüüd, Ratase valitsuse ajal tehakse sellised olulised suured sammud ja otsustatakse, et minnakse üks samm edasi, Riisiperest Turbani. Analüüsid näitavad, et ainuüksi Riisipere rongijaamas on 90 000 pealeminekut ja väljumist, kui sõidetakse Turbasse, on neid 130 000. Aga teie tahate seda heaolu inimestelt ära võtta! Seal taga on uuringud, seal taga on maakonnad.

Ma ei leia teie umbusaldusavaldusest ühtegi faktipõhist väidet. Te süüdistate, et vastatakse propagandaga. Siin on antipropaganda, kus üks valesüüdistus ajab teist taga. Ma olen muidugi natuke pettunud oma heas kamraadis Artur Talvikus. Ma arvasin, et ta tuleb siia ja räägib ära kõik sellest, mida ta teab tegelikult Tallinna Sadamast, aga täna ta ei tahtnud seda teha. Ootame järgmist korda. Kõike head!

16:48 Aseesimees Hanno Pevkur

Eesti Konservatiivse Rahvaerakonna nimel Mart Helme, palun!

16:48 Mart Helme

Lugupeetud eesistuja! Lugupeetud minister! Lugupeetud kolleegid! No mida oodata? Ikka propagandat, sest ega poliitikunärid muud ju ei oska kui propagandat suust välja ajada. Seda me oleme täna siin kuulda saanud oi kui palju. Aitäh eelkõnelejale selle eest, et ta pööras meie tagasihoidlikule fraktsioonile mõningast tähelepanu ja pani meid seekord ühte paati Reformierakonnaga. Ma mäletan neid aegu, kui Reformierakonna liikmed panid meid pidevalt ühte paati Keskerakonnaga, me pidime Keskerakonnaga olema lausa ühe tagumiku kaks kannikat. No tore! Me võime mõne meelet ka sinna kannikate vahele minna, mis seal ikka. Poliitikas käibki niisugune jõhker üksteisele äratagemine. Tegelikkus on milleski muus. Tegelikkus on selles, et me lähtume nendest huvidest, mis on Eesti rahval ja mida meie kaardistame oma vaatevinklist Eesti rahva huvide kohta.

Vaatame seda umbusaldusavaldust. Me näeme, et võib kasutada ühte klassiku ütlust. Klassik on antud juhul diktaator Jossif Stalin, kes on kasutanud väljendit: "Aga kas pole mitte liiga palju juhuseid?" Loetleme siis need juhused. Raudteepileti hinna tõus. Haapsalu raudtee ühe pisikese lõigukese väljaehitamine. Loomulikult on see eelkõnelejale propagandistlikult väga kasulik, sest ta kandideerib valimistel selles ringkonnas. Aga samal ajal ei leitud raudteele kahe suure linna vahel, Tallinna ja Pärnu vahel, 17 miljonit, et raudteeliiklus pikemas perspektiivis säiliks. Meid lohutatakse sellega, et tuleb Rail Baltic. Äkki tulebki 25. sajandil, äkki tuleb, mine tea, võib-olla siis hakkavad kosmoselaevad mööda Eestit ringi lendama, ma ei oska öelda. Äkki tuleb, aga praegu ei tule. Praegu ei antud seda raha ja see otsus tuli sellest ministriumist.

Mõntust on siin palju räägitud. See on skandaalne, seltsimehed! See on, seltsimehed, skandaalne, sellepärast et Saaremaal on mitu sadamat ning Saaremaa ja Ventspils vahel on laevaliiklus olnud. Ma olen tegelenud turismiga ja tahtsin grupe sõidutama hakata. Selgus, et see liin oli nii kuramuse kallis, et ükski grupp ei olnud nõus seda hinda maksma. See liin pandi kinni. Nüüd me siis hea õnne peale kaevame auku kuskile sinna Mõntu sadamasse. Kunagi hakkavad kosmoselaevad lendama Mõntu ja Riia vahel mööda vett, kunagi hakkavad. Nii et see on skandaalne ja ei ole mõtet siin rääkidagi, nagu see ei oleks skandaalne. See on raha uputamine.

Tasuta maakonnasisene transport. Teate, ma vahetevahel igatsen tagasi Vene aega. Loomulikult on poliitiliselt ebakorrektno nii öelda, aga ma sain siis päevas kolme bussiga täielikult kolkakülalt Tallinnasse. Kolme bussiga päevas! Nüüd on see ammu ajalugu, sealt ei käi ühtegi bussi enam. Nii et ei ole mõtet rääkidagi. Siin on väga selgelt näha seesama Tallinna tasuta transpordi skeem, ainult unustatakse ära, et Tallinn on Tallinn ja ülejäänud Eesti on ülejäänud Eesti. Põlva või Hiiu maakonda ei ole võimalik Tallinnaga võrrelda, need on täiesti võrreldamatud asjad. Kui panna nendele sama skeem peale ja öelda, et me teeme täpselt samamoodi, siis see lihtsalt ei tööta, see on järjekordne maksumaksja rahaga eksperimenteerimine ja maksumaksja raha suunamine sinna, kus see vähemalt jätab korruptiivse mulje. Võib-olla ei ole see korruptiivne, must valgel ei ole keegi tõestanud, aga võib-olla on. Võib-olla on, võib-olla ei ole.

Seakasvatusest on samuti räägitud. Me ei räägi perekondlikest või, ütleme, isiklikest suhetest, me räägime sellest, et üks Eesti juhtivaid seakasvatajaid Urmas Laht on Keskerakonna liige ja selles skeemis

sees. Neid inimesi on kindlasti teisigi, ma ei ole kõigi puhul näpuga järge ajanud. No ja veel, teekasutustasu. See ei ole hea mõte! See oleks pidanud olema transiitteenkasutustasu, aga mitte teekasutustasu meie oma väikeettevõtjatele, meie oma firmadele. See ei oleks pidanud minema nii, aga see suruti läbi. Firmaautode maksustamine. Täiesti ajuvaba, aga suruti läbi. Vagunitehing, mida on mainitud. Väga kahtlane lugu, väga kahtlane lugu. Kui me paneme siia juurde veel Vene aseministri külaskäigu, siis seda kahtlasem see lugu on. Ja kui me nüüd küsime ...

16:54 Aseesimees Hanno Pevkur

Hea ettekandja, teie viis minutit on läbi. Kas soovite lisaaega?

16:54 Mart Helme

Palun lisaaega!

16:54 Aseesimees Hanno Pevkur

Kas kolm minutit? Palun! Kolm minutit.

16:54 Mart Helme

Läheme nüüd selle propagandalaviini juurde tagasi, mida me siin mõne eelkõneleja suust kuulsime. Vabandage väga, lugupeetud minister! Lugupeetud minister, palun kuulake mind! Me ei avalda täna umbusaldust Reformierakonnale ega Reformierakonna esimehele ega ühelegi teisele opositsioonierakonnale. Me avaldame umbusaldust teile! Siin on väike vahe. Ei ole mõtet pilduda solvavaid fraase opositsioonierakondade ja nende liikmete pihta. See ei ole täna teema. Teema on majandus- ja taristuministri umbusaldamine. Nii et selles mõttes võiks ka taevast maa peale tulla. Ja veel, on ka üldine foon. See üldine foon koosneb muu hulgas rajust aktsiiside tõstmisest ja Läti alkorallist. Võib-olla see Mõntu sadam ongi mõeldud uue alkorallikanali avamiseks, ma ei oska öelda, võib-olla on. Aga igal juhul on see üldine foon.

Kui te küsite, miks me ühinesime umbusaldusavaldusega, meie fraktsioon konkreetselt, siis ma ütlen, miks. Sellepärast, et meil on isu täis teie kannapööretest. Kui me olime opositsioonis, siis me olime liitlased Rail Balticu küsimuses, presidendi otsevalimiste küsimuses, e-hääletuse küsimuses, haldusreformi küsimuses. Niipea, kui te võimule saite, te tegite totaalset kannapöördet. Me ei usalda teid enam ja me ei usalda ka teie valitsemist enam. Väga lihtne: mida külvad, seda lõikad, kes külvab tuult, see lõikab tormi.

Lõpetuseks. Te olete väga enesekindlad ja ütlete, et see umbusalduse avaldamine kukub niikuinii läbi. Võib-olla kukubki läbi, aga vaadake, see on teetähis, see on märk sellest, et usalduskrediit, mis teie valitsusel oli algul väga suur, on otsa saanud. Teie usalduskrediit on jõudnud lõpusirgele. Te peaksite sellest väga tõsise järelduse tegema. Ma näen, et te ainult naerate, aga kes pärast naerab, naerab paremini. Aitäh!

16:56 Aseesimees Hanno Pevkur

Härri Karilaid, kas te soovite vasturepliiki? (M. Helme saalist: "Aga ma ta nime ei nimetanud, ma rääkisin eelkõnelejast.") Siiski, kodukord näeb ette, et kui räägitakse seisukohast, ka siis on võimalik anda vasturepliik. Nii et palun, härri Karilaid!

16:56 Jaanus Karilaid

Täna! Meil on demokraatlik ühiskond. EKRE esimees Mart Helme võtab endale volitusi, mida tal ei ole. Haapsalu raudtee esimene etapp ei asu Läänemaal, vaid Harjumaal, see on Riisipere–Turba lõik. Ma ei kandideeri Turbas, kuigi ta väga tahaks, et ma sinna läheksin.

16:56 Aseesimees Hanno Pevkur

Selge. Rohkem kõnesoove fraktsioonidel ei ole. Enne lõpphääletust on meil vaja teha kohaloleku kontroll, kuna tegemist on otsuse eelnõuga, mille puhul on vaja Riigikogu koosseisu häälteenamust. Head Riigikogu liikmed, palun tähelepanu, nüüd me teeme kohaloleku kontrolli. Kohaloleku kontroll.

Kohaloleku kontroll

Kohal on hetkel 94 Riigikogu liiget ja puudu on meil hetkel 7 Riigikogu liiget.

Head kolleegid, panen hääletusele majandus- ja taristuminister Kadri Simsonile umbusalduse avaldamise. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Hääletustulemused

Umbusaldamise poolt hääletas 44 Riigikogu liiget, vastu oli 49, erapooletuks ei jäänud keegi. (Aplaus.) Riigikogu ei avaldanud Kadri Simsonile umbusaldust. Head kolleegid, selle päevakorrapunkti menetlemine on lõpetatud.

4. 17:01 Peaministri ülevaade teadus- ja arendustegevuse olukorrast ning valitsuse poliitikast selles valdkonnas

17:01 Aseesimees Hanno Pevkur

Läheme järgmise päevakorrapunkti juurde, milleks on peaministri ülevaade teadus- ja arendustegevuse olukorrast ning valitsuse poliitikast selles valdkonnas. Ettekandeks kutsun kõnetooli peaminister Jüri Ratase. Enne kui peaminister pulti jõuab, meenutan teile, et peaministri ettekanne on kuni 30 minutit, siis on igal Riigikogu liikmel õigus esitada üks suuline küsimus ja seejärel on fraktsioonide läbirääkimised. Palun, härra peaminister!

17:01 Peaminister Jüri Ratas

Austatud Riigikogu aseesimees! Lugupeetud Riigikogu liikmed! Head saalis viibijad ja mujal kuulajad! Eelmine aasta oli Eesti teadusele edukas. Seda kinnitas ka läbiviidud hindamine: meie teadus on rahvusvaheliselt konkurentsivõimeline, tulevikku suunatud ning teenib ühiskonda mitmel erineval moel, lisaks otsestele teadustulemustele annavad teadlased oma panuse näiteks ka eksperdihindanguid andes, osaledes õppematerjalide ja sõnaraamatute koostamises või laiemalt ühiskonnas teadust populariseerides. Samuti on rõõmu pakkunud meie taristu areng.

Enne kui ma nende teemade käsitlemisega edasi lähen, lubage mul tänada kõiki, kes on tänase ettekande koostamisse oma panuse andnud. Kõigepealt nimetan Riigikogu kultuurikomisjoni, kelle palge ees oli mul võimalus eile olla. Kindlasti tänan inimesi Riigikantseleist, Haridus- ja Teadusministeeriumist, Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumist, Rahandusministeeriumist, Keemilise ja Bioloogilise Füüsika Instituudist ning Eesti Teaduste Akadeemiast, samuti Rektore Nõukogust ning loomulikult Teadus- ja Arendusnõukogust.

Mulle teeb head meelt, et Eesti teaduse saavutused on jõudnud maailma tippu. Meie teadlaste kõrgetasemeliste publikatsioonide arv miljoni elaniku kohta on andmebaasi Web of Science alusel kasvanud ja ületab praegu Euroopa Liidu keskmist. On hästi teada, et Eestiski on oluline oma töödele ja tegemistele saada ka rahvusvahelist tunnustust. Seepärast on mul tõsiselt hea meel märkida, et meie edusamme kinnitavad rahvusvaheliste ülikoolide pingeridade andmed. Näiteks rahvusvahelise konsultatsioonifirma QS edetabelis tõusis Tartu Ülikool üldarvestuses taas mitu kohta kõrgemale, jõudes maailma 959 juhtiva ülikooli pingereas väärikale 314. kohale. Tallinna Tehnikaülikool on samuti hinnatud: ta on 610. ja 650. koha vahel. Kui vaadata konkreetseid valdkondi samas edetabelis, siis 2017. aastal paiknes Eesti Maaülikool ainsana Eesti ülikoolidest omal alal ehk põllumajandus- ja metsandusvaldkonnas 100 parima ülikooli hulgas. Erialade pingeridades on esindatud veel Eesti Kunstiakadeemia ja Tallinna Ülikool. Meie teadlaste head tööd märgatakse ja tunnustatakse kogu maailmas.

Euroopa Teadusnõukogu premeeris Tartu Ülikooli teadlast Tambet Teesalu 150 000 euroga, et toetada tema teadustööd targa vähiravimi leidmiseks ning selle jõudmiseks laiemasse kasutusse. Tallinna Ülikoolile tõi esimese Euroopa Teadusnõukogu grandit humanitaarteaduste instituudi vanemteadur Liisi Keedus, kelle veetava viieaastase projekti teostamist toetab Euroopa Teadusnõukogu 1,4 miljoni euroga. Teadlased kaardistavad ja analüüsivad mõttevoolusid, mis tekkisid pärast esimest maailmasõda vastukaaluks progressiusule. Keedus on väga tabavalt märkinud, et vastuolu progressivistlike ootuste ja pettumustest vormitud kogemuste vahel pole võõras ka tänapäeva Euroopas. Liisi Keeduse grant näitab hästi, et humanitaar- ja sotsiaalteadused ei ole ega tohigi olla loodus- ja täppisteaduste kõrval kuidagi alahinnatud. Kindlasti väärib tunnustust ka Tallinna Tehnikaülikooli biotehnoloogiaprofessor Raivo Vilu, kes on aastaid uurinud toiduainetööstuses kasutatavaid mikroobiprotsesse ning pälvis oma teadustööga lõppenud aastal maineka DuPonti medali.

Oleme muutunud avatumaks ja rahvusvahelisemaks. Eestisse on tööle asunud mitmed maailma tippteadlased, mis on üksteise inspireerimise ja teadmiste ülekande mõttes kindlasti hindamatu väärtusega. Teisalt on nii mõnigi vahepeal mujal maailmas kogemusi kogunud Eesti teadlane leidnud tagasitee koju Eestimaale. See on olnud lihtsam siis, kui võõrsil veedetud perioodil on säilinud kontakt kodumaal tegutsevate teadlastega. Aasta alguses Eesti Teaduste Akadeemia initsiatiivil Tallinnas toimunud konverents "XXI sajandi suurimad väljakutsed" tõi kokku meie noorteadlased eri riikidest üle maailma. See on hea näide tööst kontaktide säilitamise nimel. Avaldan Eesti Teaduste Akadeemia presidendile Tarmo Soomerele tänu selliste ettevõtmiste algatamise ja loomulikult eestvedamise eest! Viimasel ajal küsitakse tihti, kui suur on teaduse mõju ühiskonnale. Kui rääkida numbrite keeles, siis hiljutine Rektori Nõukogu tellitud uuring hindas esimest korda ülikoolide mõju Eestis. Selgub, et Eesti ülikoolide panus riigi majandusse on märkimisväärne: 6,4% sisemajanduse kogutoodangust. Iga Eesti ülikoolidesse investeeritav euro annab riigi majandusele 4,6 eurot tagasi. Teadus- ja arendustegevuse kogukulu ei saa loomulikult mõõta ainult arvudes. Raske on üle hinnata meie rahvusteaduste mõju keele ja kultuuri arengule, teadlaste eksperdi hinnangute mõju laiema avalikkuse hoiakutele või riigi julgeolekule. Näiteks võib tuua kaitseinvesteeringute keskuse töö, teadlaste ekspertiisi riigi küberturvalisuse suurendamise kohta. Teadusel on keskne roll ühiskonna sidususe tagajana, majanduse arendajana ning seeläbi meie kõigi heaolu ja elujärje parandajana. Eesti konkurentsivõime kava "Eesti 2020" seab eesmärgiks suurendada aastaks 2020 tootlikkus hõivatu kohta 80%-ni Euroopa Liidu keskmisest. Selle näitaja osas pole meid Eurostati andmetel viimastel aastatel edu saatnud: see on kahanenud 73,8%-lt 2014. aastal 71,3%-le 2016. aastal. Olukorra parandamiseks teeb valitsus pingutusi nii tööturu, hariduse kui ka tervishoiu muresid lahendades ning ettevõtjaid toetades, kuid vaja on kindlasti enamat: vaja on kõigi osapoolte ühist pingutust. Ühest küljest me loome ja ekspordime pigem väikese ja keskmise lisandväärtusega tooteid ja teenuseid. Teisalt ei ole Eesti teadlaste uurimistöo kuigi tihti nendesamad toodete ja teenuste arendamisega seotud olnud. Seda paljuski ka seetõttu, et ettevõtjate surve teaduse teemade valikule on olnud nõrk. Ja nii on alakasutatud ka teaduse potentsiaal Eesti majandusstruktuuri teadmistemahukamaks muutmise protsessis. Investeeringud arendustegevusse on kallid, riskantsed ja pika tasuvusajaga, mistõttu neid kiputakse sageli edasi lükkama. Palgakasvu ja kriitilise piirini jõudnud tööjõu nappuse tingimustes mõtlevad Eesti ettevõtjad aga üha enam, kuidas uue tehnoloogia ja teadmiste abil tootlikkust kasvatada. Tahame soodustada teadlaste kaasamist uute toodete ja teenuste loomisse ning nende arendamisse. Teadlaste sissetulekuid tõstes ning nende töötingimusi parandades motiveerime neid senisest enam ettevõtete projektidega tegelema, ka aitame riiklike meetmetega ettevõtetel mainitud kõrgeid riske maandada. Võimekamatest ettevõtjatest võidab kogu laiem avalikkus, seda nii paremate töövõimaluste kui loomulikult ka maksutulu näol. Üks keerulisimaid valitsuse ülesandeid on teadus- ja arendustegevuse rahastamise mahu säilitamine ja, lubage öelda, suurendamine. Lihtsamaks ei tee seda ülesannet Euroopa Liidu struktuurivahendite vähenemine järgmisel perioodil. 2016. aastal kahanesid teadus- ja arendustegevuse kogukulud Eestis 32 miljoni euro võrra, jõudes 270 miljoni euron. See on vaid 1,28% SKT-st ning seda on vähem kui pool 2020. aastaks seatud eesmärgist ehk 3% SKT-st. Langus on seotud Euroopa Liidu tõukefondidega. 2016. aastaks oli eelmine tõukefondidest rahastamise periood lõppenud ning toimus uue ettevalmistamine ja esimeste rahastamisotsuste tegemine. Projektide käivitamine ei jõudnud veel alata. Riigieelarve ja majanduskasvu prognoosidele tuginedes võib öelda, et avaliku sektori teadus- ja arendustegevuse kulud küündisid 2017. aastal 0,78%-ni SKT-st. Lõplik arv veel selgub ja võtab võib-olla isegi aasta aega, enne kui ma selle arvu teile öelda saan. Praegu on prognoositud, et 2018. aastal on meie teadus- ja arendustegevuse kulud 0,81% SKT-st. Ja ka siin lisan, et lõplik protsent selgub siis, kui on teada, missugune on olnud 2018. aasta majanduskasv. Aga 2018. aastal kasvab see näitaja ka tänu sellele, et Riigikogu on otsustanud valitsuse ettepanekul suurendada riigi investeeringuid teadus- ja arendustegevusse 14,9 miljoni euro võrra. Kinnitan siinkohal kõigile kahtlejatele üle, et me kindlasti ei ole loobunud eesmärgist suurendada riigipoolset rahastamist 1%-ni SKT-st. Eesti teadlased ja innovaatilised ettevõtjad on olnud väga edukad Euroopa Liidu teadus- ja arendustegevust ning rahvusvahelist koostööd toetavas programmis Horisont. Kokku oleme Horisondist saanud üle 80 miljoni euro, mis teeb elaniku kohta enam teadusraha kui Euroopa Liidus keskmiselt. Arvestades SKT-d, oleme osalusnäitajatel liikmesriikide seas kolmandal kohal. Veelgi olulisemad on aga uued teadmised ja kontaktid, mida rahvusvaheline teadusalane võrgustumine nii meie teadlastele kui ka osalevatele ettevõtetele pakub. Selge mahajäämus võrreldes

innovatsiooniliidritega ilmneb aga Eesti-siseste erasektori teadus- ja arendustegevuse kulutuste tasemes. 2016. aastal tehti neid kulutusi nagu eelmiselgi aastal 139 miljoni euro ulatuses. Kogu erasektori teadus- ja arendustegevuse kulud moodustavad loodetava 2% asemel 0,69% sisemajanduse kogutoodangust. 90% kuludest tegid vähem kui sada ettevõtet. Näiteks meditsiinisektorile puhastusvahendeid ja kosmeetikat tootev ettevõtte Chemi-Pharm investeeris 2016. aastal teadus- ja arendustegevusse 10% oma käibest ja teeb koostööd teadusasutustega üle laia maailma. Eelmisel aastal külastasin ma isiklikult Saaremaa ettevõtet Baltic Workboats, kes avaldas muljet oma arendustegevuse, suurte investeeringute ja rahvusvahelise haardega. Ettevõtte teeb aktiivselt koostööd näiteks Kuressaare väikelaevaehituse kompetentsikeskuse ja Tallinna Tehnikaülikooli teadlastega. Kahjuks on selliseid näiteid vähe. Ettevõtlussektoris tegeleb teadus- ja arendustegevusega vaid väga väike osa ettevõttest ja loomulikult me teeme kõik selleks, et see muutuks. Selle nimel me tegutseme. Muutuste vajadust kinnitab ka Eesti tulemus Euroopa Liidu innovatsiooniliidu tulemustabelis. Viimased viis aastat on Eesti olnud 13.-15. kohal ja pigem kukub seal kui liigub ettepoole. Eesti suurim nõrkus on ettevõtete tagasihoidlik innovatsioonivõimekus. On selge, et peame püüdma paremat.

Väga austatud Riigikogu liikmed! Teadus- ja arendustegevuse mahtude suurendamine on, ma arvan, meie ühine eesmärk. Ma tänan südamest igaüht, igat Riigikogu liiget siin saalis, kes on andnud oma panuse riigieelarve aruteludes osaledes ja heaks kiites eesmärki Eesti teaduse rahastamist parandada. 2018. aastaks plaanitud 14,9 miljoni euro suurune investeeringute kasv suunatakse põhiliselt teadusasutuste baasfinantseerimisse. Nii on astutud pikk samm lähemale valitsuse eesmärgile saavutada baasfinantseerimise ja konkurentsipõhiste uurimistoetuste tasakaal. Nii tagatakse teadlastele suurem stabiilsus ja vabadus oma uurimisteemade valikul vastavalt ühiskonna vajadustele. 2018. aastast kasvavad tuntavalt doktoranditoetused. Selleks eraldati lisaraha kogumahus 5 miljonit eurot aastas. Tegemist on märgilise otsusega, mida oodati aastaid ja mis panustab selgelt teadlaskonna järelkasvu ja teaduse kvaliteeti kaugemas perspektiivis. Ma soovin seda kurssi edaspidigi hoida. Täiendava rahastusega toetame ettevõtete tootearandustegevust, et maandada sellega kaasnevat suuri riske. See on kindlasti suund, millega püüame tulevikus jõulisemalt tegeleda, nagu oleme ka koalitsioonilepingus kolme osapoolega kinnitanud.

Eelmisel aastal muudeti ülikoolide ja ettevõtete koostöölepingute arvestamist ülikoolide baasrahastamise mudelis. See kinnitab, et me väärtustame ettevõtluskoostööd eriliselt ning innustame uurimiserühmasid ja ka instituute sellega senisest aktiivsemalt tegelema. 2017. aastal rakendus hoogsamalt nutika spetsialiseerumise kasvu valdkondadesse suunatud rakendusuuringute toetamise meede kogumahuga 26,6 miljonit eurot seitsme aasta peale. Sellega aitame kaasa ettevõtjate huvides teostatavatele rakendusuuringutele ja tootearandusele teadusasutustes.

Uue tegevusena investeerime täiendavalt info- ja kommunikatsioonitehnoloogia teadus- ja arendustegevusse ülikoolides ca 3 miljonit eurot aastas. IKT-s peitub väga suur potentsiaal majandusarengu kiirendamiseks, kuid selle saavutamiseks tuleb tagada valdkonna teadustegevuse kõrgtase ning suurendada tippspetsialistide ettevalmistust. Info- ja kommunikatsioonitehnoloogia potentsiaali paremaks rakendamiseks andsime täiendava impulsi Eesti tööstuse digitaliseerimiseks. Meie eesmärk on korvata selles valdkonnas esinevat tõsist mahajäämust ning suurendada ettevõtete loodavat lisandväärtust. Seni pole tööstussektor laiemalt lõiganud kuigi palju kasu Eesti info- ja kommunikatsioonitehnoloogia võimekusest. Näiteks Euroopa digitaalarengu aruandes on Eesti väga heal kohal avalike digiteenuste poolest, interneti kasutuse ja inimkapitali kategooriates, ent selgelt mahajääjate hulgas ettevõtluse digitaliseerimises.

Maailma Majandusfoorum ja konsultatsioonifirma McKinsey on järgmise tööstusrevolutsiooni käivitumise peamiste takistavate teguritena nimetanud tehisintellektialast õigusruumi ja selle küberkaitset. Seepärast on mul siinkohal eriti hea meel mainida, et oleme Eestis alustanud nende teemade lahtiharutamist. Eelmise aasta septembris avalikustatud isejuhtivate sõidukite eksperdirühmast alguse saanud õigusanalüüs pakub välja neli suunda, kuidas roboteid ehk nn kratte defineerida ning kuidas võiks erinevate juhtumite puhul olla lahendatud vastutus. Tänavu on kavas tööle rakendada eksperdirühm, kes tegeleb konkreetset tehisintellekti temaatika tulevaste arendustega. Tehisintellekti ja asjade interneti arengu põhilisi takistavaid tegureid on meie ümber asuvate seadmete küberturvalisus. On oluline, et Eesti teadlaste loodu jõuaks ka praktilisse rakendusse. Heaks näiteks on siinkohal mõned meie ettevõtted, nagu Cybernetica ja Guardtime.

Uute uste avamiseks ettevõtjatele oleme alustanud ettevalmistusi Eesti liitumiseks Euroopa Tuumauuringute Keskuse ehk CERN-iga, mida toetas märtsis 2017 oma otsusega ka Teadus- ja

Arendusnõukogu. Liikmesus loob meie ettevõtjatele paremad võimalused keskuse hangetes osalemiseks ning ligipääsu sealsele insenertehnilisele teabele. Kui tohib teile meelde tuletada, siis tänavuses riigieelarves on liitumisprotsessiks ette nähtud 1,4 miljonit eurot.

Väga austatud Riigikogu liikmed! Eesti arengu seisukohast on oluline ka teaduspotsentsiaali suurem kasutamine riiklikult tähtsate otsuste tegemisel. Teadus- ja arendustegevuse korralduse seadus ütleb, et iga ministeeriumi kohustus – iga ministeeriumi kohustus! – on korraldada oma valitsemisalas tarvilikku teadus- ja arendustegevust ning selle rahastamist. Kahjuks võib selles valdkonnas ikka veel täheldada kitsalt ametkondlikku lähenemist ja nn teki üksteise pealt ära rebimise mentaliteeti. Eriti siis, kui juttu on ressursside jagamisest.

Ministeeriumides töötavate teadusnõunike võrgustiku käivitamine oleks võinud toimuda juba aastaid tagasi. Auväert Riigikogu, miks jõudsite selleni alles viimastel aastatel? Valdondliku teadus- ja arendustegevuse tugevdamise programmi RITA kaudu osaleb riik teaduse strateegilisel suunamisel ning prioriteetide määramisel. Teaduse kaasamine poliitika kujundamisse ei tohiks olla erand, vaid peaks saama reegliks. RITA meetme kaudu suuname seitsme aasta jooksul kokku ca 28 miljonit eurot selle eesmärgi täitmiseks. Teadus- ja arendusnõukogu on suurendanud oma rolli valdkondliku teadus- ja arendustegevuse toetamisel ning see areng peab kindlasti jätkuma. Mis puutub RITA toetusmeetmesse, siis TAN on välja pakkunud oma arvamuse ja eelistused, missugused on Eesti arengu seisukohalt olulised valdkondlikud uurimisteed. Arusaam, et me sõltume teaduse tulemustest, peab laiemalt levima nii ametnikkonna kui ka kogu ühiskonna liikmete hulgas. Eriti tähtis on see praegusel tõejärgsel või tõepõhjata ajastul.

Eesti Teadusagentuur tegeleb sel eesmärgil eri põlvkondadega, lisades igal aastal uusi tegevusi. Eelmisel aastal rahvusringhäälingu vahendusel käivitatud saade "Uudishimu tippkeskus" on väga õnnestunud näide – selle reiting konkureerib populaarsete meelelahutussaadete omaga. Olgu öeldud, et esimese saate vaatajaskond oli ligi 100 000 inimest. Edu saatis ka PÖFF-i teadusfilmide programmi, mis avardas rohkem kui 2000 vaataja mõttemaailma. Õpilasleyutajate riiklikul konkursil osales 2017. aastal rohkem õpilasi kui eales varem.

Noorte ideed olid imetlusväärsetel praktilised ja ühiskonna probleemkohti lahendavad. Näiteks vilkuv üle tee minemise müts, mis aitab lastel liikluses ellu jääda. Üks silmapaistvaimaid õpilasleyutajate projekte on 2013. aastal tutvustatud Taxify *on-line* platvorm, mis on levinud enam kui 20 riiki. Eestlaste töid märkab ka rahvusvaheline laiem üldsus. Akadeemik Hillar Abeni teadustöö põhjal tehtud video oli eelmisel aastal Facebookis üks enim vaadatud teadusvideoid ning jõudis ajakirja Science 2017. aasta kümne kõige populaarsema video hulka.

Eelmise aasta 1. septembril, teadmispäeval ilmus maineka teadusajakirja Science esikaaneloona Eesti Maaülikooli taimefüsioloogi professor Ülo Niinemetsa kaasautorlusel valminud artikkel taimelehtede suuruse varieeruvuse põhjustest. Teaduse laiema ühiskondliku mõju tutvustamine ja rõhutamine oli ka üks meie prioriteete Eesti Euroopa Liidu eesistumise ajal. Töö selle nimel, et maksumaksja mõistaks teadusuuringutele eraldatava raha olulisust kogu ühiskonna arengus, on äärmiselt tähtis.

Lisaks leppisid Euroopa Liidu riigid Eesti juhtimisel kokku järgmise teaduse ja innovatsiooni raamprogrammi põhimõtetes. Leiti, et raamprogramm Horisont 2020 toimib hästi, aga järgmine programm peab olema veel ambitsioonikam nii eelarve kui ka tegevuste osas. Teadlastele paremate osalustingimuste loomiseks vedas Eesti eesistujana arutelusid rahastamissüsteemi sidusamaks ja avatumaks muutmise üle. Eesistumise raames sündis ka "Tallinna üleskutse", inglise keeles "The Tallinn Call for Action 2017", mis kutsus üles teadusrahastuse suurendamisele ja on toeks Euroopa Liidu järgmise eelarveperioodi läbirääkimistel. Dokument on juba üsna lühikese aja jooksul saanud päris laialdast vastukaja.

Väga austatud Riigikogu! Mõtleme pidevalt, kuidas saaks teadus- ja arendustegevust soodustada ning selle positiivset mõju avada. Teadus- ja arendusnõukogu soovitusel on plaanis tellida Eesti teadus- ja innovatsioonisüsteemi hindamine. Soovime terviklikku ja erapooletut ülevaadet meie hetkeseisust ning praktilisi soovitusi süsteemi edasiarendamiseks järgmisel planeerimisperioodil. Lisaks Euroopa ekspertidele on hindajatena kavas kaasata eksperte Ameerika Ühendriikidest, näiteks Stanfordini uurimisinstituudist. Mul oli au seda asutust eelmisel aastal ka isiklikult külastada. Me vajame väljapaistvaid ideid, et tehnoloogiarikas infoühiskonnas Eesti elu edasi viia. Just sellisena näen ma muutuvat maailma meie ümber.

Järgmisi teadus- ja arendustegevuse valdkonna poliitilisi otsuseid mõjutavad kindlasti kevadel töö lõpetava teaduse ja kõrghariduse rahastamise ja korraldamise rakkerühma tulemused. Palju kõneainet

pakkunud teadusasutuste konsolideerimisega tuleb Eestis teaduskvaliteeti silmas pidades jätkata. Rakkerühm on välja pakkunud üldisemad kriteeriumid konsolideerimisotsuste tegemiseks, arvestades samas, et iga liitumist tuleb siiski analüüsida ja kaaluda kui üksikjuhtumit. Lisaks on rakkerühm analüüsinud ning teeb konkreetseid ettepanekuid teadussüsteemi rahastamise kohta. Fookus on eelkõige raha kasutamise tõhustamisel ja soovitud tulemuste saavutamisel. Loodan, et rakkerühma töö toob kaasa need muutused, millest me aastaid oleme rääkinud, kuid mis on jäänud lõpuni läbi analüüsimata või otsustamata.

Eesti vajab muudatusi ning valitsus tahab neid eest vedada ja ka tagant tõugata. Jätkame paremate töötingimuste loomist Eestit edasi viivate teadmiste, ideede ja lahenduste väljatöötamisega tegelevatele inimestele. Baasrahastuse kasv toob teadlastele suurema kindluse oma akadeemilise karjääri kavandamiseks ning annab suurema vabaduse tegeleda Eestile väärtust loovate teemadega. Kuid see seab teadlastele ka uued nõudmised ja suurema ühiskondliku vastutuse oma uurimisteede valikul. Teiselt poolt peab ka riigi ja ettevõtete sõnum, mida nad teadlastelt ootavad, olema selgem, konkreetsem. See sõnum ei teki iseenesest ning siinkohal saab riik võtta eestvedaja rolli ja koostöös erasektoriga seada selgemad prioriteedid, mis meid edasi viivad.

Kolmandaks eeldab laialdasem uute teadmiste kasutuselevõtt hoiakute ja väärtushinnangute muutust. Teadmispõhine ühiskond tähendab võimet uusi teadmisi ära tunda ja kohandada, nendega kohaneda ja neid kasutusele võtta. Seega peame ise saama targemaks, nutikamaks ja loovamaks, astudes välja mugavustsoonist ja mitte rahuldudes keskpärasusega. See saab sündida vaid üheskoos: hinnates ja kasutades teadmisi, mis on meie riigis olemas.

Eelmisel aastal väljendas austatud Riigikogu liige Krista Aru siin saalis kujundlikult arvamust, et Eesti ühiskond ja Eesti teadus on lahku kasvanud. Meie eesmärk on ikka soodustada nende koos kasvamist, üksteisega arvestamist, üksteise toetamist ja eesmärkide jagamist. Siis muutuvad kättesaadavaks ka seni kättesaamatud eesmärgid. Ma tänan teid kuulamast, austatud Riigikogu! Aitäh!

17:31 Aseesimees Enn Eesmaa

Avan küsimuste vooru ja tuletan meelde, et selle päevakorrapunkti menetlemisel on igal Riigikogu liikmel võimalus esitada üks suuline küsimus. Andres Herkel.

17:31 Andres Herkel

Härra juhataja! Austatud peaminister! Mulle tundub, et me elame eri ajastutel. Te rääkisite siin tõejärgsusest, mina tahaksin tõele jälile saada ka teie ettekande puhul. Jutt on ülevaate kolmandast leheküljelt, kus räägitakse rahastamisest. Mul on selline tunne, et siin on ühes lõigus kahed andmed segamini läinud. Üks on teadus- ja arendustegevuse osa SKT-s tervikuna ja teine on avaliku sektori panus sellesse. Te osutate sellele, et aastal 2016 oli langus, Euroopa Liidu vahendite äralangemine. Mul on tunne, et kui rääkida avaliku sektori osakaalust, siis kas mitte ka aastal 2017 ei olnud langus? Teil on siin kirjas, et 2017. aastal moodustasid need summad 0,78% SKT-st – jutt on avalikust sektorist –, järgmise aasta loodetav näitaja 0,81%. Küsimus: kui suur oli see osakaal 2016. aastal ja mis teie valitsuse panus on olnud?

17:32 Peaminister Jüri Ratas

Aitäh! 2016. aastal alustas see valitsus, kui minu mälu mind ei peta, 23. novembril. Mul on käes sellekohane tabel. Kui me räägime kõigepealt, punkt üks, ainult avaliku sektori kuludest seoses panusega teadus- ja arendustegevusse, siis need protsendid on, nagu te ütlesite, tõesti 2017. aastal 0,78% SKT-st ja 2018. aastaks me prognoosime 0,81%. Aga kummalgi juhul pole tegemist lõplike protsentidega, sest me ei tea veel majanduskasvu 2017. aasta neljandas kvartalis, rääkimata 2018. aastast. Aastal 2016, mille kohta te küsisite, oli see näitaja minu teada 0,61%.

17:33 Aseesimees Enn Eesmaa

Viktoria Ladõnskaja-Kubits.

17:33 Viktoria Ladõnskaja-Kubits

Hea peaminister! Teadusvaldkonna inimeste ja ettevõtjate parema koostöö vajadusest on räägitud juba aastaid. Kuidas teie peaministrina tundub, kas üks võimalik lahendus võiks olla see, et riik suunab

teatud summad ülikoolidele uurimistöö finantseerimiseks ettevõtluse kaudu? Sel juhul suudaksid ettevõtted selgemini öelda, milliseid spetsialiste ja uuringuid nad ülikoolidelt eelkõige vajavad, ülikoolides töötavad inimesed aga näeksid, et nende töö leiab reaalses elus rakendust.

17:34 Peaminister Jüri Ratas

Aitäh küsimuse eest! Kõigepealt, see üldeesmärk, mida ma nimetasin teaduse rahastamisest rääkides, on tõesti see, et me suudame baasrahastuse ja projektrahastuse osakaalu muuta. Loodame jõuda lähemale tasakaalule ehk suhtele 50 : 50. Tänavu võime öelda, et see suhe on 40 : 60. Nii et eesmärk ei ole veel käes. Aga teie küsimus on, ma arvan, selline tuumikküsimus. See on tegelikult küsimus sellest, kuidas riik saab soodustada teadusasutuste ja ettevõtete vahelist koostööd. Me näeme seda koostööd mõlemalt poolt.

Praegu me ütleme, et meie probleem on, miks ettevõtlussektor panustab, nagu ma ka oma kõnes ütlesin, 0,69% ja mitte 2%. Kui lubate, ma toon mõningad näited. Kõigepealt, mis on minu arvates olulisemad algatused. Üks on see, et 2016. aastal on käivitunud teadlaste ja ettevõtjate koostööd soodustav ja nutika spetsialiseerumise kasvu valdkondadele suunatud rakendusühtluse toetamise meede. Selle kogumaht on olnud 26,6 miljonit eurot ja see aitab kindlasti kaasa ettevõtjate huvides teostatavatele rakendusühtlusele ja tootearendustele teadusasutustes.

Teiseks nimetan selle valitsuse aegset uutset lahendust, et me oleme suurendanud ettevõtluslepingute osakaalu baasfinantseerimise valemis. Kindlasti ei ole see lõplik lahendus, aga see on minu arvates samm õiges suunas. Tendents on õige. Mida see tähendab? See tähendab arusaama, et mida rohkem on teadusasutused saanud tulu koostööst ettevõtlusega või ettevõtlusvaldkonnaga, seda rohkem riigieelarvelist teaduse baasfinantseerimist neile võimaldatakse. See on niisugune motivatsioonipakett. Kombinatsioonis baasfinantseerimise kasvuga pakub see teadlastele enam motivatsiooni ja kindlasti ka enam võimalusi ettevõtjatega koostööd teha.

Kolmandaks, institutsionaalset arendusprogrammi ASTRA, st ülikoolide ja teadusasutuste strateegilise arendamise programmi, toetab riik struktuursete muudatuste läbiviimise ja vastutusvaldkondade arendamisega. Arendusprogrammi kogumaht on 121,5 miljonit eurot ning see koosneb ASTRA investeringukavast, mis on natuke üle 54 miljoni euro, ja ASTRA toetustest ülikoolide ja teadusasutuste õppe- ja teadustöö arendamiseks, mis on 67,4 miljonit eurot. Näiteks on ASTRA meetme raames toetatud ülikoolide ühist ettevõtluskoostöö platvormi ADAPTER. Lisaks toon välja, et EAS-is on käivitatud mitmeid mahuka eelarvega ettevõtete ja teadlaste koostööd soodustavaid meetmeid, on olemas tehnoloogia arenduskeskuste klastrid, innovaatiliste riigihangete toetamise meede ning innovatsiooni- ja arendusosakud. Uus lahendus 2018. aastal on see, et alates sellest aastast me toetame riigieelarvest täiendavalt – tõsi, väga piskuga, 1 miljoni euroga aastas – ettevõtete tootearendustegevusi, seda eelkõige seonduvate suurte riskide maandamiseks. See on kindlasti valdkond, millega me püüame tulevikus jõulisemalt tegeleda, nagu me oleme tegelikult ka koalitsioonileppesse kirja pannud. Veel mainin ma meie avatud uste põhimõtet, millest ma oma ettekandes ka rääkisin. Ma arvan, et meie tulevane liitumine Euroopa Kosmoseagentuuri ja lähitulevikus Euroopa Tuumauuringute Keskusega on samuti ettevõtluse, teaduse ja riigi koostöö meede. Nii et need mõningad näited.

17:38 Aseesimees Enn Eesmaa

Palun, Urve Tiidus!

17:38 Urve Tiidus

Aitäh, juhataja! Lugupeetud peaminister! Maailmas võrreldakse riike väga erinevate statistiliste näitajate järgi. Üks ilmekas võrdlusnumber on tõepoolest teadus- ja arendustegevuse kogukulude maht võrreldes SKT-ga. Aga on ka üks teine võrdlusnumber, mida viimasel ajal eriti esile tuuakse: see on selle summa kasv, mis igal aastal teadus- ja arendustegevusse investeeritakse. Viimasel kümnendil on selles vallas eestvedajad olnud Aasia riigid – Jaapan, Lõuna-Korea ja eriti Hiina –, kus kasv on isegi paar korda suurem kui Euroopa riikides. Konkurents teatavasti viib elu edasi ja kuigi mastaabid on Eestis hoopis teised kui Aasia riikides, ma siiski küsin, mida on Eestil õppida näiteks Lõuna-Korealt, kelle majandusliku taga on just tootmisele suunatud teadus- ja arendustegevus, või Hiinalt, kelle panus teadus- ja arendustegevusse kasvab järjekindlat. Ka uudishimutsen, kas teil on mõni eeskuju selliste edukate riikide seas.

17:39 Peaminister Jüri Ratas

Aitäh! Mis puudutab ettevõtjate panust teadus- ja arendustegevusse, siis nagu ma ütlesin, need investeeringud tegelikult on väga riskantsed. Need on väga pikaajalised ja need on väga kallid. See on peamine põhjus, miks me näeme seda, et ettevõtlus võtab liiga vähe teadus- ja arendustegevuse kulutusi enda kanda. Ta võiks sinna rohkem panustada.

Teie haare on väga lai, te rääkisite Lõuna-Koreast ja Hiinast. Kui te lubate, siis ma tulen oma vastusega tagasi siiski Eesti juurde. Alates aastast 2015 me näeme väikest-väikest tõusu. Kui 2015. aastal panustas meil teadus- ja arendustegevusse 225 ettevõtet, siis 2016. aastal natukene rohkem, 257 ettevõtet. Aga me peame erasektori vähest aktiivsust teadus- ja arendustegevuse vallas probleemiks ja seda peab kuidagi muutma, ettevõtjaid peab kuidagi motiveerima. Me oleme TAN-is arutanud, kuidas vähendada nende ettevõtete n-ö bürokraatiavalli, kui nad oma andmeid statistikas näitavad. Bürokraatiat peaks vähem olema.

Aga tegelikult ma arvan, et põhiküsimus on selles, kuidas avalik sektor suudab neid riskantseid ja kalleid investeeringuid motiveerida ja mingis mõttes garanteerida. See arutelu võiks kindlasti laiem olla.

Teadus- ja arendustöö ning innovatsioonisüsteemi hindamisse me tahame kindlasti, nagu ma juba ütlesin, kaasata eksperte Euroopast, aga ka väljastpoolt Euroopat. Ma ei oska praegu kohe öelda, kust need eksperdid tulevad, aga kindlasti ei peaks teie nimetatud riike või seda maailmajagu välistama.

Tasub õppida nende kogemusest. Aasia kogemusi tasub laiemalt uurida. Tasub vaadata Singapuri kogemusi, Lõuna-Korea kogemusi, Hiina kogemusi, nagu te ütlesite. Ja meie eksperdid on seda ka teinud. Võtta midagi otseselt üks ühele üle on ehk keeruline. Kui te küsisite, kas on selline üks eeskuju, keda me tahaksime võtta mallina, siis ma arvan, et sellist vist ei ole. Aa, see oli küsimus personaalselt mulle? Ma arvan, et sellist eeskuju ei ole ka mul isiklikult.

Mis on tegelikult praegu võtmekoht? Ma mäletan eelmisel aastal seda arutelu ja ma mäletan ka teatud arupärimistele vastamist selle aasta jooksul. Ma olen öelnud, et minu meelest tuleks seda arutelu pidada enne järgmisi Riigikogu valimisi. Siis tuleks arutada, kuidas ettevõtjaid motiveerida rohkem kulutama teadus- ja arendustegevusele. See oleks mitte ainult väga huvitav, vaid ka väga vajalik arutelu enne järgmisi Riigikogu valimisi. Meil on vaja mingit ühtset lähenemist, poliitilist konsensust eri erakondade vahel.

17:43 Aseesimees Enn Eesmaa

Külliki Kübarsepp, palun!

17:43 Külliki Kübarsepp

Aitäh, hea aseesimees! Hea peaminister! Mina puudutan doktoranditoetusi, sest ka doktorandite arv näitab teatud moel meie valmidust investeerida teadusesse ja selle arendamisse. Jah, käesoleva aasta eelarves on väikene doktoranditoetuse tõus ette nähtud. Kuid fakt on see, et see paraku ei garanteeri, et doktorantidel oleks võimalik sada protsenti pühendada õppetööle ja uurimistööle. Nad peavad seda ikkagi tegema põhitöö kõrvalt ja see tähendab seda, et õppeaeg venib tihtilugu teadmata pikaks ja see muudab riigile nende õpetamise veel kallimaks. Kas te saate tutvustada teie valitsuse järgmise ja ülejärgmise aasta plaane? Kas doktoranditoetus jääb samale tasemele või on plaanis seda suurendada? Mis mahtudest me võiksime rääkida?

17:44 Peaminister Jüri Ratas

Aitäh! Nagu ma ütlesin, tänavu on valitsuskoalitsioon selle eraldi prioriteediks seadnud. Ja seda mitte ainult põhimõttena ja sõnades, vaid tegu on ka reaalse rahapanusega. 2018. aastal on lisasumma 5 miljonit eurot. Ma olen teiega täiesti nõus, et toetus peab võimaldama doktorandil töötada ainult teadusasutuses. Kindlasti praegune summa seda ei võimalda, suure tõenäosusega tuleb doktorikraadi tehes töötada lisaks mõnes teadusasutuses või erasektoris.

Mis on plaanid tulevikuks? See on riigi eelarvestrateegias kirjas, et doktoranditoetused kasvavad ka aastail 2019 ja 2020. Missuguseks konkreetselt see summa kujuneb? Kindlasti on see summa vähemalt pluss 5 miljonit igal aastal, aga kui riigi eelarvestrateegia arutelude käigus on seda võimalik muuta ja ka eelarve lubab, siis tuleb seda kaaluda.

Samas on minu meelest väga positiivne, et me üleüldse praegu saame rääkida suurenevast doktoranditoetusest. Ma arvan, et 5 miljonit ei ole mitte väike summa, nagu me siin Eestis mõnikord soovime väita. Julgeksin isegi öelda, et see on pigem rekordiline tõus. See on märkimisväärne tõus,

mida ei ole varem tehtud. Ning lisaks doktoranditoetusele me ei tohi ära unustada ka stipendiume. Doktorantidel on võimalik taotleda ka stipendiume, millel on tavaliselt spetsiifilised eesmärgid. Õppureid motiveeritakse nende abil õppima prioriteetsetes valdkondades. Näiteks nutika spetsialiseerumise valdkonna stipendiumid motiveerivad noori kindlasti õppima valitud erialal edukalt täiskoormusega ja ka nominaalajaga lõpetama.

17:46 Aseesimees Enn Eesmaa

Palun, Anne Sulling!

17:46 Anne Sulling

Hea eesistuja! Hea peaminister! Te mainisite oma kõnes plaani kaasata Eesti teadus- ja innovatsioonisüsteemi hindamiseks ka mõne eksperdi Stanfordini uurimisinstituudist, mida te külastasite. Poolteist kuud tagasi korraldasin ma koostöös Riigikogu Arenguseire Keskusega innovatsioonikonverentsi, kus esines sellesama Stanfordini uurimisinstituudi innovatsioonikeskuse pikaajaline juht. Teie erakonnast ei olnud teda kuulama tulnud mitte keegi. Ta andis meie teadus- ja innovatsioonisüsteemile ühe hinnangu: nimelt, et Eesti valitsus kulutab teadus- ja arendustegevusele alla oma võimete. Tema hinnangul võiks Eesti kulutusi teadus- ja arendustegevusele kahekordistada. Kas te selle Stanfordini uurimisinstituudi auväärt eksperdi hinnangut kavatsete järgmise aasta eelarvet kavandades arvesse võtta?

17:47 Peaminister Jüri Ratas

Austatud Anne Sulling! Ma väga tänan selle küsimuse eest ja selle mahlaka vahehaagi eest, et kohal ei olnud ühtegi inimest Keskerakonnast! Ma kuulun ka sellesse erakonda, kui seda on oluline praegu märkida – arvan siiski, et see ei ole väga oluline. Aga kui me tegime ettevõtjatega selle, kuidas ma ütlen, visiidi USA-sse, siis ma soovisin ära käia SRI-s, kuulata neid ja püüda leida võimalusi nende koostöök Eestiga. Me oleme peale seda konverentsi rääkinud seal kõnelenutega ja palunud ka sellel inimesel olla üks ekspert või üks hindaja. Ma ei ole praeguse situatsiooniga peensusteni kursis, aga minu teada ta on esialgse nõusoleku andnud.

Nüüd teie küsimusest. Te viitasite tema väitele, et Eesti suudaks teadus- ja arendustegevuse kulutusi kaks korda suurendada, ja küsisite, kas meil on seda plaanis teha. Selles küsimuses võib alati minna väga poliitiliseks ja ette heita, miks siis seda pole tehtud. Noh, Eestis ei ole aastail 2017 ja 2018 esmakordselt olemas valitsus ja peaminister. Nad on olnud väga pikka aega ja võimul on olnud ka teised erakonnad.

Nagu ma ütlesin oma kõnes, me ei ole taganenud eesmärgiks seatud 1%-st, aga kui te räägite finantseeringu kahekordistamisest, siis see peaks tähendama avaliku sektori panust ca 1,6% SKT-st. Kui võtta aluseks järgmine aasta ja ütelda, et 2019. aastal võiks avaliku sektori panus teadus- ja arendustegevusse olla 1% SKT-st, siis see teeb kokku ca 75 miljonit eurot. See on Eesti riigi eelarve jaoks väga suur summa. Põhimõtteliselt ma muidugi toetan, et me selle 1%-ni jõuame. Kui te küsite, kas võiks praegust summat kahekordistada, siis see on veel ambitsioonikam siht. Kui see võimekus riigil aga tekib, siis loomulikult.

Praegu me oleme valitsusega Riigikogule välja pakkunud selle eelarve 0,03%-list kasvu. Rahas on see ca 15 miljonit, täpsemalt 14,9 miljonit ja ma arvan, et see tendents on ikkagi positiivne. Kas järgmise aasta eelarves on mul plaanis seda summat vähendada? Ei, vähendada ei ole plaanis. Kas ma sooviksin seda suurendada? Jah, ma sooviksin seda suurendada. Kui suur on meie võimekus, milline on reaalne seis, see selgub aga tänavu suve lõpus ja septembris, kui valitsuses on viimased arutelud järgmise aasta riigieelarve teemal. Ja loomulikult on ju Riigikogu see, kes lõplikult otsustab eelarve. Aga jah, me küll ei suuda seda raha kahekordistada, ent me saame hoida tendentsi, et need summad liiguvad ülespoole. Seda tuleb kindlasti teha.

17:51 Aseesimees Enn Eesmaa

Palun, Krista Aru!

17:51 Krista Aru

Aitäh, härra juhataja! Austatud peaminister! Te ütlesite, et Eesti teaduskorraldust, teadusasutusi ja teadussüsteemi ootab ees uus suurem rahvusvaheline hindamine. Mis on selle järjekordse hindamise konkreetset eesmärgid? Teatavasti on Eesti teadussüsteem tervikuna pideva sihtvalveerimise all, hinnatakse meie teadustöö suundasid. Meil on mitmesuguseid hindamisi, kuhu on kaasatud ka rahvusvaheliselt tuntud eksperte, küllalt olnud. Milleks viiakse nüüd läbi uus suur hindamine?

17:52 Peaminister Jüri Ratas

Aitäh selle väga olulise küsimuse eest! Me peame arvestama sellega, et käesoleva planeerimisperioodi lõpp tuleb aastal 2020. Umbes kolme aasta jooksul mingid projektid lähevad edasi, aga nii see on. Ma ütlesin, et uut olukorda on eurode hulga mõttes praegu keeruline hinnata, aga seda võib kindlalt väita, et Euroopa Liidu rahastus muutub kogu ühenduses pigem vähenemise suunas – just Brexiti, Suurbritannia lahkumise tõttu. Lisaks sellele meie enda elujärg, ma vähemalt loodan, paraneb. Kui nüüd rääkida sellest hindamisest, siis kordan: tõesti, käesoleva planeerimisperioodi lõpp läheneb, on algamas uus periood, mida juba ette valmistatakse. Enne uute eesmärkide seadmist, uute plaanide tegemist on vaja seni saavutatu kokku võtta: mis on hästi tehtud, mis halvasti, analüüsida, mis on õnnestunud ja mis on endiselt, kui nii tohib öelda, süsteemi suurimad kitsaskohad, millele tuleb uuel perioodil enam või uuel moel tähelepanu pöörata. TAI süsteemi on viimastel aastatel analüüsinud suuremalt jaolt Eesti enda teadlased. Paljuski on need analüüsid meile vajalikku infot andnud, aga on leitud, et puudu on sellisest, kuidas öelda, värskest objektiivsest kõrvaltvaatest. Ja lisaks üldisele hinnangule oodatakse eelkõige praktilisi konkreetseid ettepanekuid. Töö tellitakse Euroopa Komisjonist. Me oleme seda ka TAN-is arutanud, kust see töö tellida. Euroopa Komisjoni puhul on kulud tunduvalt väiksemad, kui need oleksid mingi teise rahvusvahelise organisatsiooni puhul. HTM töötab välja detailse lähteülesande, töö tellitakse koostöös MKM-i ja Riigikantseleiga.

17:54 Aseesimees Enn Eesmaa

Raivo Põldaru.

17:54 Raivo Põldaru

Aitäh, härra aseesimees! Hea peaminister! Kuidas hindate olukorda, kus noored teadlased, doktorid on oma tööd kaitsnud ja õpingud lõpetanud, kuid on sunnitud Eestist lahkuma, sest nad lihtsalt ei leia siin rakendust? Kas te näete selles probleemi ja kuidas olukorraga toime tulla, et nad ikkagi leiaks siin tööd? On teil mingeid mõtteid selles osas?

17:55 Peaminister Jüri Ratas

Aitäh! Ma pean seda olukorda kindlasti problemaatiliseks ja väljakutseid esitavaks. Me tõesti kaotame häid teadlasi, kes lahkuvad Eestist ega tule siia tagasi. See võimalus peaks neil alati olema. Ühelt poolt ei saa neid ju kuidagi takistada. Teadus on riigipiirideülene, vähemalt suure osas. Oma ettekande alguses ma ütlesin, et on tore, et osa teadlasi on tulnud Eestisse tagasi, olles välismaal teadust teinud. Aga ega neid näiteid väga palju ei ole. Ma ütlesin ka seda, et teadlased tulevad pigem tagasi siis, kui kontaktid kodumaal on säilinud – see aitab kindlasti kaasa. Samas julgen väita, et Eestist lahkumine pole alati halb, rahvusvaheline kogemus on kindlasti hea. Aga tagasipöördumist igal juhul soodustama peab. Mida selleks teha saab? Ma arvan, et vajalikud on needsamad asjad, mis juba jutuks on olnud. Ühelt poolt, punkt 1: teadus- ja arendustegevuse kulutusi tuleb suurendada. Punkt 2: projektitoetused ja baasfinantseeringud tuleb rohkem tasakaalu viia. Me ka tegelikult motiveerime selle eesmärgi saavutamist, mille kohta küsis austatud Viktoria: kuidas suurendada ühisosa ettevõtluse ja ülikoolide tegevuses.

Ma arvan, et ühest vastust on siin keeruline anda, aga need on tegevused, mis peaksid välismaal töötavat teadlast motiveerima mõtlema, et võib-olla mingil ajal tasub Eestimaale tagasi pöörduda.

17:57 Aseesimees Enn Eesmaa

Palun, Yoko Alender!

17:57 Yoko Alender

Aitäh, hea juhataja! Austatud peaminister! Jätkan pisut sarnasel teemal. Rahvastikukriisi lahendamise probleemkomisjonis me oleme tegelenud ka sellise teemaga nagu eestikeelne teadus ja selle jätkusuutlikkus. Rahvusvahelistumine on kindlasti teaduses ja kõrghariduses positiivne nähtus, aga seda tuleks tasakaalustada siiski ka omakeelset teadustööd võimaldades. Millised on need meetmed, need tegevused, mis valitsusel on käsil, et soosida eestikeelset teadustööd eri tasemetel?

17:58 Peaminister Jüri Ratas

Aitäh! Ma ei tea, kas see küsimus oli päris selle valdkonna kohta, mida nimetatakse rahvusteadusteks. Ma mäletan, et eelmisel aastal tõstatas selle teema väga aktiivselt Krista Aru. Kui minu mälu mind ei peta, siis rääkis ka professor Aadu Must rahvusteaduste tähtsusest. Te küsisite konkreetsete meetmete kohta. Ma arvan niiviisi, et üldjoontes on rahvusteaduste seis hea ning viimastel aastatel on see kindlasti paranenud. Miks ma nii arvan? On käivitunud mitmeid uusi algatusi või projekte. Näiteks alustas 2017. aastal tööd Eesti-uuringute Tippkeskus. See on rahvusteaduste seisukohast üks silmapaistvaimaid ettevõtmisi viimastel aastatel. Teiseks, riik toetab Tartu Ülikoolis rahvusprofessoreid. Summa on suurusjärgus 1,2 miljonit eurot aastas ja sellega toetatakse kokku kümme professori, sh eesti keele ja kultuuri, Eesti ajaloo ja muudes sellistes valdkondades. Toetatakse nii õppe- kui ka teadustööd. Kolmandaks ütlen teie küsimusele vastuseks seda, et meil on siin olnud palju juttu meie soovist jõuda finantseeringute osas tasakaaluni 50 : 50, aga praegu eraldab riik baasfinantseeringutest täiendavalt 5% rahvusteaduste toetamiseks. Mida aastal 2018 see 5% baasfinantseeringust tähendab? See tähendab summat 1,3 miljonit eurot. Neljandaks toon välja, et Haridus- ja Teadusministeeriumi valitsemisalas on viimastel aastatel kasvanud ka Eesti Keele Instituudi ning Eesti Kirjandusmuuseumi rahastamine. Veel märgin teie küsimusele vastates, et Haridus- ja Teadusministeerium valmistab ette eesti keeletehnoloogiaga seotud teadustegevuse jätkuprogrammi. Eesmärk on, et keeletehnoloogia rakendusi kasutatakse järjest enam erinevate teenuste osutamisel. Millele me võime siin viidata? No näiteks tõlkesüsteemid, kõnetuvastus. Kui olla väga konkreetne, siis selleks eraldatakse ca 0,8 miljonit eurot aastas. HTM rakendab ka riiklikku teadusprogrammi "Eesti keel ja kultuurimälu", mille maht aastas on ca 0,5 miljonit eurot. Humanitaarteaduste ja ka kunstide valdkonnas tegutsevad kaks doktorikooli: kultuuriteaduste ja kunstide doktorikool ning keeleteaduse, filosoofia ja semiootika doktorikool. Riik toetab ka EKA uue õppehoone ehitamist ning Eesti Muusika- ja Teatriakadeemia uue saali ehitamist. See on lühike vastus teie küsimusele.

18:01 Aseesimees Enn Eesmaa

Liina Kersna, palun!

18:01 Liina Kersna

Aitäh, hea eesistuja! Austatud peaminister! Te rõhutasite oma ülevaates, et igal ministeeriumil on lausa kohustus kaasata poliitika kujundamisel oma valdkonna teadlasi. Täna me võtsime siin Riigikogu saalis napi häälteenamusega vastu põhikooli- ja gümnaasiumiseaduse muudatused, mis puudutavad kaasava hariduse rahastamist ja korraldust. Minu teada saadeti see eelnõu teadlastele vahetult enne seda, kui Riigikogu kultuurikomisjonis käis juba selle esimese lugemise arutelu. Mis te arvate, millal me jõuame sinnamaale, et ministeeriumid konsulteerivad valdkonna teadlastega juba siis, kui välja töötatakse kontseptsiooni, kuidas ja mida muuta?

18:02 Peaminister Jüri Ratas

Aitäh! Ma saan aru, et peaminister peab võib-olla kursis olema kõikide alatiste komisjonide tööprotsessidega, aga vaevalt te oma küsimusega seda silmas pidasite. Ma kõigepealt alustan sellest, mis ma oma kõnes ka välja tõin. Ma ei suhtu sellesse teemasse üldse mitte kergekäeliselt. Viskasin oma kõnes õhku retoorilise küsimuse, miks me jõudsime selleni alles viimastel aastatel. Enne seda retoorilist küsimust käis jutt sellest, et ministeeriumis töötavate teadusnõunike võrgustiku käivitamine oleks võinud käia palju aktiivsemalt ja see oleks võinud juhtuda palju varem. Mul on hea meel, et see töö on viimasel ajal hoo sisse saanud. Tõsi, päris lõpuni ei ole jõutud, jupp maad on veel minna: minu teada on tänase seisuga ametis kaheksa teadusnõunikku. Aga jah, täidesaatva võimu esindajana ma olen täiesti veendunud, et kui me räägime kultuurikomisjonist, siis kultuurikomisjoni esimees ja teised selle professionaalsed liikmed teevad oma tööd väga tõsiselt ja väga professionaalselt. Mul on olnud au teie palge ees käia. Ma arvan, et te kõik olete valmis kaasama ka väliseksperte nii palju, kui vähegi võimalik.

18:04 Aseesimees Enn Eesmaa

Henn Põlluaas.

18:04 Henn Põlluaas

Aitäh! 2016. aastal loodi valitsuse otsusel kõrghariduse ja teaduse rahastamise ning korraldamise rakkerühm, kelle ülesanne on valmistada ette kõrgkoolide ja teadusasutuste ning nende tugiteenuste konsolideerimine ning teaduse ja kõrghariduse rahastamist puudutavate soovituste rakendamine. Sinna kuuluvad näiteks ministeeriumide, ülikoolide ja teaduste akadeemia esindajad ning rakkerühm peab esitama oma töö lõpparuande hiljemalt 2018. aasta esimeses kvartalis, seega õige pea. Kui kaugele nad on oma töös jõudnud? Milliseid ettepanekuid nad on seni esitanud? Kas lõpparuanne valmib ettenähtud ajal? Ja kas valitsus kavatses nende ettepanekuid ka arvestada?

18:05 Peaminister Jüri Ratas

Aitäh! Hea Riigikogu liige! Mul tekib küsimus, kuidas saab rakkerühma töö tulemusi oodata juba enne teatud perioodi lõppu, kuidas saab juba praegu küsida: "Nii, kuidas sellega on?" Te teate väga hästi, millal rakkerühm oma töö lõpetab. Ma kordan üle: nagu te ütlesite, aruanne valmib 2018. aasta esimeses kvartalis. Ma tean seda, et töö on olnud väga aktiivne ja kindlasti valmib kokkuvõtte õigeks ajaks. Te märkisite väga õigesti, kelle esindajad rakkerühma kuuluvad. Mõned asutused-ühendused jäid aga nimetamata ja selleks, et keegi ei tunneks ennast puudutatuna, ma loen auväärt Riigikogu ees täpsemalt üles, kelle esindajad rakkerühma kuuluvad: need on teaduste akadeemia, rektorite nõukogu, Eesti Üliõpilaskondade Liit, Teenusmajanduse Koda, Eesti Põllumajandus-Kaubanduskoda, Rahandusministeerium, majandusministeerium, Haridus- ja Teadusministeerium. Rakkerühma ettepanekute esitamise algne tähtaeg oli natukene varem, aga praegu on tõesti kokku lepitud, et see on 2018 esimene kvartal. Kui te küsite, kas töö saadakse selleks ajaks valmis, siis minu teada saadakse valmis. Ja kindlasti on soov neid ettepanekuid arvesse võtta. Selleks ju rakkerühm kokku ongi kutsutud, mitte selleks, et ta teeks töö ära, aga kedagi need soovitused ei huvita. Rakkerühma töö algas 2016. aasta augustis. Peamine eesmärk on teha valitsusele ettepanekuid teaduse ja kõrghariduse pikaajalise rahastamise ning ülikoolide ja teadusasutuste tugiteenuste konsolideerimise kohta. Soovin rakkerühma juhile Katrin Pihorile jõudu! Ta teeb oma tööd hästi pühendunult ja ma olen veendunud, et kui rakkerühma töö on valminud, siis valitsus võtab neid ettepanekuid väga tõsiselt. Ma tänan teid!

18:07 Aseesimees Enn Eesmaa

Austatud peaminister, ma tänan teid küsimustele vastamise eest! Teile praegu rohkem küsimusi ei ole. Avan läbirääkimised. Selles voorus saavad sõna fraktsioonide esindajad. Palun, Viktoria Ladõnskaja-Kubits Isamaa ja Res Publica Liidu fraktsiooni nimel!

18:07 Viktoria Ladõnskaja-Kubits

Austatud Riigikogu! Peaministri ülevaade teadus- ja arendustegevuse olukorrast ning innovatsioonistrateegia 2014–2020 elluviimisest on väga oluline. Teadus ja haridus on valdkonnad, ilma milleta on areng võimatu ja tulevik tume, aga meie ju tahame paremat tulevikku. Seoses sellega lubage välja tuua mõned punktid IRL-i fraktsiooni mõtetest nendel teemadel. Esiteks. On selge, et teaduse areng ning sellesse valdkonda vajalike ressursside suunamine peab olema riiklik prioriteet. Selge on ka see, et praegused summad, mis lähevad selle valdkonna arendamisele, ei ole piisavad. Eesmärk peaks olema jõuda teaduskulutustega vähemalt 1%-ni SKT-st. Teiseks. Tähtis on teadusvaldkonna inimeste ja ettevõtjate koostöö, millest räägitakse viimastel aastatel üsna palju. Teaduse ja ettevõtluse koostöö on teaduse arengu tagaja ning ettevõtluse laiema haarde ja ka ühiskonna vajadusi arvestava ärimudeli valem. Just nii! See on sümbiootiline seos. Koostöö on vajalik mõlemale poolele. Algfaasis vajab seda koostööd rohkem justkui teadus, aga kaugemas perspektiivis võidab hea koostöö tulemusel rohkem just ettevõtte, kes rakendab teaduse viimast sõna. Tema konkurentsivõime ja tulud on suuremad. Siin tasuks mõelda järgmise idee peale: kas me oleme valmis looma süsteemi, mille kaudu teatud osa riigi rahast jõuaks ülikoolideni ettevõtluse kaudu? Sel juhul saaksid ettevõtted rahahoobasid kasutades täpsemalt formuleerida, milliseid suundi teadusvaldkonnas nad tähtsamaks peavad. Ülikoolid saaksid aga paremini pakkuda just seda, mida riigile on vaja. Selles ettepanekus on palju detaile, aga idee kui selline vajaks arutamist, sest tundub, et sellest võiks sündida

laiemat kasu.

Kolmandaks. Mul on hea meel, et valitsus tõstis doktoranditoetust sellest aastast enam kui 50% ning kindlasti on meie soov seda ka edaspidi tõsta. Vahel on kuulda mõtet, justkui oleks doktorikraad iga inimese isiklik huvi, aga mina sellist mõtteviisi ei jaga. Arvan, et mida rohkem inimesi meie riigis tunneb, et nad võivad endale lubada teadusega tegelemist, seda targem ja edukam on meie riik. Doktorantide kindlustunne on rahvusvahelistunud maailmas ka riikide huvi.

Ning viimaseks: teaduse populariseerimine, väga oluline ja huvitav teema. Oktoobri viimastel päevadel toimus teaduste akadeemias konkurss "Teadus 3 minutiga". See on vajalik ja huvitav konkurss, kus noor teadlane peab lühidalt ja arusaadavas keeles selgitama, miks just tema uurimistöö on ühiskonnale vajalik. Ettevõtmine teenib kahte eesmärki. Ühest küljest peab teadlane atraktiivselt ja selgelt rääkima keerulistest teadusajadest. Teisest küljest saab publik, kellele mõni valdkond võib võõras olla, teada, miks üks või teine teadussuund oluline on. Sellised üritused liidavad teadlaskonda ülejäänud ühiskonnaga. Eesmärk on see, et teadus oleks igapäevaellu kaasatud ning peegeldaks ühiskonda. Selleks, et peegel ikka midagi head peegeldaks, peab selle peegli ees seisma heas toonuses, enesekindel ja rahulolev nägu. Aitäh!

18:11 Aseesimees Enn Eesmaa

Palun, Barbi Pilvre Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsiooni nimel!

18:11 Barbi Pilvre

Hea eesistuja! Austatud peaminister! Lugupeetud Riigikogu liikmed! Kolleegid akadeemiast, kes loodetavasti kuulasid interneti vahendusel peaministri ettekannet! Kõigepealt tänan peaministrit oluliste teemapüstituste eest teadus- ja arendustegevust ning innovatsioonipoliitikat lahates! Sotsiaaldemokraadid on ikka hinnanud teadmispõhist ühiskonna juhtimist. Sotsiaaldemokraatliku maailmavaate pooldajate seas on palju haritlasi, nende hulgas ülikoolide rahvast ja teadlasi. Kirglik tahe maailma kohta uut teada saada, uudishimu, valmidus katsetada, lõplikes tõdedes kahtlemine, intellektuaalse eelistamine praktilisele ja ka teatav elukaugus ning utopism on teaduse kui eluvaldkonna, aga ka Eesti sotsiaaldemokraatide mõtteviisi aluseks. Olgu see öeldud ka kerge enesekriitikana.

Teadust finantseeritakse Eestis põhiliselt avalikest vahenditest. Teadustöö tulemused ei ole alati koheselt ühiskonna üldiseks hüvanguks konverteeritavad. Need võivad rakendatavaks osutada alles aastakümnete pärast või ka üldse mitte, jäädagi fundamentaalteadmisteks, mis lihtsalt avardavad meie arusaamu maailmast. On ideaalne, kui teadlaste ja ettevõtjate koostöös valmivad mingid kasulikud uued innovaatilised lahendused, tegutsemisviisid, rakendused, isegi seadmed. Teadus on ressursimahukas ja et teadustegevuseks raha oleks, tuleb rahalist väärtust luua kuskil mujal – ettevõtluses – ja seda raha ümber jagada. On vaja ühiskonna konsensust, et ettevõtluses teenitud avalike vahendite abil tehtaks teadust, mis võib toetada innovatsiooni – nii tehnilist kui ka sotsiaalset innovatsiooni –, aga võib ka osutada mitterakendatavaks uueks teadmiseks.

Eestis on välja kujunenud kõrgel tasemel teadus- ja arendustegevus ja riik panustab selle taseme hoidmiseks ja tõstmiseks suurel määral ressurse. Väga oluline osa rahast tuleb Eesti teadusse siiski Euroopa Liidu fondidest. Seda ei tohi unustada. Teaduselu on rahvusvaheline ja on mõnes mõttes normaalne, et Eesti teadlased konkureerivad edukalt, et saada kasutada rahvusvahelisi rahastusvõimalusi. Teisalt tekitab sõltuvus välismaistest projektirahadest ebakindlust ja tohutu bürokraatia, mis raha taotlemisega kaasas käib, õgib aega ja energiat, mida teadlased saaks suurema baasrahastuse puhul kasutada sisulise töö tegemiseks.

Sellest on palju räägitud, et Eesti teaduse hindamise süsteem tugineb loodusteaduste hindamise mudelile. Seetõttu pole sotsiaal- ja humanitaarteadustes loodavad teadmised alati füüsika, keemia, meditsiini jaoks sobivate mõõdikutega adekvaatselt hinnatavad. Humanitaar- ja sotsiaalteadustes loodavad uued teadmised võimaldavad meile aga refleksiooni ja sellised teadmised muutuvad väärtuslikuks sageli alles aja jooksul kumuleerudes. Selliste teadmiste väärtuslikkusest võib aru saada alles siis, kui neid mingi pikema perioodi jooksul enam juurde ei toodeta, kui me peaksime hakkama saama ainult uusimate, näiteks viimasel viie aastal omandatud teadmistega konkreetses valdkonnas, näiteks mõnes reaalteaduses. Analoogiliselt võiks ette kujutada, et kõik ilukirjanduslikud raamatud, mis

on vanemad kui viis aastat, muutuvad kättesaamatuks. Sellises kujutletud olukorras me ühel hetkel saaksime aru, et ühiskond meie ümber on väga rumal.

Palun lisaiega!

18:14 Aseesimees Enn Eesmaa

Palun, kolm minutit juurde!

18:14 Barbi Pilvre

Kui humanitaar- ja sotsiaalvaldkonnas on refleksiooniks vajalike uute teadmiste saamine raskendatud, siis hiilimisi kujunev maailmast arusaamise piiratus võib äkitselt anda tunda mitmes eluvaldkonnas korraga, tekitades ühiskonnas n-ö kammertooni. See on üsna õõvastav olukord. Pole võimatu, et selline refleksioonipuudega ühiskond võib olla näiteks tehnoloogiliselt väga arenenud, aga piiratus paistab välja näiteks sellest, milleks tehnoloogiat kasutatakse või kuidas selle mõju mõtestatakse.

Eestis jõutakse teaduse ja ühiskonna suhteid vaagides sageli konsensussele, et innovaatiline mõte, kui seda rahastatakse avalikest ressursidest, peaks sagedamini jõudma teadusest ka praktikasse ja peaks olema rakendatav Eesti majanduse hüvanguks. Selleks soositakse teaduse ja erasektori koostööd ja on kava siduda tulevikus teadusinstituutide baasrahastus võimekusega teha koostööd erasektoriga. Avaliku sektoriga, näiteks ministeeriumidega koostööd tegevaid sotsiaal- ja humanitaarteadlasi selline valem pehmelt öeldes ei soosi. Avaliku väärtuse loomist see valem ei hinda ja see on vale suhtumine. Teaduse ja erasektori koostöö on igati tervitatav ja Eesti ettevõtetus võiks muutuda teadmistepõhisemaks, aga tuleb hinnata ka teadlaste ja avaliku sektori koostööd. Ülikoolide eksperte võiks kaasata poliitikate väljatöötamisse ministeeriumides ja teistes asutustes, kuid sellega ei kaasne ju otsest mõju majandusele. Sotsiaal- ja humanitaarteaduste baasrahastus ei peaks sõltuma koostööst erasektoriga.

Positiivse tendentsina tuleb tunnustada doktorantide rahastamise paranemist. Samuti tean ma, et teadlaskond hindab kõrgelt ka avaliku raha suunamist järel doktorantuuri rahastamise. See võimaldab teha edukat teadlaskarjääri, hõlbustab noorte teadlaste sisenemist akadeemilisele tööturule ning takistab Eesti ülikoolide konnatiigistumist, sest järel doktorantuuri ei tehta üldiselt samas ülikoolis, kus kaitsti doktorikraad.

Tahan veel peatuda teadusmaailma ja ühiskonna vahelisel kommunikatsioonil. Ühest küljest võib leppida, et Eesti teadus elab suures osas enamasti ingliskeelses paralleelmaailmas ega suhestu ümbritseva eesti ühiskonnaga. Teadus on rahvusvaheline ja peab olema rahvusvaheliselt konkurentsivõimeline. Siiski, teadust tuleb pidevalt populariseerida, et üldsuse jaoks poleks teadus mingi arusaamatu ja isegi kentsakas valdkond, nagu meediast mõnikord mulje jääb. Reaalteaduste populariseerimine edenebki kenasti. Näiteks teeb väga head tööd rahvusringhääling oma saatega "Rakett 69" ja teadusportaal, Vikerraadios on saade "Labor". Humanitaar- ja sotsiaalteadlasi kasutatakse ehk ekspertidena mõnes diskussioonis. Aga miks ei võiks näiteks sotsiaalteaduslikku mõtlemist noortele tutvustada mõnes neile sobivas formaadis, mõnes võistluslikus diskussioonis, kus vaieldakse akadeemilises stiilis, teaduslikke argumente kasutades, nii nagu see toimub ülikoolides või ka koolides? Mõnes koolis harjutatakse teaduslikku mõtlemist edukalt juba põhikoolis, kus lapsed lisaks looduse uurimisele teevad uurimistöid ka inimkäitumisest ja ühiskonna fenomenidest. See oleks mõte rahvusringhäälingule.

Õnneks ilmuvad meil Sirbis, Akadeemias ja Vikerraades populaarteaduslikud artiklid, mis kuuldavasti mõnes teadusasutuses lähevad arvesse ka õpetlaste kvalifikatsiooni hindamisel. Samas jõuavad ühiskonnaalased teaduslikud teadmised poliitikute ja teiste otsusetegijateni juhuslikult, heal juhul mõne eksperdiarvamuse kaudu või lihtsustatud kujul mõne populaarse portaali kaudu. Hea, et Riigikogu juures on tööle asunud mõttekoda Arenguseire Keskus, kus püütakse hõlmata olulisemaid uusi teadmisi ühiskonnas toimuva kohta. Arenguseire Keskuse väljaanne Pikksilm jõudis jõulude eel ka parlamendiliikmete töölaudadele.

Sotsiaaldemokraatide arvates tuleks teadus- ja arendusstrateegia valguses pöörata tähelepanu ka ülikoolide õppejõudude palkadele, mis seoses tulumaksuvaba miinimumi kasvu ja ülikoolide struktuurireformidega nüüd küll tõusevad. Õppejõududest oleneb teadlaste järelkasv, ilma teadlaste järelkasvuta pole aga teadus- ja arendustegevuse plaanide ning innovatsioonistrateegia elluviijaid. Aitäh!

18:19 Aseesimees Enn Eesmaa

Keskerakonna fraktsiooni nimel räägib Aadu Must.

18:19 Aadu Must

Hea juhataja! Austatud peaminister! Head kolleegid! Üks hästi hea võrdlusmeetod on ajaloolis-võrdlev meetod. Kui sa kellegagi ennast ei võrdle, siis sa ei saagi aru, kus sa oma arengus oled. Selles mõttes oli härra peaministri kõnes hästi sümpaatne, et meid vaadati rahvusvahelises kontekstis, kus kohas me istume rahvusvahelises teadusmaailmas. Tõepoolest, siin on neid asju, mille üle uhke olla, päris palju. Kui te võrdlete meie SKT suurust elaniku kohta teiste omaga, siis võib ju päris rõõmu tunda. Samas peab muidugi arvestama, et eks see ole mitme põlvkonna järjepideva töö tulemus.

Viimastel aastatel on mul olnud suur õnn kohtuda väga paljude teadusinimestega teistest maadest. Olen kasutanud selleks erinevaid võimalusi ja eelmisel aastal oli Riigikogu tööst vabal ajal hästi palju ka välissõite ja kohtumisi. Võin öelda, et Eesti teadlastesse on reeglina varasematel aastatel suhtunud kui meeldivatesse kaassõitjatesse – viisakad, hästi kasvatatud, partnerit austavad.

Sel aastal toimus just teaduse aspektist üks väga sümpaatne muudatus, mille taustal ma hindan meie eesistumise aasta edukaks. Nimelt, seesama "Tallinna üleskutse" või "The Tallinn Call for Action" oli üks tõend, tänu millele kolleegid avastasid, et eestlased suudavad oma mõtteid ja häid ideid ka laiemalt maailma viia. Hästi sümpaatne on, et mitmed teadusorganisatsioonid on sedasama "Tallinna üleskutset" juba tunnustanud ja kinnitanud, et see on nende edasise töö kavandamisel üks alus.

Üks moment, mida me ise tavaliselt ei tähtsusta või isegi ei tea, kuidas sellesse üldse suhtuda, on idapartnerlus teadustöös. Euroopa Komisjon on rõhutanud, et idapartnerlus on see tööloik, milles peetakse Eestit, Lätit ja Leedut eriti võimekateks. Me ei pea neid teadustöid igas mõttes, ka mentaliteedi ja ühtse vaimu otsimise mõttes alati tõlkida laskma. Ja me leiame idas paremini kontakti kui teised. See tähendab ühest küljest ka missiooni võimaldada kunagistel saatuskaaslastel, idapartnerluse riikide võimekatel teadlastel jõuda ka kõrgel tasemel teaduse juurde. Teiselt poolt, Euroopa vaatepunktist on see aga siiski väärtusliku ja kvalifitseeritud teadustööjõu kaasamine. Sedagi ei tohi unustada.

Üks moment, mida härra peaminister oma kõnes puudutas, on teaduse hindamine. Julgen öelda, et viimastel aastatel on kogu Euroopas olnud probleeme sellega, et demokraatlikud parlamendid, rääkimata tavalisest maksumaksjast, ei saa alati aru, kellele teadust ja milleks nimelt vaja on. Äkki teadlased elavad kusagil elevandiluu tornis, teevad teadust ehk tegelevad oma hobiga maksumaksja arvel. Euroopa Komisjon on väga selgelt sõnastanud, et üks keskne eesmärk on usalduse taasloomine. Peaministergi märkis, et ka Eesti maksumaksja peab teadma, mida tema rahaga tehakse – täpselt seesama probleem. Me oleme muu maailmaga sünkroonis: Euroopal on sama probleem ja võib-olla väljendub see isegi tõsisemalt kui meil.

Juhin tähelepanu sellele, et Euroopa Komisjon on soovitanud riikide parlamentidel ja valitsustel osa teadusrahast jagada n-ö kaasamise, kui soovite, siis rahvahääletuse korras – et rahvas, maksumaksja saaks öelda, milliseid teadussuundi ta eriti vajab. Hästi lihtsalt ära tõlgituna: seda on vaja selleks, et parlamendiliikmed, kes muidu ütlevad, et nad on teadus- ja arendustegevuse poolt, mäletaksid neid lubadusi ka siis, kui arutatakse eelarvet. Varasematel aastatel on paraku juhtunud vastupidi. Kõik on öelnud, et oi kui hea teadus- ja arendustegevuse aruanne, aga ...

Palun lisaiega!

18:24 Aseesimees Enn Eesmaa

Kolm minutit juurde, palun!

18:24 Aadu Must

Kunagi ma tsiteerisin neidsamu lubadusi eelarveläbirääkimistel ja sain hukkamõistva hinnangu osaliseks: kust sa selle raha võtad!?

Väga oluline on teaduse populariseerimine. Ja lisaks nendele punktidele, mis peaminister siin läbi käis – loomulikult kõike ei saagi üles lugeda –, jättis mulle väga hea mulje Tallinnas septembris 2017 toimunud Euroopa Liidu noorte teadlaste konkurss, mille eest meie partnerid teistest maadest meid väga kiitsid. Siin oli kogu Euroopa Liidust inimesi ja oli ka Jaapanist, USA-st, Taiwanist. Selle ürituse heaks treeninguks on olnud varasemad õpilaste teadusfestivalid. Sel aastal oli üritusel ligi 2000 külalist ja preemiad olid välja pannud õnneks mitte ainult korraldajad, vaid ka 35 organisatsiooni, sellesuunalise töö vedajat. Eestvedaja Terje Tuisk on teinud tohutult tubli tööd. "Raketist" ma enam ei räägi, seda on juba mitu inimest nimetanud. Võib-olla peaks ka akadeemiat kiitma noorteakadeemia loomise eest, sest

see on tekitanud positiivset pinget ja tähelepanu toonud.

Nüüd aga veel üks asi, mida võiks mainida. Euroopa Komisjon on väga tähtsustanud seda, mida mul oli nii hea kuulda ka peaministri kõnest: teadus- ja arendustegevust ei tohiks võtta liiga kitsalt või nagu siin vahel on väljendatud, tehnokraatlikult. Meil on üldse tehnokraatiat palju. Meid on kunagi koolitatud nii, et paljud arvavad isegi seda, et raamatupidamiseeskiri on tähtsam kui parlamendis vastu võetud seadus. Vähemalt on meile vahel põhjendatud, miks me mõnda seadust vastu võtta ei saa: sel juhul läheb raamatupidamine keeruliseks.

Aga Euroopas rõhutatakse, et humanitaar- ja sotsiaalteadlased tuleb kaasa tõmmata väga paljude teemade uurimisel: rändeprotsessid, kommunikatsiooniprobleemid, rahvuslik identiteet, koguni kliimamuutused. Me räägime viimase aja globaalsest soojenemisest ja vahel unustame ära, et oot-oot-oot, veel suurem ja globaalsem soojenemine oli juba väga ammu. Eelmise aastatuhande algul nimetati Gröönimaad Grönlandiks, sest ta oligi väga roheline. Selliseid võrdlusandmeid on väga vaja.

Ma arvan, et üht eksamit meie teadus- ja arendustegevuses, teadlaste ja ettevõtjate koostöös hakkab endast kujutama tartlastele väga tuntud tselluloosiprobleemi lahendamine. Miks ma seda nimetan?

Nimetan eelkõige sellepärast, et selle teema tõstatas meie viimasel kohtumisel Tartu Ülikooli rektor Volli Kalm, keda sügavalt solvas ülikoolide püüe üksteise vastu mängida. Sellel teemal teevad meie teadlased kindlasti säravaid uuringuid – sellest on rääkinud nii Tarmo Soomere kui ka Volli Kalm.

Siin ma panen kolm punkti. Ilmselt kultuurikomisjonis saame sellest kõigest edasi rääkida, samuti Tartu Linnavolikogu korraldataval suurel avalikul arutelul, mis peagi tuleb.

Aitäh härra peaministrile väga innustava ettekande eest! "The Tallinn Call for Action'is" on kirjas, et tähtis on teadusesse jõulisemalt investeerida. Ma loodan – veel viimane hinnang! –, et seekord meie üleskutsed ja meie pealinnas vastu võetud otsused Eestis ka ellu viiakse. Aitäh!

18:27 Aseesimees Enn Eesmaa

Reformierakonna fraktsiooni mõtted toob teieni Anne Sulling. Palun! Kaheksa minutit kokku.

18:27 Anne Sulling

Hea Riigikogu! Möödunud aasta jaanuaris siinsamas Riigikogu puldis teadus- ja arendustegevuse olukorrast ülevaadet andes teatas peaminister Jüri Ratas, et koalitsiooni eesmärk on tõsta riigi tehtud teadus- ja arenduskulutuste osatähtsus 1%-ni SKT-st. Aga juba kolm kuud hiljem otsustas tema juhitud Teadus- ja Arendusnõukogu hoida teadus- ja arenduskulutused järgmise nelja aasta jooksul 2017. aasta tasemel, mis on umbes 0,8% SKT-st. See näib kurioosne, samas on see lihtsalt üks paljudest kordadest viimase aasta jooksul, kus me oleme peaministrit kuulnud ütlemas üht, kuid näinud tegemas hoopis midagi teist. Eesmärgi panustada 1% SKT-st teadus- ja arendustegevuse huvides sõnastas Riigikogu aastal 2014, kui võttis vastu Eesti teadus- ja arendustegevuse ning innovatsiooni strateegia pealkirjaga "Teadmistepõhine Eesti". Eesti ei saa endale lubada nii väikesi kulutusi teadus- ja arendustegevusele, kui ta soovib liikuda keskmise sissetulekuga riikide hulgast aste kõrgema sissetulekuga riikide poole. Meie põhjanaaber Soome seadis hiljuti eesmärgiks tõsta teadus- ja arenduskulutuste määr 4%-ni SKT-st, millest valitsuse osa moodustab kolmandiku. See on väga selge sõnum. Selleks et konkureerida maailmaturul teadmistepõhiste majanduste liigas, peaksime mõtlema samas suunas.

Väärrib tunnustamist, et vaatamata väikesevõitu eelarvele on Eesti teadlased suutnud teha nii head tööd, et mainekates teadusajakirjades on nad ühed enim tsiteeritud autorid. Tublid saavutused teadustöös on küll väga olulised, kuid Eesti suur probleem seisneb selles, et me ei ole olnud edukad teadussaavutuste konverteerimisel majanduslikuks väärtuseks. Hiljuti avaldas OECD oma teaduse, tehnoloogia ja tööstuse tulemuste tabelis, et Eestis on innovaatilisi tooteid turule toovate ettevõtete osakaal OECD riikide võrdluses kõige väiksem ja seda nii tööstusettevõtete, teenusettevõtete kui ka tootmisettevõtete arvestuses. See ei ole pelgalt statistiline number, see kinnitab fakti, et meie innovatsioonisüsteem ei tööta.

Ma ei jõua siin käsitleda kõike, mis Eesti innovatsioonisüsteemis viltu on, kuid toon välja olulisema. Esiteks, me peame seadma selgeks sihiks, et meie teadustegevusest tekiks uued tooted ja teenused. Selle sihi järgi tuleb reastada ka riigi toetusmeetmed. Teiseks, riik peaks hoolitsema selle eest, et rakendusuringuid toetavad meetmed lähtuks ettevõtja vajadustest toote või teenuse arendamisel. Praegu on rakendusuringute meetme eesmärk edendada Eesti avaliku sektori ja teadusasutuste koostööd, kusjuures rõhuasetus on eelkõige teadusasutuste arengul, mitte ettevõtete vajadusel. Kolmandaks, riik peaks julgustama Eesti ettevõteteid tegema koostööd teadusasutustega seal, kus nende

vajadusi silmas pidades on arendustöökõs kõige suurem kompetents, olgu need asutused siis Eestis või kus tahes mujal. Samamoodi peab riik julgustama teadusasutusi leidma ja arendama oma eeliseid lähtuvalt globaalsest konkurentsipositsioonist, mitte tingimata sundima ettevõtteid ja ülikoole omavahel koostööle ainult Eesti-siseselt. Seejuures julgustamine ei tähenda pelgalt sooje sõnu, vaid konkreetseid tugistruktuure ja rahastust.

Me ei saa ikka veel rahul olla rakendusuringute tarbeks loodud institutsionaalse raamistikuga. Ühelt poolt on loodud tehnoloogia arenduskeskused, mis tegelevad rakendusuringute ja tootearendusega, kuid need tegutsevad üsna kitsastes valdkondades ning nende rahastamise lühiajalisus ei luba neil töötada sektoris kuigi pika visiooniga. Majandusarengu seisukohalt on aga pikk visioon vajalik. Tsiteerin siin Soome tehnoloogiakeskuse VTT esindajat Anne-Christine Ritschkoffi: "Kui VTT erastatakse, siis ta ei oleks enam teadusuuringute keskus, vaid konsultatsioonifirma." Ka sellele peaks riik mõtlema, kui loodab rakendusuringute koorma seada üksnes ettevõtete õlule. Oluline on mõista, et teadus- ja arendustegevus on seotud suurte riskidega ning turutingimustes see alati ei sobi. Minu hinnangul on aeg küps, et pidada maha debatt teemal, kas Eesti vajab oma VTT-d.

Me ei ole piisavalt investeerinud vahendusorganisatsioonidesse, näiteks innovatsioonikeskustesse, kus on palgal nii ettevõtetus- kui ka teadustöö kogemustega inimesed. Mujal maailmas on selliste vahemeeste olemasolu olnud määravaks katalüsaatoriks, et ettevõtted ja teadusasutused omavahel kokku saaksid. Me ei ole investeerinud kompetentsidesse, et nõustada ja aidata muul moel ettevõtteid intellektuaalomandi investeringutes. Oleme selle poolest Euroopa Liidu liikmesriikide seas viimaste hulgas, investeerides sellesse tegevusse 5,4% koguinvesteeringutest, samas kui Ida-Euroopas on sama näitaja 9,7% ja Lääne-Euroopas 13%. See vajakajäämine on otseselt seotud innovaatiliste toodete ja teenuste arendamise kesisusega. Me oleme hoidnud näljapajukil doktorante, kellest peaks saama uute teadmiste loojad ja rakendajad. Doktorantide stipendiumi tõstmine keskmise netopalgaga tasemeni peaks olema iseenesestmõistetav.

See loetelu võiks jätkuda. Ma loodan südamest, et peagi juhib Eestit teadus- ja arendustegevuse väärtust ning innovatsiooni sisu mõistev valitsus, kes suudab teadus- ja arendustegevust korraldada selliselt, et teadustegevus ka uute toodete ja teenuste näol majanduslikuks väärtuseks saab. Aitäh!

18:33 Aseesimees Enn Eesmaa

Palun, Krista Aru Eesti Vabaerakonna fraktsiooni nimel!

18:34 Krista Aru

Austatud härra juhataja! Austatud peaminister! Head rahvaesindajad! Härra peaminister tõi oma ettekandes väga säravaid näiteid Eesti teadus- ja arendustegevuse saavutustest. Neid näiteid võiks veelgi tuua. Eesti teadlased on olnud tublid – on tublid rahvusvahelistes hindamistabelites, on tublid Eestis – ja me peame olema uhked ja tänulikud, et meil see teadus sellisel kujul on olemas. Kuid enamik nendest eredatest näidetest on saanud õitsele lüüa ikkagi tänu sellele, et aastakümneid on tehtud väga head tööd ja et need valusad otsused, mis Eesti teadussüsteemi arendamiseks langetati aastatel 1995–1997 – need olid tõesti valusad otsused, kui viidi läbi ulatuslik põhimõtteline Eesti teadussüsteemi evalvatsioon ehk hindamine, mille tõttu paljud kaotasid töö ja asutuste staatust muudeti –, andsid Eesti teadussüsteemile tervikuna uue hingamise.

Vaadates praegust olukorda, on mul väga kahju, et valitsusel on nii vähe ambitsioonikust ja julgust uuesti ümber hinnata kogu meie teadussüsteem. Selleks oleks aga vaja lisaraha. Me ei saa teha ühtegi reformi ilma lisarahata. Selleks ei piisa 14,9 miljonist, mis tegelikult tagab praeguse teadussüsteemi hädapärase koospüsümise. Meil on palju head ja see palju head teadus- ja arendustegevuses on saavutatud tänu varasematele otsustele ja tänu teadlaste tublile tööle. Kuid on mitu teemat, millega tegelemine ei nõuagi niivõrd raha, kuivõrd põhimõttelisi otsuseid, mille vajadust teadlased ise igapäevases teadustöös märkavad. Nendele on Riigikogu Toimetiste viimases numbris tähelepanu juhtinud ka Eesti Noorte Teaduste Akadeemia.

Teadustöö korralduses on kõige suurem takistus, mille ületamine nõuab palju aega, tähelepanu ja energiat, liialt kasvanud administreerimine ning ühes sellega ka paratamatu bürokratiseerimine. See nõuab teadlastelt liiga palju aega, energiat, tähelepanu ja ka raha. See pärsib usaldust ja riskijulgust ning vähendab loomingulisust ja uudishimu – seda, mis on teaduses edasiviiv jõud. Väikeses riigis on usaldus, loomingulisus ja tahtmine riskida üks teaduse olulisimaid hoobasid. Kõikide eurolliidu toetuste puhul, mis on tulnud tõukefondidest ja ka mitmete muude meetmete kaudu ning mis on olnud väga

tänuväärseid ja aidanud Eesti teadust, oleme me liialt palju pööranud tähelepanu sellele, et iga euro oleks kulutatud täpselt nii, nagu ette nähtud. Tegelikud tulemused on olnud teisejärgulised. Me peaksime administreerimist ja ühes sellega kogu seda bürokraatiat jõuliselt vähendama. Teiseks, kogu teadlaskarjääri pikaajaline edendamine. Palun kolm minutit lisaega!

18:38 Aseesimees Enn Eesmaa

Palun, kolm minutit juurde!

18:38 Krista Aru

Algab see doktoranditoetusest, mis ei tohiks tõusta vaid umbes 200 euro võrra. Noorel inimesel peab olema võimalus minna edasi kord valitud teel. Lõpeb see kindlasti sellise tervikliku karjääriga, mille mudel on meil jäetud kõrgkoolide endi ja õnneks ka Eesti Teaduste Akadeemia kompetentsi. Siin on võimalus ka riigil, eelkõige Haridus- ja Teadusministeeriumil tervikpilti vaadata ning öelda, millisena ta näeb teadus- ja arendustegevuses rakendatavat karjäärimudelit.

Kolmandaks, teadustulemuste terviklik rakendamine. Tänapäevases maailmas vormib teadus paljuski seda mõtlemist, arusaamist asjadest, mis viib kogu ettevõtluse innovatsioonile. Sealt ju tuleb tagasi raha, mida me kõik maksurahana tahame väga jagada. Tõesti, meil on rakendunud euroraha toel teatud programmid ja muud meetmed, mis peaks soodustama ka ministeeriumideülest koostööd ühiskonnas tõusetunud probleemide lahendamiseks. Riigil on seega võimalus selgelt sõnastada, millised on meie põhiprobleemid. Selles valdkonnas on humanitaar- ja sotsiaalteadlaste kasutamine olnud liialt vähene, liialt tagasihoidlik. Pikemas perspektiivis maksab see kätte. Mitte ükski ühiskond, kes jätab unarusse oma humanitaar- ja sotsiaalteadused, ei ole pikas perspektiivis õnnelik ja edukas. Sellest on aru saanud Prantsusmaa, Šveits ja me võime siin nimetada veel väga paljusid riike.

Edasi, konsolideerimine. Enne kui kõik väiksemad teadusasutused lõplikult likvideeritakse, peaksime suutma vastata küsimusele, millisena me Eesti tippteadust ikkagi näeme. Millisena me näeme ka laia teadusasutuste pinda? Kas Eesti on riik – ja mina olen veendunud, et on –, kes ei jäta mitte kunagi unarusse seda oksa, mis on ainult meile siin maailmas antud? Selleks oksaks on Eesti rahvusteadused alates meie mullateadusest, meie taimeökoloogiast ja lõpetades meie rahvaluulega. Meil ei ole midagi paremat ega uhkemat kui meie enda teadused.

Ma tahan kindlasti rõhutada ka seda, et rakendusteadused on väga vajalikud, kuid ei tohi ära unustada, et rakendusteadust saab kasutada siis, kui seda toetavad fundamentaalteadused. Ei tohi oma vankriga ühest kraavist teise kraavi sõita. Praegu on hea võimalus. Teadustaristu uuendamine algab ja riigil on taas võimalus selgelt öelda, kuidas teadustaristu kaudu arendada teadusasutuste ja ettevõtluse koostööd. Teaduskommunikatsiooni pole mitte kunagi palju. Teadlased on kohustatud ühiskonda informeerima sellest, mis on teadus, kuidas teadus kõnetab inimesi ja kuidas teadus viib meid kõiki edasi. Nad ongi selleks valmis. Aitäh!

18:42 Aseesimees Enn Eesmaa

Härra peaminister kasutab õigust veel kord sõna võtta. Palun!

18:42 Peaminister Jüri Ratas

Austatud Riigikogu aseesimees! Head Riigikogu liikmed! Kõigepealt ma soovin teid väga tänada tänase arutelu ja keskustelu eest! Minu jaoks oli see kindlasti vajalik. Täna teid küsimuste eest! Täna, nagu ma juba ütlesin, kultuurikomisjoni selle eelneva kohtumise eest ning tänaste ettekannete eest! Täna fraktsioonide esindajad, nii Viktoria Ladõnskaja-Kubitsat, Barbi Pilvret, Aadu Musta, Anne Sullingut kui ka Krista Aru!

Täna ettekannet ette valmistades ma tutvusin päris paljude materjalidega ja ka mitmesuguste intervjuudega. Viimane ettekandja Krista Aru tõi mitmel korral välja meie teadlaste väga suure panuse teaduse heasse käekäiku. Ma lugesin muu hulgas intervjuud, mille andis mullu 5. oktoobril Eesti Teaduste Akadeemia president akadeemik Tarmo Soomere. Vahest oleks paslik teda siin tsiteerida. Ajakirjanik küsis, milline on praegu Eesti teaduse olukord. Ja tema vastas: "Eesti teadus on üllatavalt tugeval järjel ja me panustame rahvusvahelisse teaduskeskkonda oluliselt enam, kui meie suuruse järgi võiks loota. Seda olulisust on küll raske mõõta, aga näiteks möödunud aastal pani mainekas teadusajakiri Science taas kokku aasta 10–15 kõige sädelevamat teadussaavutust. Eesti teadlaste

saavutus oli üks nendest. See on sama, kui olla kõigi maailma spordialade peale kokku üle ilma esikümnes. See uurimus on Eesti Biokeskuse kollektiivi töö, millest selgus, kuidas inimkond väga ammu, 100 000 aastat tagasi, oma algkodust välja tuli ja laienema hakkas. Nii et – Eesti teadus on maailma absoluutses tipus. Ja seda hoolimata finantseerimisskeemidest."

Tahan ühe asja veel ära öelda. Vahest võidakse arvata, et siin Riigikogu kõnetoolis ja üldse Riigikogus viskavad opositsioon ja koalitsioon niisama selliseid poliitilisi arvamusi õhku. Mina tahan tänada Anne Sullingut, et te toetate praegust valitsust. Ma tegin väikese doktorantide toetust puudutava arvutuse, mis on järgmine. Doktorantide toetus oli aastatel 2005–2015 kogu aeg 383,47 eurot. 2015. aastal tõusis see vaid 10%, 422 euroni. Nagu ma juba oma kõnes ja küsimustele vastates märkisin, seekordne tõus on esimene reaalne samm selle eesmärgi poole, et doktorantide toetus kasvab märkimisväärselt. Kui ma nüüd loen kokku kõik need toetuse tõusud, mis viis Reformierakonna valitsust on teinud 11 aasta jooksul, siis võib öelda, et meie tõstsime seda toetust kordades rohkem kui viis varasemat valitsust. Aga lõpetuseks ma tänan kogu Riigikogu. On väga vajalik, et teadus- ja arendustegevuse arutelu ja ülevaade asjade seisust just siin Riigikogu täiskogu istungisaalis toimub. Loomulikult ma tänan teid ka selle igapäevase panuse eest, et Eesti teadust edasi viia. Aitäh!

18:47 Aseesimees Enn Eesmaa

Sulgen läbirääkimised ja ühtlasi lõpetan selle päevakorrapunkti arutelu, mis teatavasti ei päädi Riigikogu otsuse vastuvõtmisega.

5. 18:47 Alkoholi-, tubaka-, kütuse- ja elektriaktsiisi seaduse ning teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu (559 SE) teine lugemine

18:47 Aseesimees Enn Eesmaa

Järgmine päevakorrapunkt on Eesti Keskerakonna fraktsiooni, Isamaa ja Res Publica Liidu fraktsiooni ning Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsiooni algatatud alkoholi-, tubaka-, kütuse- ja elektriaktsiisi seaduse ning teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu 559 teine lugemine. Palun ettekandeks kõnetooli rahanduskomisjoni esimehe Mihhail Stalnuhhini!

18:47 Mihhail Stalnuhhin

Härra juhataja! Lugupeetud kolleegid! Selle seaduseelnõu teiseks lugemiseks ettevalmistamist arutas rahanduskomisjon esmaspäeval, 8. jaanuaril. Kohal oli üheksa komisjoni liiget ning esindatud olid ka Rahandusministeeriumi spetsialistid: üks oli Heidi Vessel, tolli- ja aktsiisipoliitika osakonna peaspetsialist, ja teine Kadri Klaos, fiskaalpoliitika osakonna analüütik. Konstateerisime, et muudatusettepanekute tähtjaks, mis oli 28. detsember kell 17.15, laekus seitse ettepanekut. Üks oli Aivar Sõerdilt ja kuus Vabaerakonna fraktsioonilt.

Härra Sõerd algatajate esindajana tutvustas komisjonile oma muudatusettepaneku sisu. Lühidalt on see ettepanek minna tagasi selle aktsiisitõusu graafiku juurde, mis pandi paika 2015. aastal. Vabariigi Valitsuse esindaja teatas, et ei toeta ettepanekut. Siis tekkis arutelu, mis oli äärmiselt huvitav. Alguses komisjoni esimees pidi sellesse isegi sekkuma, kui kolleeg Sõerd püüdis midagi formuleerida proua Vesseli nimel. Meil tekkis seal omavaheline sõim, mis lõppes sellega, et ma palusin kõik sõna-sõnalt lindilt protokollile panna – kõik, kes mida rääkis. Nii et kui keegi soovib sellest üksikasjalikult lugeda, siis see on EMS-is olemas. See on lindilt võetud ja sajabrotsendiliselt vastab sellele, mis meil komisjonis toimus.

Teine huvitav moment oli, kui kolleeg Sõerd süüdistas komisjoni esimeest selles, et ta olevat lubanud kokku võtta huvilised – alkoholitootjad jne –, et arutada aktsiisipoliitikat sellest vaatevinklist, kuidas see võib mõjutada väikekauplusi Lõuna-Eestis. Selle peale palus komisjoni esimees *staffil* läbi uurida kõik protokollid, kõik salvestised – nii palju materjale, kui olemas on –, et sellest pildist täielik selgus saada. Selgus, et eelmisel aastal – vist oli oktoobris, ma mälu järgi praegu ütlen, igatahes protokollile number on 156 – härra Sõerd pakkus välja väljasõiduistungit, et me sõidaksime kohale ja räägiksime huvitatud isikutega. See, kas jutt oli kohalikest omavalitsustest või näiteks väikepoe pidajatest, pole selge. Aga komisjoni otsus oli selle protokollile kohaselt, et me kutsume külla alguses Maksu- ja Tolliameti juhtkonna, räägime nendega nendel teemadel ja siis otsustame, kas me vajame väljasõiduistungit ja

neid kohtumisi või mitte.

Protokoll 159 räägib meie kohtumisest Maksu- ja Tolliametiga. Seal esitati palju küsimusi ja lõpuks saime palju informatsiooni teadmiseks võtta. Sellel istungil kahjuks härra Sõerdi asendas kolleeg Tiidus ja ettepanekut teha see väljasõiduistung ja kohtuda näiteks alkoholitootjatega keegi ei teinud.

Edasi läks hääletamiseks. Esimene muudatusettepanek sai kolm poolt- ja kuus vastuhäält. Järgmised olid kuus Vabaerakonna fraktsiooni muudatusettepanekut. Algatajate esindaja härra Ammas teatas, et põhimõtteliselt kattuvad need kuus muudatusettepanekut esimese ettepanekuga, mille esitas kolleeg Sõerd, ning tal pole midagi selle vastu, kui me hääletame need kõik korraga. See oli konsensuslik otsus. Kõigi kuue Vabaerakonna fraktsiooni tehtud muudatusettepaneku puhul oli üks ja seesama tulemus: kolm poolt, kuus vastu.

Ja siis tulid menetluslikud otsused. Esiteks: teine lugemine täna siin lõpetada – 6 poolt, 3 vastu. Teiseks: juhul kui teine lugemine lõpetatakse, saata eelnõu kolmandale lugemisele 16. jaanuariks k.a ja viia läbi lõpphääletus. Selles küsimuses oli 6 poolt, 0 vastu ja 1 erapooletu. See oleks vahest kõik. Aitäh!

18:53 Aseesimees Enn Eesmaa

Debatt komisjoni esimehe ja Aivar Sõerdi vahel jätkub küsimuste-vastuste vormis. Palun!

18:53 Aivar Sõerd

Aitäh, austatud juhataja! Austatud ettekandja! Ma ei kavatse seda debatti selles võtmes jätkata, nagu seda tegi komisjoni esimees oma ekskursioonidel komisjoni aruteludesse. Ma jätkan eelnõu sisulise poolega. Kui praegune koalitsioon selleteemalise kokkuleppe sõlmis, siis üks kulude katteallikas oligi alkoholiaktsiisi tõus. Sellega lootsite 25 miljonit eurot juurde saada. Kas me aga pole nüüd olukorras, et eelmise aasta aktsiisilaekumine peale neid suuri aktsiisitõuse jääb hoopis väiksemaks kui aasta varem, aastal 2016? 2017. aasta eelarves eeldatud laekumine minu hinnangul peale kahekordset korrigeerimist täis ei tule. Mis teie hinnang on, kui suureks meil 2017. aasta alkoholiaktsiisi laekumine kujuneb?

18:54 Mihhail Stalnuhhin

Te olete kogenud majandusmees ja teate, et kõike võib juhtuda. Näiteks kunagi prognoositi aktsiiside laekumist 2011. aastal ja oldi vist kindel, et neid laekub 100% või 101% eeldatust nagu paar aastat varem. Tegelikult laekus 95%. Aastal 2013 laekus 92% plaanitud aktsiisist. Nii et kõike võib juhtuda. Mis juhtub, seda me saame teada, ja komisjonis me sellest ka rääkisime. Praegu deklareeritakse eelmise aasta tulemusi. Enne, kui meil need käes ei ole ja me pole kuulnud Rahandusministeeriumi spetsialistide selgitusi, ei võtaks ma endale julgust väita, et läheb nii või teisiti. Mõnikord on vaja lihtsalt veidi oodata.

18:55 Aseesimees Enn Eesmaa

Toomas Kivimägi.

18:55 Toomas Kivimägi

Aitäh, härra juhataja! Väga lugupeetud komisjoni esimees! Kaks päeva tagasi toimunud nelja komisjoni ühisistungil andsid väikekaupmehed edasi sõnumi, et kui hinnaerinevus on kuni 20%, on see talutav, aga kõik, mis on üle selle – noh, siis ei aita ükski leevendusmeede. Kas te ei kaalunud aktsiisitõusust üldse loobumist? Te piirdusite ainult poole võrra väiksema aktsiisitõusuga, aga ma rõhutan: ikkagi tõusuga. Kas te usute, et selline kosmeetiline muudatus üldse midagi muudab või on see pelgalt poliitiline kokkuleppe, kuna lihtsalt enamaks ei oldud valmis? Minu hinnangul on see ilmselgelt täiesti kosmeetiline parandus, punkti noppimise võte. Seda sissetallatud rada Lätti ei muuda see sendi eestki.

18:56 Mihhail Stalnuhhin

Aitäh! Ma tahaksin väga olla nii rikas inimene, kelle jaoks 10 miljonit eurot on lihtsalt kosmeetiline parandus. Ma seda ei ole ja tõenäoliselt selleks ka ei saa. Nii tõsist muudatust nagu see, mille kompromissina pakkus välja rahandusminister, on mul raske ette kujutada. Ütlen oma isikliku arvamuse: mina poleks seda teinud, igal juhul mitte enne seda, kui me pole kuulnud suveprognoosi täitumist, enne kui me ei tea konkreetseid laekumisi. Mina oodanuks siiski ära, kuidas protsess edasi läheb. Aga vastates teie otsesele küsimusele: ei, seda ei ole kaalutud.

18:57 Aseesimees Enn Eesmaa

Tarmo Kruusimäe.

18:57 Tarmo Kruusimäe

Täna, hea esimees! Hea ettekandja! Kas komisjonis arutati tubakalaadsete ehk tubakaga sarnaste, võrdsustatud toodete aktsiisimäärade langetamist? Ma pean silmas e-sigarettide baasvedelikke, millele tuli 100% aktsiisi juurde.

18:57 Mihhail Stalnuhhin

Aitäh! Ei, seda me ei arutanud. Ja imelik olekski, kui meil on kinnitatud päevakord ja on konkreetselt teada materjal, mida me peame arutama, meie aga hakkaks mingit muud teemat arutama. Rahanduskomisjon seda endale ei luba.

18:57 Aseesimees Enn Eesmaa

Peeter Ernits.

18:57 Peeter Ernits

Aitäh, hea juhataja! Hea ettekandja! Ma ei küsi siin üldse mitte napsude kohta, küsin sellega seoses, et sa ütlesid, et kõik sai sõna-sõnalt protokoll kirja. Kõigepealt: kas komisjonis on sõnasõnalisi protokolle ka varem tehtud? Ja teiseks: kas sinu meelest peaks väga konkreetseid protokolle tegema rohkem ja paljudes komisjonides, et oleks näha, et see ütles seda ja teine ütles talle seda vastu?

18:58 Mihhail Stalnuhhin

Aitäh! Mõnikord tekivad sellised situatsioonid, kus kellegi väidetud kahtluse alla satub. Nagu selles anekdoodis, kus vanaisa jutustab poisikesele, kuidas ta sõjas käis ja kuidas ta kangelaseks sai, ja lõpuks küsib: "Kas sul on nüüd kõik selge?" Ja poiss ütleb: "Jah, muidugi, kõik on selge. Ainult ma ei saa aru, milleks oli vaja kõiki neid teisi sõdureid ja tervet armeed. Sina, vanaisa, said ju suurepäraselt kõigiga hakkama!" Mõnikord tekivad sellised olukorrad, kus üks mäletab ühte, teine mäletab teist. Kuulades tookord oma kolleegi, ma sain aru, et peagi hakkab ta tsiteerima Rahandusministeeriumi peaspetsialisti või analüütikut, kasutades oma formuleeringuid. Et seda annaks tõkestada, ma selle palve esitasin. See on lihtsalt töökorralduse küsimus, distsipliini küsimus. Ma saan aru, et komisjoni ametnikele on selline sõnasõnaline protokoll trükkimine – küll ainult ühes konkreetses küsimuses – täiendav töö ja vaev, aga mõnikord on vaja seda teha, pole mitte midagi parata. Nii et see ei ole meie tavaline praktika. Tavaliselt me mäletame, kes mida rääkis ja kes mida taotles, aga antud juhul lihtsalt pidime seda tegema.

19:00 Aseesimees Enn Eesmaa

Palun, Külliki Kübarsepp!

19:00 Külliki Kübarsepp

Aitäh, hea aseesimees! Hea ettekandja! Mul on puhtalt vormiline küsimus. Kui ma vaatan sellele eelnõule otsa, vaatan § 1 punkte 1, 2, 3, ja vaatan ka kehtivat seadust, siis ma ei saa aru, miks on vormistatud niiviisi, nagu on. Üks lõige – § 46 lõige 1 – on täpselt sama sisuga, ainult arvud on erinevad. Teistes punktides sellist analoogi ei ole. Kas te palun selgitaksite asja sisu?

19:00 Mihhail Stalnuhhin

Jah, kindlasti. Tegemist on selliste punktidega, mille puhul on erinevad jõustumise ajad. Vaadake eelnõu lõppu, seal on kirjas jõustumise ajad. Üks punkt jõustub ühel aastal, teine teisel aastal, kolmas kolmandal aastal. Niiviisi vormistatakse teatud sätteid.

Aga mul on äärmiselt hea meel, et te mulle küsimuse esitasite, proua Kübarsepp. Ma ootasin seda kaks kuud. Mullu 15. novembril me arutasime – ma tuletan meelde, mäletate! – riigieelarvet. Siis – nüüd ma pean prillid ette panema – ma olin vastanud mingi 45 minutit ja seejärel kõlas teie küsimus. See sisaldas sellist lõiku: "Aitäh, hea aseesimees! Hea komisjoni esimees! Olen teid juba siin tund aega kuulnud [no tegelikult oli 45 minutit] ja kaks kolmandikku vastustest on toonis, et teie tegite samamoodi." Kaks

kolmandikku! Kaks kolmandikku, see on 66,6%. Mida ma nüüd tegin? Ma võtsin stenogrammist välja selle osa, mis olid minu vastused. Küsimused võtsin maha, eks ju. Tekkis selline viie ja poole lehekülje pikkune stenogramm. Ja siin on punasega märgitud need laused, kus ma viitasin minevikule. Näete, vaat siin! Ma kingin selle väljavõtte teile. Siin leheküljel on viis rida, teisel leheküljel ei ole mitte midagi, kolmandal ei ole mitte midagi, neljandal ei ole midagi, viiendal ja kuuendal ka ei ole. Proua Kübarsepp, te suhtute minusse kuidagi väga ebaobjektiivselt. Te väitsite, et 66,6% ulatuses ma rääkisin sellest, mida teie tegite omal ajal. Siin on kokku 238 rida, nendest viis on sellest, mida varem tehtud on. See moodustab, ma ütleks, 1,7%. Selline faktiline viga vajab ikkagi parandamist, kas või kaks kuud hiljem. Nii et kontrollige palun, kui selliseid väiteid esitate!

19:03 Aseesimees Enn Eesmaa

Aivar Sõerd.

19:03 Aivar Sõerd

Aitäh, austatud juhataja! Austatud ettekandja! Eks piirikaubandust on mujal riikides ka olnud, aga see, mis praegu teisel pool Läti piiri toimub, on üsna pretsedenditu ja mastaapne. Teiste riikide kogemused näitavad, et kui kahe riigi aktsiisimäärade erinevus läheb üle teatud piiri, liiga suureks, siis tekib piirikaubandus. See kriitiline aktsiiside vahe on tänu uuringutele ka teada. Kas te olete huvi tundnud, kui suur see aktsiisimäärade vahe näiteks kange alkoholi puhul on? Mida näitavad teiste riikide kogemused, millal piirikaubandus tekib? Ja kui suureks kujuneb selle eelnõu kohaselt peale seda teie muudatust vahe Lätiga – pean silmas kange alkoholi aktsiisi?

19:04 Mihhail Stalnuhhin

Selge. Kohe, üks hetk ... Nii, tõenäoliselt ma kohe praegu seda vajalikku tabelit ei leia, aga see on meile kõigile laekunud, see on rahanduskomisjonil olemas. Ma vaatasin seda ja nägin, et mõne alkohoolse joogi puhul on meil vahe Soomega 2–2,5-kordne. Selge on, et sellise vahe korral piirikaubandust lihtsalt ei saa välistada. Aga probleemid Lätiga algasid siis, kui see vahe oli umbes 1,4-kordne. Ma püüdsin neid arvutusi teha. On räägitud, et see vahe tegelikult hakkas eriti mõjuma eelmise aasta teisel poolel. Ma võiks öelda, et siis oli see koefitsient 1,5. Minu arvates just sellise vahe korral tekib piirikaubanduse kuumenemine – see on see võlunumber. Aga need on lihtsalt minu mõtted, kui ma vaatasin seda tabelit, mis muuseas oli ka eelnõu seletuskirjas esimesel lugemisel.

19:05 Aseesimees Enn Eesmaa

Palun, Urve Tiidus!

19:05 Urve Tiidus

Aitäh, juhataja! Lugupeetud komisjoni esimees! Ma mõneti kordan eelmisel teemal esitatud küsimust, aga ma palun täpsustada. Kui koalitsioonifraktsioonid seda eelnõu tutvustasid, siis valitsus andis sellele oma heakskiidu. Seejuures puudutati ka erinevust Soome aktsiisidega ja avaldati arvamust, et see ei vähenda Soomest saabuvate ostjate arvu ega mõju Eesti alkoholimüügile. Nüüd on teada, et vahepeal Soome leevendas oma alkoholipoliitikat, ka on Soome numbritega autosid järjest sagedamini nähtud teisel pool Läti piiri. Mis te arvate, vahest on ettepanek alkoholiaktsiisi tõusu veelgi rohkem vähendada siiski mõistlik? Peame ju arvestama ka seda, kuidas Soome oma alkoholipoliitikat leevendab.

19:06 Mihhail Stalnuhhin

Aitäh! Rahvusvahelist poliitikat ma üldse ei aja, aga elukogemus ütleb, et kui keegi tahab viina, siis ta teeb nagu hull jänes kas või 300 kilti pika ringi, et seda odavamalt osta. Noh, sõltub muidugi kauba kogusest. Aga viina joovate inimeste psühholoogia on juba palju aastaid minu jaoks üks must laik olnud. Ma ei taha prognoosida, millal keegi tuleb või läheb viina ostma ja millal mitte – ma ei ole selles küsimuses absoluutselt kompetentne. Ma ei toeta põhimõtteliselt joomist. Minu jaoks on see häbiplekk, et igas sellekohases uuringus, mille on teinud kas Maailma Terviseorganisatsioon või UNESCO, on Eesti kindlalt esimeses kümnes. Mõni reiting näitab, et viimastel aastatel on meist ette läinud ainult Moldova ja Valgevene, mõnes teises uuringus näeme Leedut esikohal ja mõned teised on veel meist ees. Mulle see üldse ei meeldi. Mulle meeldib poliitika, mis raskendab alkoholi kättesaadavust, eriti noortel. Nii et

sisuliselt saan ma teie küsimusele vastata ainult lähtuvalt oma isiklikust kogemusest. Ma ei tea, kas see rahuldab teid või mitte, aga nii see on.

19:08 Aseesimees Enn Eesmaa

Toomas Kivimägi.

19:08 Toomas Kivimägi

Aitäh, härra juhataja! Lugupeetud komisjoni esimees! Ma haaran sellest 10 miljonist kinni. 10 miljonit eurot on tõepoolest suur raha – eeldusel, et see on reaalselt olemas. Praegusel juhul ja seda eelnõu silmas pidades ma pigem ütlen, et te tegelikult lihtsalt vähendasite oma unistusi või vähendasite seda õhku. Tegelikult seda raha me poleks nii ehk naa saanud, kas see eelnõu võetakse vastu või mitte. Eelnõu seletuskirjast on näha, et eesmärk on ikkagi maandada piirikaubandusega seotud riske. Nüüd ma küsin teist korda teie käest otse. Ma saan aru, et fiskaalselt on välja rehkendatud, kui palju seda õhku nüüd riigieelarves vähemaks jääb. Kas on teada ka, kui palju võiks eelnõu seadusena vastuvõtmine mõjutada inimeste tarbimisharjumusi, sh seda, kust nad ostmas käivad. Või on seda palju tahta?

19:09 Mihhail Stalnuhhin

Mis puutub tarbimisharjumustesse, siis ma alles märkisin, et selgituste saamiseks on teil vaja teist spetsialisti. Kui rääkida müügikohtadest, siis te oma esimeses küsimuses viitasite nelja komisjoni ühisistungile, mis toimus eile siin konverentsisaalis. Peale seda istungit ma panin oma allkirjad, kuhu vaja, ja tegin tänaseks päevaks plaani valmis. Seejärel läksin sellele turule, mis avati Balti jaama kõrval. Miks? Sest seal on väike, ütlesin, külapood – kui see ei asuks Tallinnas, siis öeldaks selle kohta tõesti külapood. See on Muhu Pagarite väike pood ja leiba ma ostan ainult seal. Seal läksin edasi, seal on veel üks – pidin peaaegu ütleva, et kolhoosikauplus – väike kauplus, kus müüakse kala. Mulle õudselt meeldib seal suitsukala osta. Ja nüüd ma ütlen oma arvamuse, kas seadus mõjutab oste või ei mõjuta. Igal juhul mõjutab!

Nagu ma eilegi rääkisin, 1990. aastatest on mul säärane kogemus. Narvas oli selle maja lähedal, kus ma elasin – eile ma tuletasin kõik meelde – kuus väikest kauplust. Kaks olid keldris. Või kolm? Jah, kolm! Kolm olid keldris ja kolm olid esimesel korrusel. Me käisime nendes poodides. Pärast ilmusid kõrvale Maxima ja Prisma ja me enam ei läinud väikestesse poodidesse. Ja neid pole enam ühtegi järel. See pole nii juhtunud ainult Narvas. Tallinnas elab mu ema Sõpruse puiesteel, vanaema elas Tammsaare teel. Nende majade vahel on täpselt 12 minutit normaalses tempos käiku. Seal oli neli väikekauplust, kõik esimesel korrusel viie- ja üheksakordsetes majades. Kus nad on? Neid ei ole.

On sellised protsessid, mille tõttu ei saa väikesed kauplused suurte vastu. Välja arvatud kaks võimalust. Üks võimalus on see, et väike pood hakkab müüma midagi sellist, mida suurtes poodides ja kettides ei ole. Maailma maitsvaim must leib on seesama Muhu Pagarite oma. Ja ma tean juba mitut kolleegi, kellele ma seda poodi ja seda võimalust tutvustasin ja kes käivadki seal turul seda leiba ostmas, sest see on tõesti parim. See on üks võimalus, innovaatiline. Teine võimalus on see, mida tutvustades ma kurvastasin sotsiaalkomisjoni esimeest, sest ma rääkisin, et saame neid poode päästa ka sellega, et võtame teatud inimesed palgale. Hakkame maksma müüjatele, hakkame maksma kaupluseomanikele, kui me tahame neid poode säilitada. Sest külade kultuuriasutused on kinni, politseinikku ja arsti enam ei ole, hoiukassat enam ei ole. Poed, mis vanasti külades ikka olid, eks ju, on kinni. Ka koolid on likvideeritud. Nii et kaks võimalust. Vahest leitakse innovaatiline võimalus meelitada ostjad enda juurde näiteks suurepärase leiva või kalaga. Meil Ida-Virumaal Kohtla-Järve lähistel on üks väike kauplus, kust pool Ida-Virumaad käib verivorsti ostmas – kõik teavad, et see on parim maailmas. Vaat nii saavutatakse tulemus ja elatakse edasi. Kui aga jutt on sellest, et konkureerida Selveriga kas Eestis või Lätis – ma kardan, sellest ei tule väikepoodidel midagi välja.

19:13 Aseesimees Enn Eesmaa

Suur tänu, austatud komisjoni esimees! Teile rohkem küsimusi ei ole. Avan läbirääkimised eelnõu sätete aruteluks. Jürgen Ligi.

19:13 Jürgen Ligi

Austatud esimees! See oli hea meeldetuletus, et me räägime siin ühest eelnõust. Tegelikult komisjoni esimees peaks rääkima komisjoni arutelust. On suhteliselt masendav, et ta käib siin rääkimas ükskõik millest ja heietab teemast täielikult mööda. Ja mis kõige hullem: ta näitab üles täielikku ignorantsust teema suhtes. Äsja ta väitis, et tal on olnud häbi näha kogu aeg Eestit alkoholi tarbimise tabeli tipus. Võtsin lahti WHO statistika. Siin on kõvasti üle 100 riigi – 2010. aasta tabel on mul ees – ja väga raske on leida sellist riiki, kus oleks alkoholi tarbimine väiksem kui Eestis, enamikus on suurem. Tema ütles, et oleme tipus. Ma tean, et statistika on tihti vaieldav ka piirikaubanduse tõttu, aga 2010. aastal käis piirikaubandus meie kasuks. Aga see üle 15-aastaste keskmine tarbimine oli meil juba siis alla 10 liitri aastas. Siin on terve riikide nimekiri. Kui tema nimetas Valgevenet ja Leedut, siis ma nimetan siit, hakkas nimekirja otsast peale: Valgevene, Moldova, Leedu, Venemaa, Rumeenia, Ukraina, Ungari, Tšehhi, Slovakkia, Portugal, Serbia, Grenada, Poola, Läti, Soome, Prantsusmaa. Kõigis oli suurem alkoholi tarbimine. Paar riiki oli vahepeal, kus oli väiksem. Meie lähedal oli Austria.

Praeguseks me oleme minu arvates sisuliselt püstitanud maailmarekordi. Ma olen neid tabeleid uurinud ega ole neist leidnud kiiremat alkoholi tarbimise vähenemist kui Eestis. 2016. aastaks oli meie tarbimine juba 8,4 liitrit elaniku kohta – oli vist see näitaja. Ja praegu ütlevad kurjad keeled, et me oleme saavutanud roheline raamatu eesmärgi alla 8 liitri elaniku kohta. Ma olen nõus, seda tuleks veel vähendada.

Aga probleem on alkoholipoliitikas. See kõik toimus! Selle eelnõu sätted on ju ka alkoholipoliitikas. Kas me peame alkoholiaktsiisi veel tõstma, kui seda tehti ka enne seda meedet alkoholiaktsiisi tõusu eelmisel suvel? Kogu statistika on selle vastu.

Meie fraktsioon on kindlalt selle eelnõu vastu, kuna poole vähem lollust teha on sama kui ikkagi poole võrra liiga palju lollust teha. On mindud üle piiri ja tegelikult peaks tagasi pöörduma.

Ma nimetan nüüd mõned rekordid. Olen nendest kirjutanud, aga ilmselgelt Mihhail Stalnuhhin, komisjoni esimees, ei huvitu tõsisematest ülevaadetest. Kui ta sellise kõne pidas, siis võib säärase järelduse teha. Olen kogunud andmeid statistika kohta, mis justkui peaks õigustama järjekordset aktsiisitõusu, aga minu arust need andmed lükkavad selle vajaduse ümber. Need võiksid õigustada valitsuse otsust, aga tegelikult ei tee seda. Kõigepealt, tarbimise languses kümne aastaga ehk eelmise alkoholipoliitika ajal me tõenäoliselt oleme rekordimehed. Suvel püstitasime aga aktsiisitõusu rekordi: 70% õllel, 45% veinil, ja nüüd virutame veel kõigele otsa. Me püstitasime Euroopa rekordi aktsiisi ja sissetulekute suhte osas. Meil on Euroopa kõige koormavamad aktsiisimäärad sissetuleku kohta. Palun lisaiega!

19:17 Aseesimees Enn Eesmaa

Palun, kolm minutit juurde!

19:18 Jürgen Ligi

Edasi, meil on kõige suurem alkoholiaktsiisi osakaal perede tarbimiseelarvetes, mis näitab veel kord, et me oleme täiesti ühes servas juba. Meil on kõige suurem lahja alkoholi maksustamine võrreldes kange alkoholiga. Kõik teised riigid soosivad lahja alkoholi tarbimist, meil räägitakse tähtsa näoga, et oli vaja seisakule lõpp teha ja ühtlustada aktsiisid. Kõik teised riigid hoiavad või tasapisi kallutavad tarbimist lahja suunas. Enamik Euroopa riike ei aktsiisista üldse veini, õlut aktsiisistavad 22 riiki – ütlen seda praegu peast – madalamalt kui Eesti. Ometi me oleme oma ostuvõimelt ju tagapool.

Ja mis selle kõige tagajärg on? Loomulikult, et ega joodik ei ole loll ja ka mõõdukas tarbija ei ole loll. Ta ei osta kallimat kraami, ta läheb odavamale Lätti järele. Ja siin on järgmine rekord: me oleme tõenäoliselt rekordi löönud ka piirikaubanduse osakaalult kogutarbimises. Need andmed ei ole kinnitatud, aga need on tootjate hinnangud – kõik on seda kinnitanud. Aasta tagasi tootjad väitsid, et selleks näitajaks tuleb 40–50%, praegu nad arvavad, et see ongi täis saanud. Seda on ka meie lehed kirjutanud ja minu arvates on see tõsi. Minu arvates need andmed on õiged. Alguses tundus see prognoos uskumatu, aga nüüd me näeme neid voore, mis on moodustunud, et alkoholi odavamast kandist hankida. Mihhail ütles samuti, et joodik läheb ikka kangemale kraamile järele, aga läheb ka tavatarbija. Kui on suur auto, ta paneb selle täis ja võidab sadu eurosid ühe reisiga.

Ja see ei ole rahva tervisele hea. Me teeme sellise aktsiisitõusuga kahju igast otsast. Rahva tervis kannatab, sest veetakse kokku odavamat joogipoolist ja ostavad need, kes kipuvad rohkem jooma ja kelle rahakott on aktsiisi suhtes tundlik. Nüüd on see probleem väiksem ja inimesed kipuvad liialdama. Loomulikult on tagajärjeks ka tohutu maksukadu. Kõik prognoosid on kogu aeg allapoole toodud,

lisaraha lootus ei pea vett. Ja lõpuks ettevõtlus. Rääkigu Mihhail mida tahes, näiteks, et meie majanduse suurim probleem on Vene sanktsioonid, nagu ta oli eile komisjonis rääkinud. Tegelikult on väga suur probleem ikkagi see, et poed ei saa ennast üleval pidada, kui neil jääb tulemata alkoholikäive, mida me pakume Lätile. Nad ei tule toime, sest poe kulud jagunevad püsi- ja muutuvkuludeks ning sa pead vähemalt ära katma püsikulud, et hakata üldse muutuvkulusid katma. See on ökonoomika ja seda peaks rahanduskomisjoni esimees teadma. Kurja juur ei ole Vene sanktsioonid. Asi on meie endi sanktsioonides meie oma rahva vastu, meie valitsuse sanktsioonides, mis kahjustavad Eesti rahva tervist. Võtke ennast kokku! Eriti on rahanduses tobe kuulata säärast aktsiisitõusu õigustust, kui eelarve juba kaotab. Samas ma arvan, et me võiksime kõik olla väga kriitilised ka joomise suhtes. Mitte ainult Mihhailile, meile kellelegi ei meeldi see, mis toimub. Aitäh!

19:21 Aseesimees Enn Eesmaa

Tarmo Kruusimäe.

19:21 Tarmo Kruusimäe

Hea istungi juhataja! Head töökaaslased, kolleegid! Tuletan eelkõnelejale meelde, et iga rahvasaadik, kaasa arvatud komisjoni esimees, on oma sõnavõttudes vaba. Ma ei ole kahjuks viibinud siinsetel ööistungitel, kus minu teada räägitakse väga palju ka asjadest, mis ei puutu teemasse. Aga minu küsimus komisjoni esimehele oli seotud sellega, et meil on käsil alkoholi-, tubaka-, kütuse- ja elektriaktsiisi seaduse ning teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu.

Nimelt olen ma praegu puldis sellepärast, et olen Riigikogus üks vähestest, kes tarbib e-suitsu. Ja e-suitsude jaoks on olemas baasvedelik, millele läks nüüd juurde kõva aktsiis ehk 20 euro senti 1 milligrammi kohta. 10-milligrammine kogus läks seega 2 eurot kallimaks. Ma olen kohustatud aru andma enda tuttavatele, kes tarbivad e-suitsu. Nad küsivad, miks nii tehti ja kas ehk selles eelnõus tõmmatakse see hiigelaktsiis maha. Mina vastan, et ei tõmmata. Mina ja Madis Milling oleme siin Riigikogus ainukesed, kes tõmbavad e-suitsu, ja meil on olnud äärmiselt raske kolleegidele selgeks teha, mis asi on e-suits. Jah, päris mitmed on arvanud, et seda poleemikat seostatakse mingil moel e-valimiste omaga. Osa aga arvab, et kõik, mis on e-, ei olegi e-, vaid see tähendab hoopis euro märki. Nii et arvamusi on erinevaid.

Me oleme siin sellest rääkinud, aga vähe. Kahest mehest ei saa ka teha e-suitsetajate toetusrühma. Aga kui meie sekka tuleb veel mõni suitsetaja, kes soovib vähem oma tervist kahjustada, siis on tore. Tuletan meelde, et Inglismaal on tehtud üle 400 uurimistöö ja nendest on välja tulnud, et e-suitsetamine ohustab tervist 95% vähem kui tavatubakas.

Ma ei ole aru saanud, mis see kurja juur on. Kas selleks on tõesti glütseriin, mis on baasvedelik? Kui jah, siis ma ei näe sellise aktsiisi põhjust. Parfümeeriatoodetele me ei lajata hinda juurde ja kondiitritoodetele ka mitte. Aga kui kurja juur on nikotiin, siis miks me ei lajata aktsiisi juurde nikotiiniplaastritele või närimiskummile, mis aitab suitsetamisest loobuda. Lajatame neile ka! Ehk siis, mis on kurja juur?

Seega, head inimesed, kes te teete e-suitsu, üks soovitus: ärge veipige, ärge tekitage neid suuri tossupahvakaid riigikogulaste ees, sest mõningaid see võib-olla ehmatada! Selleks et tossu teha, ei ole vaja e-suitsu, selleks on olemas tossumasin. Bändimehena ma tean seda küll ja see ei hakka kõri peale. Nüüd, kuulanud seda napsujuttu, pean ütleva, et ega ma väga pihta ei saanud. Vahepeal räägitakse tervishoiust, siis räägitakse sellest, et napsud on kallimad. Olen hariduselt peakokk ja vahetuse vanemana tegin kunagi ühe lustaka jõulupakkumise. Küsiti, kas teil väga odavat tervitusnapsu on. Ma ütlesin, et on: indiaani viski. Nad küsisid, mis see on. Te võtate *on the rock* klaasi, panete sinna 4 sentiliitrit jahutatud teed koos kahe jääkuubikuga ja siis lööte joojale pesapallikurikaga pähe. Pildi võtab kohe eest ja järgmisel päeval on pea haige. Kokad teavad seda indiaani viskit küll.

Eilne nelja komisjoni ühisistung kiskus kummaliseks. Me rääkisime maapoodidest ja jutt läks sellele, et alkohol on nende läbimüügist moodustanud 20%. Ma arvasin, et jutt on umbes 80%-st.

Palun lisaiega kolm minutit!

19:25 Aseesimees Enn Eesmaa

Palun, kolm minutit juurde!

19:26 Tarmo Kruusimäe

Aitüma! Seega, meil on rahvas ära tinistatud selle alkoholiga, alkoholi kõrge aktsiisiga. Mis ma saan öelda? Riigikogu on tõesti selles mõttes hea, et ta hoolib ikkagi napsitrallidest. Eelkõnelejad ja ka teised on rääkinud joodiku valikutest. Ega ikka joodik ei hakka sellepärast kuhugi teise Eesti otsa rändama, et 5–6 eurot võita. Selle ajaga hea summi lahtub ja sõbrad teekaaslased kaovad. Sa pead olema ikka paljasjalgne Tõnisson, et niimoodi minna ja napsu võtta. Selleks, et napsu võtta, on lahendusi muidki, aga sellest ma ei tahaks rääkida.

Kui me räägime alkoholi- ja muude aktsiiside seadusest, siis ma loodan, et kui Riigikogus veel mõni suitsetaja liitub praeguse kahe e-suitsetajaga, siis me suudame eri fraktsioonides veel seda teemat arutada. Mina ei suutnud oma fraktsioonis oma kaaslasi ära tinistada ja neile selgeks teha, mis asi see e-suits tegelikult on. Ja ma näen, et Madis Milling ei ole seda suutnud ka enda fraktsioonis. Eks me töötame selle nimel.

Esialgugi aga mõtleme sellest, kas naps on kallis või mitte, ent ma tahan tulla tänase eelnõu pealkirja juurde. Selles on ka sõna "kütuseaktsiis". Jüri Mõis on kunagi 15 aastat tagasi öelnud, et kuni Eesti inimene on nõus vee eest välja käima suurema summa kui kütuse eest, pole Eesti elul häda midagi. Ja nii ongi. Täna sain teada, et kütus maksab meil 1,30 eurot liiter, samas poest ostame pooleliitrise veepudeli ühe euroga ja oleme õnnelikud, et saime õige hinnaga kätte. Siit ma võin järeldada, et elu on meil nagu maasikas. Milles siis küsimus on?

Küsimus on võib-olla ka see, kas need inimesed, kes plaanivad 24. veebruaril autodega Läti sõita, osalevad protestiaktsioonis või on tegemist ainult paadunud alkohoolikutega, kes kasutavad vaba laupäeva, mis on veel ka riigipüha. Kas inimesed lähevad enda varusid täiendama või on see protestiaktsioon? Mina ei ole sellest aru saanud. Kui on vaja kärssi likku panna, siis seda saab teha väga lihtsalt. Selleks ei ole vaja nii kaugele sõita. Tuletan meelde, et me oleme üle elanud Gorbatšovi ajad – enamik meist on elus. Seega ma arvan, et võiks seda eelnõu toetada küll, kui see tõmbab natukenegi pingeid maha. Ma saan aru, et kõik tahaks, et alkohol oleks imeodav. Aga sinnamaani, kui Eesti inimene on nõus vee eest välja käima suurema summa kui kütuse eest, pole Eesti elul häda midagi. Head õhtu jätku!

19:29 Aseesimees Enn Eesmaa

Enne kui jätkame arutelu seaduseelnõu 559 teemadel, on õigus repliigiks Jürgen Ligil.

19:29 Jürgen Ligi

Aitäh! Mul on tegelikult protseduuriline küsimus peale seda sõnavõttu, mis algas etteheitega mulle, et tegelikult võib igaüks rääkida puldist mida tahes. Te sissejuhatuses ütlesite elegantselt, et räägiks nüüd eelnõu sätetest, mida ma ka tegin. Kas te olete nõus, et rahvasaadik ei ole oma sõnavõttus nii vaba, et komisjoni esimees võib rääkida mida iganes ka sellest, mis ei puuduta komisjoni arutelu, ja et Riigikogu liige võib rääkida e-sigarettidest või bensiiniaktsiisist, kui eelnõu sätted on eranditult alkoholiaktsiisi määrade kohta? Kas te olete nõus, et tegelikult nii vabad rahvasaadikud oma sõnavõttudes siin puldis ei ole?

19:30 Aseesimees Enn Eesmaa

Vabaduse määr ja eriti vabaduse raamide täpne paikapanek on suhteliselt keeruline ka selles saalis, kuid praegu, eriti olles kuulnud viimast aramusavaldust, kaldun ma olema Jürgen Ligiga sama meelt. Palun, Aivar Sõerd!

19:30 Aivar Sõerd

Austatud juhataja! Head kolleegid! See, et praegune koalitsioon on oma alkoholiaktsiisiga rappa läinud, saab iga päevaga järjest rohkem selgeks. Ning eelnõu, mida me siin arutame, ei lahenda mitte midagi. Rahandusministeerium on ka olukorra tõsidusest aru saanud. Ma üldse ei imesta, kui veel sellel aastal kas koalitsioon siit Riigikogust või valitsus tuleb välja eraldi eelnõuga, millega korrigeeritakse alkoholiaktsiisi määrasid, sest piirikaubandus Eesti ja Läti vahel on pretsedenditu. Ka teistes riikides on piirikaubandust, aga me oleme teistega võrreldes selles ikkagi väga kõva taseme saavutanud. Ja selle asemel, et kas rahanduskomisjonis või ka siin saalis asja sisuliselt arutada, peame kuulma rahanduskomisjoni esimehe isiklikke rünnakuid ja ülevaadet arutelust protokollide vormistamise kohta. See on väga imelik. Protokoll on jah – see on siin, ma trükkisin selle välja – üheksa lehekülge pikk ja selles on muidugi ka muid punkte, mida me esmaspäeval arutasime. Kõik on korrektselt kirjas, ma ei

näe siin mingit probleemi.

Küll on meie riigil probleem aktsiisilaekumistega, millele ma ka komisjonis tähelepanu pöörasin. Komisjoni esimehele ei pruugi see meeldida, aga mina küsin ikka seda, mille vastu ma huvi tunnen. Komisjoni esimees ei tohiks meile öelda, mida võib küsida ja mida ei või küsida.

Aga olukord on lühidalt kokku võttes selline. Kui ma õigesti olen aru saanud, siis eelmise aasta aktsiisilaekumine, kuhu olid sisse arvestatud aktsiisitõusud 1. juulist, jääb allapoole 2016. aasta taset. Ma küsisin seda komisjoni esimehelt, aga ta ei tahtnud sellele vastata. Mulluses eelarves, ma saan aru, oli aktsiise planeeritud veidi üle 260 miljoni ja seda eesmärki korrigeeriti kaks korda väiksemaks, kuni jõuti sügisprognoosis 238 miljonini. Ma küsisingi komisjonis, kuidas sellega on, kas see ikka tuleb täis või sellestki jääb puudu. Rahandusministeeriumi esindaja ütles, et tõepoolest, päris täis see summa ei tule. Igal juhul on see suur probleem. Rahandusministeerium jälgib neid laekumisi jooksvalt ja lõplikud numbrid me saame teada peale 20. jaanuari, kui on deklaratsioonide esitamise aeg. Aga nagu mina aru saan, jääb see laekumine kõvasti alla 238 miljonit, jääb 230 või isegi 225 miljoni kanti. See on igal juhul probleem. Kuna tänavusele eelarvele on 100 miljonit veel otsa kirjutatud, siis on võib-olla põhjust selle aasta jooksul edaspidigi alkoholiaktsiisi määrasid korrigeerida.

Komisjoni esimees peatus ka minu muudatusettepanekul. See ei paku päris seda aktsiisitõusugraafikut, mis oli eelmisel valitsusel, aga lahja alkoholi aktsiisi on kõvasti allapoole korrigeeritud. Kange alkoholiga oleks niimoodi, et 1. veebruaril jääks 5%-line tõus ära ja alates aastast 2019 oleks 5%-line tõus igal aastal. See oli minu ettepaneku sisu. Umbes samasugust mõtet arendas ka rahandusminister ühes oma intervjuus aasta lõpus. Ettepanek on minu arvates õigustatud. See on ainuvõimalik tee, kui tahame piirikaubandust vähendada, sest kui see 5%-line tõus nüüd ikkagi jääb, siis piirikaubanduse probleem ei lahene.

Palun lisaiega!

19:35 Aseesimees Enn Eesmaa

Palun! Kolm minutit.

19:35 Aivar Sõerd

Ma küsisin komisjoni esimehelt ka selle kohta kommentaari, et teiste riikide kogemus näitab, et kui aktsiiside erinevus läheb liiga suureks, läheb üle teatud piiri, siis tekib elav piirikaubandus. Teiste riikide kogemuse põhjal olen ma aru saanud, et kange alkoholi puhul on see kriitiline vahe neli eurot määra ühiku kohta. Ka peale selle eelnõu heakskiitmist jääb see vahe üle 8 euro ehk siis kaks korda suuremaks, kui välja kannataks. Nii et igal juhul piirikaubandust see ei lahenda.

Tulles veel tagasi komisjoni arutelu juurde. Minu ettepanek oli minna kohapeale vaatama, mis toimub, ja kohtuda omavalitsuse esindajatega. Ma ei tea, miks see niimoodi isiklikuks pöörata või nagu isikliku rünnaku alla sättida. Milles probleem on? Läheme vaatame, mis kohapeal toimub, räägime omavalitsustega, vaatame, mis piiril ikkagi sünnib ja mida Läti poolele ehitatakse. Need on ju teie, koalitsiooni investeeringud! Teie poliitika tulemusel need kaubanduskeskused, need viinapoed ja hulgi laod sinna kerkivad, miks seda siis mitte kohapeal vaadata?

Üks teema veel, mul on üks minut aega. Vaadake, meil tekib huvitav olukord. 1. veebruarist tõuseb meil alkoholiaktsiis 5%. Läti tõstab seda määra 1. märtsil. Nii et veebruaris on eriti soodne aktsiisikaupu Lätist osta.

Aga kokkuvõtteks ei ole muud midagi öelda kui seda, et kui riik loob eeldused piirikaubanduse vohamiseks, siis piirikaubandus ka vohab. Täna tähelepanu eest!

19:37 Aseesimees Enn Eesmaa

Andres Ammas.

19:38 Andres Ammas

Lugupeetav eesistuja! Lugupeetavad Riigikogu liikmed! Vabaerakonna fraktsioon tõepoolest ei saa aru, miks koalitsioonierakonnad on valinud sellise pooliku lahenduse tee, miks soovitakse tingimata seda koera saba mitu korda raiuda. Juba selle eelnõu esimesel lugemisel tunnistas kolleeg IRL-i fraktsioonist, et tõenäoliselt tänavuse eelarve tulud täis ei tule ja meil on oodata negatiivset lisaelarvet. Täna arutelu käigus oleme ka teada saanud nii komisjoni esimehe suu läbi kui ka teistest sõnavõttudest, et me tegelikult mulluseid lõplikke laekumise numbreid ei tea. Kui suureks mullune puudujääk kujuneb,

me täna ei tea. Me ei tea, meil ei ole veel selget seisukohta, kuidas reageerida nafta hinna tõusule ja mida teha kütuseaktsiisiga. Kogu see aktsiisipoliitika oleks tark süsteemsemalt, põhjalikumalt läbi analüüsida, mitte teha niisuguseid väikeseid PR-trikke, milleks seda eelnõu oleks paslik nimetada. Vabaerakonna fraktsioon on ikka rõhutanud, et vigu hakati aktsiisipoliitikas tegema juba eelmise valitsuse ajal. See on päris selge. Praegune, Jüri Ratase juhitud valitsus valas bensiini lõkkesse ja sellega ületati Eesti rahva taluvuse piir igati ja kahjuks vist juba pöördumatult päris mitmeks järgneva aastaks. Me oleme enesekriitiliselt eestlastena endi kohta öelnud, et alguses ei saa vedama, pärast ei saa pidama. Nüüd on see rada Lätti tõesti sisse tallatud, nagu üks eelkõneleja ütles, ja seda trendi nii lihtsalt enam ei muuda. Seda trendi ei muuda ka see, kui lõunanaabrid oma aktsiise pisut kergitavad. Usk, et Lätist saab hulgi ja odavalt, püsib veel kaua ja toob negatiivseid tagajärgi nii fiskaalpoliitiliselt kui psühholoogiliselt.

Ma tahan rõhutada ühte momenti, millest psühholoogiadoktor Kariina Laas kirjutas mõni päev enne jõule Postimehes. Ta kirjeldas seal psühholoogidele hästi teada ja üldse mitte väga keerulist teooriat vastusreaktsiooni kohta. Kui väga karmilt kehtestada kärke ja keelde ja püüda midagi reguleerida, siis võib vastusreaktsioon, mäss selle regulatsiooni vastu päris kergesti tekkida. Ja mida rohkem see, kelle käitumist tahetakse mõjutada, tunneb, et asjakorraldus on totter, et korralduse andja on tema arvates totter, seda jõulisemalt ta protesteerib. Ma arvan, et hea kolleeg Tarmo tegelikult saab väga hästi aru, et see 24. veebruari aktsioon on ka ikka protestiaktsioon. Selles ei väljendu mitte niivõrd odava alkoholi ihalus. Lätis alkoholi järel käimisest on saanud omaette ajaveetmise vorm, sellest on saanud, ma ütleksin, juba turismi vorm. Eile me kuulsime väikepoodnike käest ja kuulsime ka oma lugupeetava kolleegi Aivar Koka käest, mida kõike saab veel kasulikult Lätist osta ja Lätis valmistada lasta. Ja kõiki neid võimalusi kasutatakse lisaks alkoholi ostmisele. Seda protesti on väga raske takistada, väga raske on rahvast ümber kasvatada. Ja see protest on arusaadav, inimestele ei saa kuidagi pahaks panna, et nad niimoodi reageerivad. Kahju on aga sellest, et tegelikult selles protestis väljendub negatiivne hinnang mitte ainult valitsusk koalitsioonile, vaid kogu Eesti riigile. Aitäh!

19:42 Aseesimees Enn Eesmaa

Sõnavõtt kohapealt. Külliki Kübarsepp, palun!

19:42 Külliki Kübarsepp

Aitäh, hea aseesimees! Mõnda aega seda pole olnud, aga tänane komisjoni esimehe esinemine üllatas mind järjekordselt. Ja see on mind muretsema pannud. Mul on soov ja palve, et kui me läheme oma eelnõusid ette kandma, siis me ei kütaks ennast liigselt üles kõrvaliste küsimuste tõttu. Ma saan aru, et meil on omavahel pingeid, aga ehk oleks mõistlik isiklikud pinged lahendada enne pulti minemist. Ma olen isiklikult tundnud vihapurskeid Res Publica poiste poolt, kellest enamik on nüüd poliitikast lahkunud. Samas oli mul hea meel, et kui rünnak minu vastu oli ära toimunud, siis ettekandja kehakeel ja hääletoon andsid märku, et ta on rahunenud ja pingest vabaks saanud. Aga ma eeldasin ja ootasin seda, et me saame komisjoni esimehega sisulisemalt rääkida alkoholipoliitika tagajärgedest. Ma olin kaks nädalat oma sünnimaakonnas Valgamaal ja kui seal igaüks, kellega räägid, ütleb, et tema jaoks on normaalne käia kord nädalas Lätis varusid täiendamas, siis see teeb murelikuks. Nagu Andres Ammas ütles, see ei ole protest ainult valitsuse vastu, see on süvenev protest Eesti riigi vastu. Ja sellel me ei tohi lasta süveneda. Aitäh!

19:44 Aseesimees Enn Eesmaa

Henn Põlluaas.

19:44 Henn Põlluaas

Lugupeetud kolleegid! Ma katsun võimalikult lühidalt teha. Kellaaeg on juba palju ja eelkõnelejad nii Reformierakonnast kui ka Vabaerakonnast on väga asjalikke kõnesid pidanud, väga asjalikke argumente esitanud. Seda kõike ei ole vaja üle korrata. Nagu öeldakse, kõik on siililegi selge. Riigikogu ja valitsuse ülesanne on lähtuda kõikides oma otsustes sellest, et meie tegemised, meie otsused, meie tulevikku vaatamised oleksid Eestile – Eesti majandusele, Eesti inimestele – kasulikud. Eelnõu, mida täna püütakse läbi suruda justkui ülla inimeste tervisekäitumise parandamise sildi all, on ülimalt kahepalgeline. Me teame selle aasta kogemusest – statistika juba näitab seda, kuigi ei ole veel lõplik –, et tegelikult pannakse aktsiisipoliitikaga päris kõva põnts Eesti majandusele, Eesti eelarvele ja meie riigi

suutlikkusele.

Kaheksa kuu tulemusena – ma viimaseid numbreid ei tea – Eestis aktsiiside laekumine kahanes, aga Lätis kasvas see tervelt 15%. See on kõik raha, mis on meil jäänud saamata, mille me oleme andnud kerge käega oma naabritele. Kogu jutt on olnud ääretult kahepalgeline. Te kiidate heaks selle, et soomlased käivad siit ostmas, aga mõistate hukka selle, et eestlased käivad Lätist ostmas. Loomulikult, mida rohkem meil käib välisturiste, mida rohkem nad siit kaasa ostavad, seda rohkem nad toetavad meie majandust ja meie riigikassat. See on meile kasulik, see on meile hea. Ja vastupidi: kui me nii palju valitsuse süül Lätile kingime, siis on see meile kahjulik. Nii lihtne see ongi. Kui te muretsete aktsiiside laekumise pärast, siis me peaksime langetama aktsiisimäärad sinna, kus nad olid, ja meie laekumine kasvab taas. See ei ole raketiteadus, see on elementaarne fakt. Ma loodan, et see fakt jõuab iga inimeseni, kes täna siin nupule vajutab. Need on lihtsad asjad. Ma loodan, et ka koalitsioonil on võimekust lihtsatest asjadest aru saada. Aitäh!

19:48 Aseesimees Enn Eesmaa

Õigus vasturepliigiks on Tarmo Kruusimäel.

19:48 Tarmo Kruusimäe

Ma tänan! Hea kolleeg Andres Ammas viitas siin ostuturismile. Minu jaoks turism seondub kultuurse tegevusega. Ja et arutelusse rõõmsamaid noote tuua, ma kinnitan, et meie napsukultuur kui selline on arenemas. Me oleme lahti saamas soomeugrilikust surnuks joomise mentaliteedist ja jõudnud uuele tasemele: me oleme kultuursed napsitrallid.

19:48 Aseesimees Enn Eesmaa

Mihhail Stalnuhhin.

19:48 Mihhail Stalnuhhin

Austatud härra juhataja! Lugupeetud kolleegid! Ma tahan nii palju öelda, et ei tea, millest alustada. Alustaks sellest, et mul on äärmiselt hea meel, et noor kaunis naine jälgib minu kehakeelt. Ma poleks iial arvanud, et minu igat liigutust saab niiviisi mõista. See on vapustav, eriti selles saalis. Aitäh igal juhul! Mis puudutab minu ettekannet, siis ma juhin teie tähelepanu sellele, et kui ma esitan ettekande, siis ma olen komisjoni esindaja ega tohi teemast eemale minna. Nii räägin ma ainult sellest, mis on komisjonis toimunud. Ja seda tõendavad protokollid, mida ka teil on võimalik lugeda.

Kui ma vastan küsimustele, siis mul on alati võimalus öelda ühele või teisele kolleegile, et, lugupeetud kolleeg, me pole seda komisjonis arutanud ja ma ei hakka sinuga rääkima sellel kõrvalisel teemal. Samas meil on siiski kombeks olla üksteise vastu viisakad, eks ju, ja mõnikord ma väljendan koalitsiooni arvamust, mõnikord erakonna arvamust, tihti aga oma isiklikku arvamust, kui seda tahetakse kuulda. Ja kui ma sellisele küsimusele vastan ja viisakas olen, siis minu arvates on ebaviisakas mind sõimata selle eest, härra Ligi, et ma teile vastan. Seda enam, et teid selle arutelu ajal komisjonis ei olnud. Te tulite veidi hiljem kohale, nii et mida te sellest arutelu kohta üldse oskate öelda.

Aga nüüd üks positiivne sõnum, mida ma tahaksin teile praegu rõhutada. See seaduseelnõu on kompromiss. Kui mõni ei ole veel sellest aru saanud, siis ma kordan selges keeles: see eelnõu on kompromiss. Oli üks variant ja oli teine, oli kaks äärmuslikku varianti, aga lõpuks me saavutasime selle, et me oleme täpselt keskel. Ning meil on võimalus alati selle küsimuse juurde tagasi tulla. Inimene, kes soovib kõike saada, võib lõppude lõpuks kõigest ilma jääda. Kogu kompromissipoliitikat, kompromissikunsti on siin veel vaja harjutada, ja seda üksteisesse normaalselt suhtudes. Aitäh!

19:51 Aseesimees Enn Eesmaa

Rohkem kõnesoove ei ole, sulgen läbirääkimised. Juhtivkomisjon on teinud ettepaneku teine lugemine lõpetada, kuid on tehtud ka seitse muudatusettepanekut. Me vaatame need üheskoos läbi. Esimese muudatusettepaneku on teinud Aivar Sõerd, juhtivkomisjoni ettepanek on jätta see arvestamata. Aivar Sõerd, palun!

19:51 Aivar Sõerd

Palun seda ettepanekut hääletada!

19:51 Aseesimees Enn Eesmaa

Palun, hääletame Aivar Sõerdi ettepanekut!

Austatud Riigikogu, panen hääletusele Aivar Sõerdi muudatusettepaneku seaduseelnõu 559 kohta. Käimas on teine lugemine. Juhtivkomisjoni otsus oli jätta see ettepanek arvestamata. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Hääletustulemused

Muudatusettepaneku poolt hääletas 30 rahvasaadikut, vastu oli 43, erapooletuid ei olnud. Ettepanek ei leidnud toetust.

Teise muudatusettepaneku esitas Eesti Vabaerakonna fraktsioon. Juhtivkomisjoni otsus on jätta see arvestamata. Andres Ammas.

19:55 Andres Ammas

Palun see ettepanek panna hääletamisele!

19:55 Aseesimees Enn Eesmaa

Teeme seda. Kas Riigikogu on valmis hääletama? Panen hääletusele teise muudatusettepaneku, mille on esitanud Eesti Vabaerakonna fraktsioon. Juhtivkomisjoni otsus: jätta arvestamata. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Hääletustulemused

Muudatusettepaneku poolt hääletas 30 rahvasaadikut, vastu oli 43, erapooletuid ei olnud. Ettepanek ei leidnud toetust.

Kolmanda muudatusettepaneku on esitanud Eesti Vabaerakonna fraktsioon. Juhtivkomisjoni otsus on jätta see arvestamata. Andres Ammas.

19:56 Andres Ammas

Palun ka seda ettepanekut hääletada!

19:56 Aseesimees Enn Eesmaa

Kas oleme valmis hääletama? Panen hääletusele kolmanda muudatusettepaneku, mille on esitanud Eesti Vabaerakonna fraktsioon, juhtivkomisjoni otsus: jätta arvestamata. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Hääletustulemused

Muudatusettepaneku poolt hääletas 29 rahvasaadikut, vastu oli 43, erapooletuid ei olnud. Ettepanek ei leidnud toetust.

Neljanda muudatusettepaneku on esitanud Eesti Vabaerakonna fraktsioon, juhtivkomisjoni otsus on jätta arvestamata. Andres Ammas, palun!

19:58 Andres Ammas

Palun paneme selle muudatusettepaneku hääletusele!

19:58 Aseesimees Enn Eesmaa

Paneme selle ettepaneku hääletusele. Panen hääletusele neljanda muudatusettepaneku, mille on esitanud Eesti Vabaerakonna fraktsioon. Juhtivkomisjoni otsus: jätta arvestamata. Palun võtke seisukoht ja hääletage!

Hääletustulemused

Muudatusettepaneku poolt oli 28 rahvasaadikut, vastu 41, erapooletuid ei olnud. Muudatusettepanek nr 4 ei leidnud toetust.

Viienda muudatusettepaneku on esitanud Eesti Vabaerakonna fraktsioon ja juhtivkomisjoni otsus on jätta see arvestamata. Andres Ammas.

19:59 Andres Ammas

Palun ka seda muudatusettepanekut hääletada!

19:59 Aseesimees Enn Eesmaa

Panen hääletusele viienda muudatusettepaneku, mille on esitanud Eesti Vabaerakonna fraktsioon. Juhtivkomisjoni otsus: jätta arvestamata. Mida arvate teie? Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Hääletustulemused

Muudatusettepaneku poolt oli 30 rahvasaadikut, vastu 43, erapooletuid ei olnud.

Viies ettepanek ei leidnud saali toetust.

Kuuenda muudatusettepaneku on esitanud Eesti Vabaerakonna fraktsioon, juhtivkomisjoni otsus: jätta arvestamata. Andres Ammas.

20:00 Andres Ammas

Aitäh! Kuna suure saali hoiakud näikse kogu aeg muutuvat, siis ma palun ka seda muudatusettepanekut hääletada!

20:00 Aseesimees Enn Eesmaa

Kõikumised on suured, see on tõsi. Panen hääletusele kuuenda muudatusettepaneku, mille on esitanud Eesti Vabaerakonna fraktsioon. Juhtivkomisjoni otsus: jätta arvestamata. Nüüd vaatame, mida teie arvate. Palun!

Hääletustulemused

Muudatusettepaneku poolt oli 28 rahvasaadikut, vastu 43, erapooletuid ei olnud.

Kuues ettepanek ei leidnud toetust.

Ka seitsmenda muudatusettepaneku on esitanud Eesti Vabaerakonna fraktsioon. Juhtivkomisjoni otsus: jätta arvestamata.

Sellega on eelnõu 559 muudatusettepanekud läbi vaadatud. Juhtivkomisjoni ettepanek on eelnõu 559 teine lugemine lõpetada, kuid Eesti Reformierakonna fraktsioon teeb ettepaneku alkoholi-, tubaka-, kütuse- ja elektriaktsiisi seaduse ning teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu teine lugemine katkestada. See ettepanek on meil tarvis läbi hääletada. Kas Riigikogu on valmis hääletama?

Panen hääletusele Eesti Reformierakonna fraktsiooni ettepaneku alkoholi-, tubaka-, kütuse- ja elektriaktsiisi seaduse ning teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu 559 teine lugemine katkestada. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Hääletustulemused

Ettepaneku poolt hääletas 30 rahvasaadikut, vastu oli 43, erapooletuid ei olnud. Fraktsiooni ettepanek seaduseelnõu menetlemise katkestamise kohta ei leidnud toetust. Eelnõu teine lugemine on lõppenud.

6. 20:03 Looduskaitse- ja metsaseaduse muutmise seaduse eelnõu (560 SE) teine lugemine

20:03 Aseesimees Enn Eesmaa

Eesti Keskerakonna fraktsiooni, Isamaa ja Res Publica Liidu fraktsiooni ja Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsiooni algatatud looduskaitse- ja metsaseaduse muutmise seaduse eelnõu 560 teine lugemine. Palun ettekandjaks keskkonnakomisjoni liikme Peeter Ernitsa!

20:03 Peeter Ernits

Hea juhataja! Head kolleegid! Ma räägin teile Riigikogu keskkonnakomisjoni istungist, mis oli 8. jaanuaril s.a. Teema on seotud eelmise eelnõuga, aga selle eelnõu sisu on looduskaitseliste piirangutega maade väljaostmine. Komisjoni istungist võtsid peale minu osa Anneli Ott Valeri Korbi asendusliikmena, Andres Metsoja, Meelis Mälberg, Kalle Palling ja Terje Trei. Kohal olid ka Keskkonnaministeeriumi asestantsler Marku Lamp, ministeeriumi õigusosakonna nõunik Merike Laidvee ja RMK juhatuse esimees Aigar Kallas. Vabaerakonna fraktsiooni esindas kolleeg Külliki Kübarsepp.

Asi nägi välja niimoodi. Komisjoni esimees Rainer Vakra märkis, et eelnõu esimene lugemine lõpetati 19. detsembril ja muudatusettepanekute tähtaeg oli 5. jaanuar kell 16. Vabaerakonnalt tuli viis muudatusettepanekut. Veel tuli ettepanekuid 13 metsaühistult: Rakvere Metsaühistult, MTÜ-lt Eesti Metsa Abiks, Ambla Metsaühistult jne. Kokku oli neid ettepanekuid seitse.

Külliki Kübarsepp märkis, et Vabaerakonna ettepanekud käsitlevad Riigimetsa Majandamise Keskuse dividendide kasutamist tervikuna. Erakond toetab looduskaitseliste objektide võõrandamist dividendide eest, kuid ei ole üldiselt nõus sellega, et RMK tulu on mõeldud riigieelarve puudujääkide täitmiseks.

Seega tuleks RMK tulu suunata tema põhitegevusse ehk metsa majandamisse.

Rainer Vakra küsis, kas nimetatud muudatusettepanekud välistavad riigile mis tahes kasumi dividendina väljavõtmise. Külliki Kübarsepp kinnitas, et kogu saadav tulu peab jääma RMK-le. Kolleeg Kübarsepp jätkas, et lisaks puudutavad Vabaerakonna ettepanekud seda teemat, kuhu võiks veel dividende suunata. Samuti oli neil ettepanek muuta seaduse jõustumise tähtaega, et ka president saaks seaduse korrektselt välja kuulutada.

Kolleeg Meelis Mälberg arvas, et dividendid ei peaks siiski sektorisse jääma ja riigil peab olema võimalus oma vara üle otsustada, sh tulu teenivaid otsuseid teha. Vastasel korral paneb see riigi väga raskesse olukorda – riigieelarvet on niigi keeruline kokku saada. Kolleeg Andres Metsoja küsis, kas Vabaerakonna ettepanekute kohaselt peaks RMK nõukogu edaspidi arengukava koostamisel arvestama null dividenditulu. Külliki Kübarsepp vastas, et see mõjutab kindlasti metsa majandamist tervikuna. Etteheiteks on olnud riigi parem võimekus metsa majandamisel ja hinna muutmisel võrreldes erametsaomanikuga. Seetõttu oleks nõukogul mõistlik analüüsida, mis on mõjusamad vahendid, et ka erametsaomanikud oleks motiveeritud rohkem metsa majandama.

Rainer Vakra tundis huvi, mida mõistetakse seaduses nende kurikuulsate sõnade "muu seaduses sätestatud riigi ülesande täitmiseks" all. Kui te mäletate, siis eelmisel arutelul tekitas siin küsimusi see, mis on need "muud". Keskkonnakomisjoni ja ministri jõulukohtumisel visati nalja, et kas selle eest võib siis minister endale ka uue auto osta. Loomulikult ei saa ta seda teha – mitte ainult autot ei saa osta, mobiiltelefoni ja midagi muud ka mitte.

Ministeeriumi õigusosakonna nõunik Merike Laidvee selgitas, et praegu kehtiv seadus ei võimalda RMK-l looduskaitsealisi maid osta ning seetõttu on lisatud lahtine loetelu. Seejuures ei ole kitsaste loetelude lisamine seadusesse põhjendatud. RMK ei saa hakata midagi seadusvastast tegema, kuna kõik tema ülesanded, tegevusalad jne on konkreetselt nimetatud metsaseaduse §-s 48. Kolleeg Metsoja märkis, et sellest samast konstruktsioonist "muu seaduses sätestatud riigi ülesande täitmiseks" võiks sõna "muu" välja jätta. Asekantsler Lamp arvas, et sellega kaob ära paindlikkus, kuid vale tõlgendamise vältimiseks võib tõesti sõna "muu" välja jätta.

Kolleeg Meelis Mälberg tõdes, et oluline on seda lauset täiendada, täpsustades, millise seadusega sätestatakse täidetav ülesanne. Muidu võib mõelda ka näiteks riigieelarve seadust ja katta selle abil riigi kulusid. Nõunik Merike Laidvee märkis, et ettepanek on asendada sõnad "muu seaduses sätestatud riigi ülesande täitmiseks" sõnadega "looduskaitseseaduse §-s 20 sätestatud riigi ülesande täitmiseks". Nii et "muu" asemele tuleks panna konkreetselt "looduskaitseseaduse § 20". Looduskaitseseaduse § 20 lõige 1 ütleb, et riigi ülesanne on omandada kaitstavat loodusobjekti sisaldav maa juhul, kui selle maa omanik on esitanud vastava taotluse ja kui maa vastab asjakohastele kriteeriumidele. Ettepanek puudutab eelnõu § 2 punkte 2 ja 3.

Kolleeg Kalle Palling arvas, et riigiettevõtte dividende ei peaks kasutama ainult valitsusprogrammi täitmiseks, vaid võiks võtta eeskjuu Norra õlifondist, kus dividendid investeeritakse tulevikufondi. On oluline mõista, et ühel hetkel jõuame nii metsa- kui põlevkivivarude puhul kriitilise piirini ja siis me ei saa neid enam nii jõuliselt kasutada. Tema arvates ei arvesta tehtud ettepanek seda, et metsa majandamisel tekib paratamatult tulu, kuid oluline on ka see, kuhu dividendid suunatakse. Kolleeg Külliki Kübarsepp märkis, et RMK vajab ka looduskaitsealiste alade majandamiseks vahendeid. RMK juhatuse esimees Aigar Kallas selgitas, et RMK saab suurema osa tuludest metsa majandamisest ja kindlasti ei ole viimase kümne aasta jooksul RMK eelarve tegemisel kordagi dividendi ootusi ette esitatud. Keskkonnaministeerium on seadusest lähtuvalt andnud ette normi, kui suur saab olla uuendusraiega raiutava metsa pindala, ja seda võetakse metsa majandamisel arvesse. RMK juhi sõnul on siiani suudetud metsa majandada nii, et riik on saanud ka dividende võtta. Kirjutamata reegel on selline, et saadud tulust pool kantakse riigieelarvesse ja teine osa investeeritakse metsa tagasi. Piltlikult öeldes läks eelmisel aastal 30 miljonit nii ühele kui teisele poole.

Rainer Vakra küsis, kuidas saab RMK hakkama looduskaitsealiste alade majandamisega. Aigar Kallas vastas, et teatud aladel ei nõuta majandamist, kuid kindlasti lähtutakse ala kaitse-eeskirjadest nii elupaikade kui soode taastamisel. Rainer Vakra märkis veel, et istungiks on ette valmistatud muudatusettepanekute loetelu kavand, ja siis hakkasimegi seda läbi vaatama. Saak oli siinkohal palju parem kui eelmise eelnõu puhul, kui komisjon ei toetanud ühtegi ettepanekut. Meil oli natuke teistmoodi.

Esimene muudatusettepanek: "Täiendada eelnõu § 2 uue punktiga 1 järgmises sõnastuses, muutes järgnevate punktide numeratsiooni." See ongi nende metsaühistute, 13 metsaühistu ettepanek. Nad

ütlesid, et metsaseaduse § 7 lõike 4 teine lause tuleks ümber sõnastada, sest metsandust käsitleva arengukava töögrupis peavad olema tasakaalustatult esindatud ökoloogiliste, sotsiaalsete, kultuuriliste ja majanduslike huvide esindajad. Jutt on praegu ainult ühest sõnast ja see sõna on "kultuuriline". See oli esimene muudatusettepanek.

Komisjoni esimees Rainer Vakra arvas, et mets on kultuuri osa – mida ta muidugi on – ja selle mõiste võiks loetellu lisada. Nii et see läks väga lihtsalt. Kolleeg Mälberg märkis, et nimekirja saaks lõputult täiendada ja ainult sõna "kultuuriline" lisamine ei ole vajalik. Kolleeg Terje Trei lisas, et kui juba kolm valdkonda on nimetatud, siis võib seal ka kultuur olla. Mina arvasin, et kui 13 MTÜ-d on sellise ettepaneku teinud, siis peaks sellesse loetellu sõna "kultuuriline" lisama. Ja asestantsler Lamp selgitas, et ministeeriumil ei ole selle vastu mitte kui midagi. Sõna "kultuuriline" sai komisjonis konsensusliku heakskiidu. Nii et metsaühistute kahest ettepanekust üks kiideti komisjonis konsensuslega heaks. Järgmised muudatusettepanekud olid Vabaerakonnalt. Ettepanek nr 2: "Täiendada eelnõu § 2 uue punktiga 2 ja sõnastada see järgmiselt: § 48 lõige 5 tunnistatakse kehtetuks." Jutt on dividendidest. See ettepanek otsustati jätta arvestamata. Otsus oli jälle konsensuslik: kõik komisjoni liikmed olid selle poolt. Järgmine ehk kolmas muudatusettepanek on samuti dividendidega seotud. Muudetakse § 49 lõike 7 punkti 6 ja sõnastatakse see järgmiselt: "majandusaasta aruande kinnitamine." Siin oli komisjon samuti konsensuslik: jätta see ettepanek arvestamata. Ma ei hakka nimetama kõiki komisjoni liikmeid, kes selle otsuse poolt olid, aga kõik olid selle poolt.

Neljäs ettepanek oli jälle Vabaerakonnalt: "Tunnistada kehtetuks eelnõu § 2 punkt 2", st jätta välja tekst "§ 54 lõiget 2 täiendatakse pärast sõna "eesmärgil" sõnadega "või muu seaduses sätestatud riigi ülesande täitmiseks". (Nüüd tulevadki n-ö positiivsed otsused.) Keskkonnakomisjon otsustas arvestada seda osaliselt ja see oli taas konsensuslik otsus.

Ettepanek nr 5, mida ma siin juba enne mainisin: "§ 54 lõiget 2 täiendatakse pärast sõna "eesmärgil" sõnadega "või looduskaitseseaduse §-s 20 sätestatud riigi ülesande täitmiseks". Selle poolt oli keskkonnakomisjon jälle konsensuslikult. Ettepanek nr 6, väljajäetav tekst: "§ 63 lõiget 1 täiendatakse pärast sõna "saamiseks" sõnadega "või muu seaduses sätestatud riigi ülesande täitmiseks". Jälle otsustati arvestada seda osaliselt ja komisjonis oli konsensus.

Komisjon otsustas esitada ka muudatusettepaneku nr 7, mis käsitleb § 63 lõiget 1, mida täiendatakse pärast sõna "saamiseks" sõnadega "või looduskaitseseaduse §-s 20 sätestatud riigi ülesande täitmiseks". (Kõik need ettepanekud on seotud sellega, millest ma alguses rääkisin.) Ka siin oli otsus taas konsensuslik. Muudatusettepanek nr 8: "muuta eelnõu § 2 punktiga 5 (uue järjestuse järgi punkt 6) metsaseaduse § 65 täiendavat lõiget 6 ja sõnastada see järgmiselt: "kaitstavat loodusobjekti sisaldavat kinnisasja omandab RMK looduskaitseseaduses ja selle alusel kehtestatud korda järgides". Komisjon oli jälle konsensuslikult selle poolt.

Muudatusettepaneku nr 9 tegi Vabaerakond: muuta eelnõu § 3 ja sõnastada see nii, et seadus jõustub 1. märtsil s.a. Seda otsustati arvestada osaliselt ja jälle oli komisjonis konsensus. Muudatusettepanek nr 10: "jätta välja eelnõu § 3", st jätta välja tekst "seaduse jõustumine". Algselt oli eelnõus, et käesolev seadus jõustub 2018. aasta 1. jaanuaril. Ehk ta peaks olema juba jõustunud. Eelnõukohane seadus kavandatakse jõustada põhiseaduse § 108 järgi, mille kohaselt jõustub seadus kümnendal päeval peale Riigi Teatajas avaldamist, kui seaduses eneses ei sätestata teist tähtaega (st üldkorras). Eelnevast tulenevalt eelnõus jõustumisnormi ei sätestata. Nii et komisjon otsustas ka selle ettepaneku esitada ja jälle oli tegemist konsensuslega.

Lõppkokkuvõttes otsustati teha ettepanek võtta eelnõu 560 kolmas lugemine Riigikogu täiskogu päevakorda 16. jaanuariks ja teha ettepanek viia läbi eelnõu lõpphääletus. Selline oli siis asja kokkuvõte. Nii et metsaühistute kahest ettepanekust üks sai konsensusliku ja Vabaerakonna ettepanekutest pooled said sisulise heakskiidu. Aitäh!

20:20 Aseesimees Enn Eesmaa

Austatud ettekandja, tänan teid detailiderohke kokkuvõtte eest! Vaatamata sellele on teile vähemalt üks küsimus. Külliki Kübarsepp, palun!

20:20 Külliki Kübarsepp

Aitäh, hea aseesimees! Hea ettekandja! Kas komisjonis on eelmistel aruteludel, kui teil on see eelnõu päevakorras olnud, käinud läbi ka see teema, et teatavasti oleks vaja 15 miljonit eurot nende kinnisasja võõrandamise avalduste lahendamiseks, mis on ootel juba alates 2006. aastast? Milline võiks olla selle

probleemi lahendamise ajagraafik, kui nüüd on võimalik võõrandamise katteks kasutada ka RMK dividenditulu?

20:21 Peeter Ernits

Aitäh! See ongi tegelikult see lahendus. Seni pidime piirduma riigieelarvega, kus raha lihtsalt ei olnud, ja inimesed juba surid või väsisid sellest ootamisest. Praeguse tempo juures peaks see piinlik lugu paari aastaga lahenduse saama.

20:21 Aseesimees Enn Eesmaa

Aitäh, lugupeetud ettekandja! Teile rohkem küsimusi ei ole. Avan läbirääkimised. Palun, Külliki Kübarsepp!

20:21 Külliki Kübarsepp

Head kolleegid! Esmaspäevane külaskäik keskkonnakomisjoni andis mulle positiivset energiat. See positiivne energia tuli eelkõige RMK juhi Aigar Kallase tunnustusest, et me lisaks ühe väga tähtsa riigi ülesande lahendamisele avasime selle temaatika, kuidas üleüldse võiks RMK dividende tervikuna kasutada. Eelkõige me räägime sellest, et metsatemaatika on meil ühiskonnas väga aktuaalne – sellele pööratakse niivõrd suurt tähelepanu. Kuid oluline on ka see, et nende dividendide kasutamine vastaks meie ühiskonna ootustele. Eelmise aasta märtsis toimus siinsamas saalis riiklikult tähtsa küsimuse arutelu ka metsanduse teemal ja siis sai väga selgelt välja öeldud, et meie fraktsioon peab mõistlikuks seda, et dividende riigieelarveliste aukude lappimiseks ei kasutata. Sellest ajendatult esitasime ka need paar muudatusettepanekut, mis oleks nii ministrilt kui RMK nõukogult selle kohustuse võtnud. Mis on argument? Argument ongi just see, et seda dividenditulu oleks mõistlik kasutada metsa majandamisel. Tuletan meelde, et 51% Eestimaast on kaetud metsaga, mida majandab 45% ulatuses riik ise Riigimetsa Majandamise Keskuse kaudu. RMK-l kasvab nüüd looduskaitseliste maade hoidmise kohustus, sest me aitame neid erametsaomanikelt välja osta – neilt, kes seda soovivad. Ma tuletan meelde, et see ei käi automaatselt, vaid avalduste alusel. Väga oluline on seegi, et RMK-l on nende maade hooldamiseks ka palju kergemalt vahendeid käes. Teisalt annab see RMK-le võimaluse rohkem tegeleda näiteks metsaraiel või metsatoorme vedamisel tekkinud kahjudega. Räägime näiteks infrastruktuuri ülevaheldamisest, s.o peamiselt teevõrgud ja pinnase korrastused, mis vajab ka teatud ressursi.

Komisjonis tuli meil jutuks ka võimalik keskteelahendus: kui võtta dividenditulu välja olukorras, kui majanduses on head ajad, nagu näiteks praegu, võiks selle suunata mingisugusesse fondi, tõenäoliselt reservfondi. Aga nii kaugele meie arutelu ei jõudnud, et oleks sõnastatud võimalikke nn ajatamise lahendusi, ehkki see oleks võinud täiesti teema olla.

Me oleme väga tänulikud selle eest, et me likvideerisime seadusest selle teadmatus: riigi allasutuse vahendeid ei kasutata enam etteaimamatute ülesannete täitmiseks. Me sidusime selle konkreetse looduskaitseliste maade väljaostmise punktiga. Loodan, et me tulevikus räägime ka dividendipoliitikast laiemalt, sest me peame väärikalt seisma meie ühisvara eest – nende varade eest, mis on põhiseaduses ette nähtud või tunnustust leidnud. Me peame neid varasid hooldama meie tulevaste põlvete tarbeks, kelle kontakt metsaga on heal juhul see, kui nad käivad matkarajal. Hoiame neid väärtusi ja hoiame seda eripära, mis meil on teiste maailma riikidega võrreldes. Aitäh!

20:26 Aseesimees Enn Eesmaa

Rohkem sõnavõtusoove ei ole, sulgen läbirääkimised. Eelnõu 560 kohta on esitatud kümme muudatusettepanekut ja vaatame need üheskoos läbi. Esimese muudatusettepaneku on esitanud keskkonnakomisjon, juhtivkomisjoni otsus on arvestada täielikult. Teise muudatusettepaneku on esitanud Eesti Vabaerakonna fraktsioon ning tulenevalt Riigikogu kodu- ja töökorra seaduse § 106 lõikest 2 ei kuulu muudatusettepanek hääletusele. Kolmanda muudatusettepaneku on samuti esitanud Vabaerakonna fraktsioon ja seegi muudatusettepanek ei kuulu hääletusele tulenevalt meie kodu- ja töökorra seaduse § 106 lõikest 2. Neljanda muudatusettepaneku on esitanud Eesti Vabaerakonna fraktsioon, juhtivkomisjoni otsus on arvestada osaliselt. Viienda muudatusettepaneku on esitanud keskkonnakomisjon, juhtivkomisjoni otsus on arvestada täielikult. Kuuenda muudatusettepaneku on esitanud Eesti Vabaerakonna fraktsioon, juhtivkomisjoni otsus on arvestada osaliselt. Seitsmenda muudatusettepaneku on esitanud keskkonnakomisjon, juhtivkomisjoni otsus on arvestada täielikult.

Kaheksanda muudatusettepaneku on samuti esitanud keskkonnakomisjon ja juhtivkomisjoni otsus on sama – arvestada täielikult. Üheksanda muudatusettepaneku on esitanud Eesti Vabaerakonna fraktsioon, juhtivkomisjoni otsus on arvestada osaliselt. Kümnenda muudatusettepaneku on esitanud keskkonnakomisjon, juhtivkomisjoni otsus on arvestada täielikult. Eelnõu 560 kohta esitatud muudatusettepanekud on läbi vaadatud.

Juhtivkomisjoni ettepanek on eelnõu 560 teine lugemine lõpetada. Teine lugemine on lõpetatud. Samuti on läbi saanud tänane tööpäev siin suures saalis. Kohtumiseni homme kell 10.

Istungi lõpp kell 20.28.